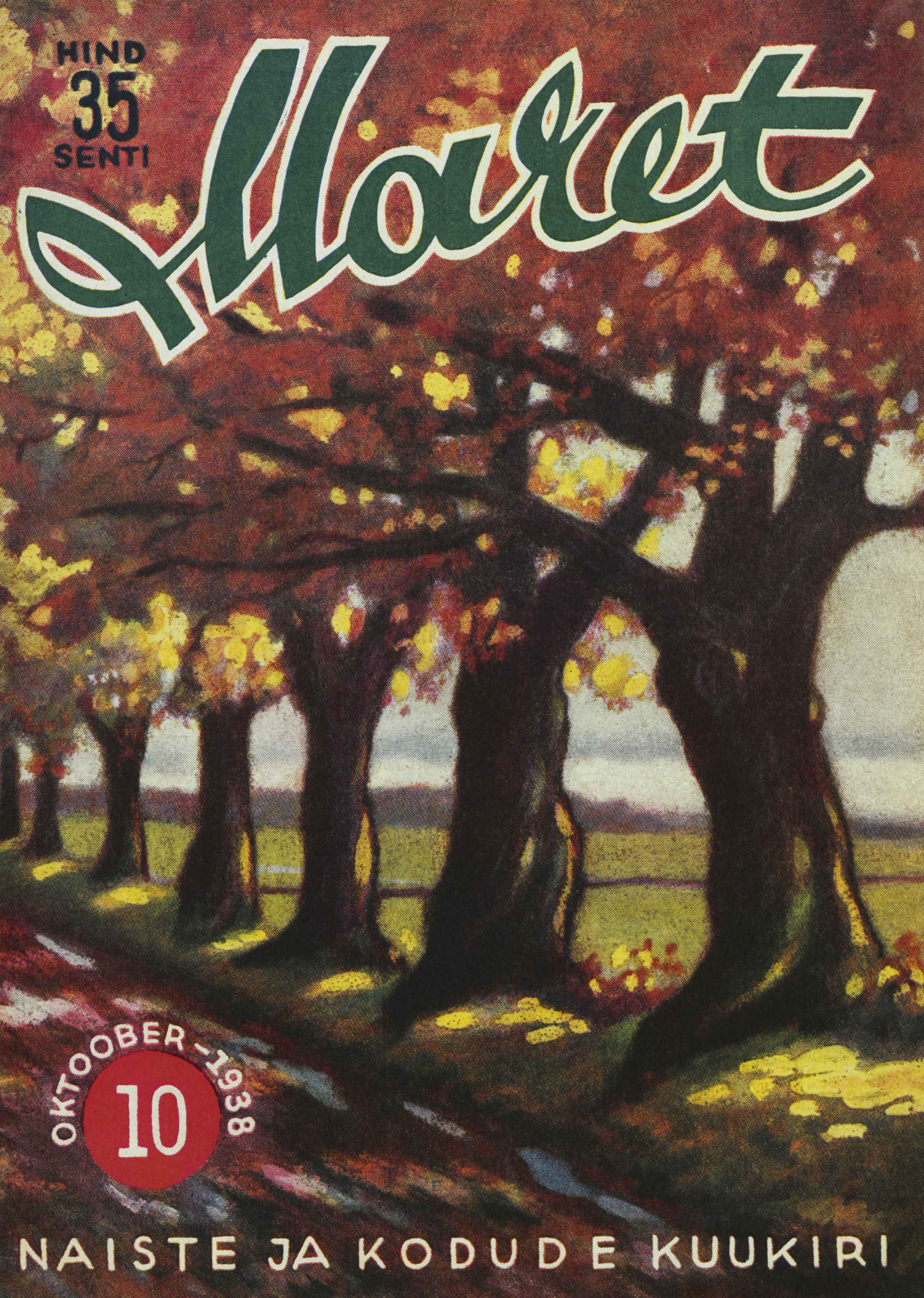


HIND  
35  
SENTI

# Maret



OKTOOBER 1938

10

NAISTE JA KODUDE KUUKIRI

ERA

untumad ja  
paremad riidevärvid on

*Star*

ja parim pesemis-  
vahend on pesupulber

*Marex*



**„VALGE RIST“ -**

levinum õmblusniit.

**„MERCATOR“ -**

parim õmblussiidi asendaja.

ERA

JALANÕUD

KAITSEMÄRGIGA

**UNION**

OMAVAD

PARIMAT

KUULSUST

Jõudis müügile  
„Vallatu Magasini“  
sügisnumber

# Maret

NAISTE JA KODUDE KUUKIRI

NR. 10 (46)  
4. AASTAKÄIK

OKTOOBER 1938  
TRÜKITUD 35000 EKSEMPL.



Sügis



ENNE SUGISRAJU

# Tee kolmele

Hella oli korraldanud kõik vaimustavalt. Väike, madal sõõrlaud oli nihutatud kamina ette, mille vasevärvilistel kahlitel peegeldus sumedalt lambi oranž valgus. Hinnaline portselan helkis koos särava hõbedaga. Kolm laia polsteristat täiendasid mugavalt selget rahu. Hella naeratas vaikselt omaette, kuna ta nägu ilmestas teatav pidulikkus. Siis nihutas ja lükkas ta veel üht või teist istet, et säilitada tingimata nende vahelist distantsi. Selles nihutamiseski oli pisut pidulikkust.

Imeliku väsimusega, mis tabab inimesi enne suuri pidusid, laskus Hella diivanile, kust silmitses veel kord tervet pilti. Ta oli rahul enesega. Mõõduks ometi ka õhtu nii õnnelikult! Ah, ta teadis ju, kuidas kõik kujuneb, teadis liigagi täpselt. Ta teadis kui ilusad on need teetunnid. Kaarel tuleb kindlasti jälle oma hirmsas spordiülikonnas ja palub vabandust, et tal polnud aega ümberrõivastumiseks. Oma selja tagant toob ta arglikult esile väikese kannikesekimbu ja kinnitab selle saamatult Hella kleidile. Siis matab ta enda ülejäänud õhtuks oma istmesse, unistab omaette, poetab vahetevahel sekka mõne sõna, milline isegi ei sobi, segab melanhoolselt teed oma tassis ja püüab siis lõpuks varjata haigutust.

Ja Ants? Ta tuleb kindlasti mustas, kummardub kangelt, nii et tekib hirm tema selgroo pärast, ja ulatab elegantse kaarega upsaka roosikimbu. Jaa, Ants juba oskab! Ta oskab vestelda ja panna leegitsema nii mõnegi naise südame oma ilusa viisakusega ja vaimustava imetlusega. Tema ettekanne mõjub kui hiigel-tulevärk. Ent muidu? Mõnikord näib Hella, nagu kõidaks Kaarli vaikimine enam Antsu lärmakusest. Kaarli vaikimine... kui meeleldi suleks Hella oma kõrvad ja laskuks koos temaga unelmatesse.

Need olid siis, tähendab, Hella head sõbrad. Kui ta kunagi nende abi vajab, ei lasknud nad tal oodata. Ent kahele mehele ei saa naine end ära mängida. See distants tema ja mõlema istme vahel ümbritses teda nagu müür. Täna tahtis ta sisse lüüa selle müüri — ükskõik siis kummale poole. Mäng pidi lõppema.

Kaarel või Ants?

Täna tahtis ta otsustada, tajudes endas võimet vaadata mõlemale sõbrale otse südamesse. Kaarel või Ants? Kumb tuleb võitjaks?

Helistati. Vabalt. Alarmerivalt. Ants, mõtles Hella ja jooksis ukse juurde. Ta oli muidugi pisut pettunud, soovides nagu esimesena Kaarli tulekut.

Ta avas.

„Tere õhtust, Hella...“ kõlas lõbus hüüatus. Hella unustas enda imestusest.

„Kaarel, sina?“ kogeles ta.

„Mina jah. Sa võib-olla ei oodanud mind?“

„Aga muidugi. Ent sa oled täna nii erinev. Ei... Ma ei tea üldse...“

„Ma panin oma spordiülikonna selga, Hella. Võib-olla sellest?“

„Kindlasti, Kaarel, kindlasti.“

„On ju ka nii päris kena?“

„Suurepärase, Kaarel!“

„Täna komplimendi eest. Kas tohin sulle selle väikese kimbukese...“

„Ja roosid on sul. Taevas! Sind ei tunne üldse enam ära, Kaarel.“

„Jaa, alati kannikesed. Valisin kord teisiti.“

„Kena sinust. Ma olen rõõmus.“

„Tõesti?“

„Jah, kas sa ei näe siis seda?“

„Loomulikult, Hella. Loomulikult näen ma seda.“

Säravalt saatis ta Kaarli tuppa. Teda köitis rõõmus kohmetus. „Ants tuleb ju ka varsti,“ sõnas ta hajameelselt.

„Ants? Ah, et ma ei unustaks, Hella: Ants laseb paluda vabandust. Edasilükkamatu istung.“

Ehmunult vaatas Hella pimedusest Kaarlit. „Ants ei tule?“ küsis ta. Ta hääles kõlas suurepärase värin.

„Kas sul on kahju, Hella, et ta ei tule?“

„Oh, ma ei tea õieti. Ent ma kardan ainult, sa pead mind siis täna lõbustama. Muidu võttis Ants sult alati selle ameti.“

Kaarel noogutas kergelt ja vaatas taas salapäraselt naeratades kaugusse.

„Vaid kord ütles, mida hoiad muidu endale, Kaarel...“

„Pea ma seda, Hella?“

„Jah, olen alati kahetsenud, et räägid nii vähe.“

„Tead sa, Hella, on inimesi, kellele säärane vestlus ei valmista mingisugust takistust. Nad teavad niipalju uut ja huvitavat. Mul pole selleks üldse mälu. Mis ma räägin, see peab kuidagi olema minus kasvanud. Iga sõna peab evima mõtet, mitte ainult ilusat kõla.“

„Sa ütlesid seda väga ilusasti, Kaarel.“

„Ma tahan rääkida, Hella. Tahan rääkida, ent midagi, mille kohta ma ei tea, kuis sa seda võtad. Olen kaua mõelnud sellele paljudel õhtutel, istudes sinu vastas. Nüüd ütlen ma. Võib-olla leiad sa selle pisut naljakana...“

„Ma ei usu seda, Kaarel...“

„Või ma väljendan end pisut saamatult...“

„Oo, selle üle ei tarvitse sa häbeneda. Selle üle mitte.“

„Tõesti mitte, Hella?“

Naine raputas veenvalt pead.

„Siis võin ma küll öelda. Vaata, ma mõtlesin nii. Oleme kolm head sõpra, kas pole tõsi? Sõprus võib kesta elulõpuni. Siis on ta hea ja tõsine. Kuid ka parimas sõpruses on terake võõrast. Meie vahel on laud, palju tasse, palju inimesi ja sõnu. Mõnikord tahetakse midagi öelda, kuid häbenetakse teisi. Hella, tahaksin olla sulle enam kui sõber teatud kohale asetatud toolil. Tahaksin olla su lähedal — alati lähedal, mitte ainult siis, kui sa mind kutsud. Nii lähedal — nagu sa ise oled endale.“

Kaarli küsivad pilgud olid suunatud Hella poole, kes värises pisut neid kohates. Kui muutunud oli korraga Kaarel. Hella oleks tahtnud suudelda teda praegu suule nende sõnade eest, ent ta naeratas ainult omaette õnnest ja saamatusest.

## Sügis südames

Teeb kurvaks sind sügis  
ja kollaste lehtede lend.  
Kurgede kolmnurk lõunasse trügib —  
mahajäetuna tunned siis end.

Üle kõrres põllu  
ratsutab tormakas tuul.  
Vesi vahul meres kui õlu,  
marjad punavad sügise suul.

Ära minna tahaks —  
ära kaugele siit,  
kus metsad üha muutuvad nagu vahaks  
ja suvele püstitatud tuliriit.

Kaarel Murdel.

„Ma ei taha olla alati ainult sinu külaline, tahan kuuluda sulle. Päris tugevasti, Hella. Oled sa kunagi mõelnud sellele?“

„Oo jaa, Kaarel,“ vastas ta tasa.

„Tõesti, Hella?“ hüüdis mees ja surus Hella kätt.

„Sageli...“ hingas ta. Ta nägu langes peaaegu Kaarli kätele.

„Ja mida sa soovisid?“

„Et sa seda ütlesid, mis sa täna ütlesid, Kaarel...“

\*

Täna jäid teenõud puutumatuks. Kaarel ei leidnud mingisugust põhjust mahutada neisse oma igavust. Kuigi üle laua ei sisisenud mingi tulevärk, põimus kahe tooli vahel usalduslikkus. Ja mitte alati ei vajanud nad sõnu avaldumiseks. Kui haruldaselt ilus oli ka vaikimine, mis hõljus sageli minuteid nende vahel ja oli õndsam kui kõik sõnad. Nad vajusid sellesse pilkude ja mõtetega, selles oli nende sügav elamus...

Kui Kaarel täna — tundmata vajadust haigutuse mahasurumiseks — Hellast lahkus, polnud veel kaugeltki kõik räägitud ning selgitatud. Oli korraldatud ainult kõige vajalikum. Ent teineteisest arusaamine oli suurepärase.

„Ja et sa ei imestuks, Hella, kui Ants helistab: mina ütlesin täna talle sinu nimel ära.“

„Sa paharet! Et sa midagi säärast võisid teha!“

„Kas see polnud hea, armsam?“

„Oo jaa, ilusaim, mis sul üldse võis mõttesse tulla.“

## Kuuldused Karli ümber

Kes evis süüdi selles loos? Arvatavasti meie kõik. See algas käeliigutusega. Mees, nimega Karl, istus kaardilaua juures. Tal ei vedanud täna ja ta vihastus potisoldati üle, mille leidis skatis. Kuna Karl oli üks õiglasest, kes alati tahtis näha kõike korralikuna ja õiglasena, vihastus ta ja viskas kaardid lauale. Ent sellele vaatamata kirjutati tema arvele sada kakskümmend punkti kaotust.

Sel silmapilgul tuli laua juurde üks tuttavaist. See oli Otto. Olles küsinud, kuidas läheb, pöördus ta Karli poole ja ütles: „Mis teeb äri?“

Karl, kes oli harilikult optimist, vaatas mornilt oma kaotatud mängu juurest üles, kuna ta vaimusilma eest libises filmilindina mööda rida arveid, õpipoisse, kaubatarvitajaid, manitsusi ja teisi sääraseid pilte.

Siis vastas ta Otto küsimusele vaid tõrjuva, lühikese käeliigutusega, mis pidi tähendama umbes seda:

„Ärge küsige minult seda! Olukord on halb!“

Sellejuurde tegi ta väga hapu näo.

Otto aga, kes niisamuti oli iseseisev äriimees, vaatas tähelepanelikult Karli ja mõtles: „Või nii! See oli ju muidu alati nii rahulolev. Nähtavasti pole kõik korras!“ Otto polnud kahjurõõmus, vaid osavõttlik mees. Ta vaikis niisiis taktiliselt ja jõi mitmed korrad Karli terviseks.

Kell kümme läks Karl oma pruudile vastu, et saata ta kontserdilt koju. Ta oleks selle peaaegu unustanud! Karl kihlus ju hiljuti. Ent mitte selle väikese tagasihoidliku blon-



VIIMANE SÜGISRÕÕM

diiniga, kellega nähti teda sageli, vaid ühe pika elegantse reipa tüdrukuga, kellest muud ei teatud, kui et ta nimi oli Gerda.

Kui Ottole see meenus, laskis ta vile kuuldavale. Ahaa! See klappis ju. Ettevaatuse mõttes päris aga Otto Hugolt, kes parajasti jagas kaarte, andmeid Karli pruudi majandusliku olukorra kohta. Hugo kehitas tähendusrikkalt õlgu: „Pole aimugi! Ent kui mõelda ta rõivastisele, peab küll järelutama jõukust, kuigi see minu arvates ei peaks evima tähtsust Karli suhtes. Tema sissetuleku juures! Ta äri on ju korras, arvan ma...“

Otto tõstis kolmanda klaasi õlut suu juurde ja löikas grimassi. „Njaa!“ ütles ta venitades, „ma ei tea... Kelle eeskäsi praegu õieti on? Nii siis — kaheksateist... kakskümmend... pass!“

Hugo teritas kõrvu: „Mis sa arvad? Mis on siis õieti lahti Karli äri?“

Ent nüüd kehitas Otto õlgu. „Mina isiklikult arvan... tal näib siiski muresid olevat! Kulutas ju ka kohutavalt palju propaganda jaoks, selle üle imestasin ma alati...“

Endel kuulatas niisamuti, muheles siis ja ütles: „Jäta ta rahule ometi! Selles pole ju midagi häirivat, kui šikk tüdruk omab ka pisut raha.“

\*

Kõik need alatised külalised olid kenad inimesed, mehed südame, takti ja kasvatusega. Milline see neist nüüd oli, ei

tea meie — kuid üks või isegi kaks neist jutustasid kodus oma naistele Karlist. Kaardiõhtu järel on iga abielumees rõõmus, kui ta oma naisele saab kaasa tuua midagi jutustamisväärselt.

Kas oli midagi uudist? Ei, õieti mitte midagi. Ja siiski, kuidas oli siis õieti Karliga? Karli äri ei näi enam hästi minevat... Ah, ja just nüüd, kus ta end kihlas. Või on kihlus selle elegantse noore tüdrukuga ühenduses Karli muredega? Mitte võimatu. Täiesti tõenäoline. — Mehed kahetsesid Karli. Naised kahetsesid Gerdat. Vaeseke armus kenasse inimesesse ja ei aimanudki, et siin on mängus tema raha. Ja võluv, arg blondiin, kellega Karli alati varemalt nähti, võis vist suure mure pärast silmad peast nutta.

\*

Ent seda ei teinud võluv blondiin küll mitte, vaid tundis end hästi nagu alati. Kes võis ka aimata, et ta kenale Karlile andis juba ammugi armastusväärse korvi? Mitte keegi, sest ta ei öelnud seda kellelegi. Kuuldus aga läks omateed. Ta tõmbas ringe nagu vettekukkuv kivi. Ta ümbermõõt suurenes nagu mäest allaveereval lumepallil.

Halvustavalt, mahategevast, peadraputavalt või kahetsevalt konstateeriti fakti, et Karl tegi „partii“, et end äriks korraldada.

„Ah, kust teie siis seda teate!“ ütles üks julge noor naine ühel bridži-õhtupoolikul. Teine vastas: „Kust? Seda ma ütlen teile kohe! Karl ütles seda ise minu mehele!“

„Või-nii! No siis igatahes!“ ütles noor naine vaikselt selle peale ja tõmbus oma kolmeteistkümneme kaardi taha.

Kui ta õhtul kohtas tänaval Karli, vaatas ta teisele poole, nii pahane oli ta.

\*

Saabus päev, millal julget, elegantset tüdrukut Gerdat külastas ta noorem vend. Gerda oli õnnelik, ülemeelik, lõbus ja jutukas sel päeval, noorem vend aga vaikne, järelemõttlik ja rõhutatud. Ta päris ikka jälle Karli, Karli äride, Karli mineviku, oleviku ja tuleviku üle. Siis lõpuks ütles ta, ütles pidulikult, ettevaatlikult ja tasa, ent ütles siiski, et Karl on hüljanud ühe kena tüdruku, et ta varsti on pankrotis ja et ta arvestab Gerda rahaga. „Millise rahaga?“ küsis Gerda ja naeratas vaevu. „Meil pole ju üldse raha! Mul pole ju raha...“

Vend ohkas. Viimane naeratus suri ülemeeliku tüdruku näol. Ta kahvatus, ta silmade läige kustus ja ta hakkas tajuma midagi kohutavat, valutegevast, hirmsat. Järgne-

val õöl ei maganud ta minutitki. Ta mõtles hüljatud tagasihoidlikule tüdrukule, Karli muredele ja puuduva rahale. Ja ikka jälle lõppes iga mõttekäik hääletu kinnitusega: „Aga mul pole ju midagi...“

Järgnevad päevad jalutas ta linnas, tehes igasuguseid mõttetuid käike, et mitte kohata Karli. Ent neljandal õhtul ootas Karl teda ukse ees, võttes ta oma embusse. „Ma igatsetsin enda peaaegu surnuks,“ ütles ta, vaadates ehmunult tüdruku kahvatusse näkku. „Mis sul viga on? Miks sa vaatad mind nii? Ma mõtlesin, et sa otsid mööblit ja seepärast ei saa sind kunagi kätte. Kuid nüüd näen ma, et sul on midagi viga. Sa pead mulle otsekohe ütleva, mis sind vaevab!“

„Jah,“ püüdis Gerda naeratada. „Ma ütlen sulle, mis mul viga on... Mõtle, mul pole raha! Mul pole midagi peale rõivaste, mõningate ehete ja vähese raha. Kui meie kihlusi, ei mõelnud ma, et ka raha vaja läheb...“

Ta häälega katkes. Langetatud ripsmete ja kokkukurutud valgete huultega seisis ta seal. Oli nii hea tundja, kui tugevalt oli Karli käisivaras ta ümber. „Raha,“ ütles mees sääraselt rõhutades, nagu räägitakse vahel tõsiseist asjust lastega. „Aga sa oleksid pidanud mulle ütleva! Palju sa vajad, et sisustada ilusat korterit? Või on sul võlgasid? Siis pead sa mulle otsekohe ütleva kuipalju... Küllap meie juba näeme, kuid neid tasuda! —“

„Oled sa kunagi mõelnud sellele,“ küsis Gerda silmi tõstes, „kas mul on raha?“

„Ma pole kunagi mõelnud sellele,“ vastas Karl kohmetult. „Avameelselt öeldes, ma pole kunagi sellele mõelnud, Gerda! See oli võib-olla rumal minu poolt... ja sulle võis näida, et mul puudub huvi su vastu... ent ma ei tulnud kunagi sellele mõttele! Minu ärid lähevad hästi, ma arvan, meil on küllalt...“

Tüdruk Gerda elustus jälle. „Kas sa oleksid nii armas ja jutustaksid mulle midagi sellest mahajäetud blondist tüdrukust?“ küsis ta...

Nad einestasid koos mahajäetud tüdrukuga. See oli väga lõbus õhtusöök — ja tagasihoidlik blondiin oli kõige lõbusam.

See lugu lõppes hästi, ent see oleks võinud lõppeda ka teisiti: paljude unetute ööde, suure mure ja meeletehete. Ja kes oleks süüdi olnud? Kes oli süüdlane selles väikeses juhtumis? — Meie kõik. Meie räägime liiga palju. Meie ei mõtle halvasti. Meie oleme kõik ausad inimesed. Kuid meie peaksimine paremini silmas pidades ringe, mis kuuldusi kokku tõmbavad, ning allaveerevaid lumepalle, millised matavad terveid perekondi eksituse-laviini alla.

## Teised ajad, teised rahvad, teised abielud

### III

#### Asia abielust

„Naine saavutab taevariigi ainult sõnakuulelikkusega abikaasa vastu!“ Nii on mainitud india rahvaeeposes „Mahabharata“s. Mitte veel küllalt sellest! Raamatus „Manu“ õpetatakse, et naine ei tohi kunagi nautida midagi praktilise ja teoreetilise tahtevabaduse taolist. Ta on ori ja jääb orjaks. Ta elu kolm võimalikku järku ei kujuta muud kui üleminekut ühest orjusevormist teise. Tüdruk on isa tahtetu olevus, abielunaine oma mehe vari, kuna lesk on poja meelevalla all. Abielumees võib olla peletis, abielunaine peab nägema temas aga, oma jumalat.

Naissool on siiani ja kõikjal maailmas olnud vaenlasi. Ükski kolleegium aga ei järgne ses suhtes india brahmiinidele, kes on intellektuaalsetest intellektuaalsemad. Kui need juuksekarva lõhkiyajad, üliloožilised ja eluvõõrad preestrid esinesid esmakordselt, leidsid nad Indias sõjamehekasti, kuhu kuulusid mehed, kes lasksid end sõtta saata sõjariistu käsitada oskavate, hümne improviseerivate sõprusabielu-naiste pooit, täpselt nagu see oli germaanlaste juures rooma ajastul. See on ikka ja kõikjal nii: kus sõja kandjaks on kord, seal valitseb sõprusabielu. Abielunaine on amatsoon, kes rõõmustub pooljumalikust austusest, on hädas ja ohus oma mehe kõrval või isegi tükk maad temast eespool sõjamõllus.

Õilis vabadus ja heroiline naisehiilgus lõpeb, kui intellekt võtab ülekaalu. Nii ka Indias. Brahmiinid tõrjusid välja sõjamehed, luues varama, loomuliku korra varemeile tardunud, surmavast mõistusest tuletatud süsteemi. Ärapõõrdumine loodusest, seisusekastid, kangestumine. See sündis mõningate aastatuhandete eest, kuid seisab tänaseni. Abielu muutmine orjuseks ja naistelt õiguste äravõtmine olid olulisemate eeldustega preesterkonna kindlustamiseks; sest need teravmeelsed här-

rad teadsid väga hästi, et naine kehastab loomulikkust, põhiprintsipi, et ta oma sügavamas põhiolemuses on heroiline. Õpetusele, mis näeb oma eesmärgi elu eitamises, igatsuses mitte millegi, „Nirvana“, järele, ei jää teist valikut kui elu edasikandva ja võitlustiivustava naise brutaalne orjastamine.

Oma kõrgpunkti saavutab see naiste- ja abielukäsitlus kombes, mis seisneb leskede põletamises, selles julgeimas väitesümbolis, et naisel pole isiklikku elu, vaid olemasolu-õigus ainult abielumehe varjuna.

Muuseas on india naised ka võtnud oma olukorda tõepoolest Jumala tahtena, sest on imestamisväärt, kui kiiresti allub naine orjusele, eriti veel, et ta rõhujad hoiavad teda täielikus teadmatuses. India naine ei tohi isegi lugemist õppida. Muidu võiks ju juhtuda, et ta oskaks lugeda neid hümne, milliseid luuletasi ürgaegsed amatsoonid ja sõprusabikaasad ausas võitluses meestega, ülistades sõjakat naisehiilgust.

Hiinas oli ja on mitte palju teisiti. Ka siin esineb maja sisemusse surumist ja türanniseerimist isade, meeste ning poegade poolt. Suur harimatus kuulub viisakuse hulka. Arengumise üle otsustavad ainult „vabad“, see tähendab galantsed naised.

Kuidas on sääraustes abieludes lastekasvatus, võime kergesti kujutleda. Kuis peab poeg ema austama, kui ta igapäev näeb, et ema ei evi mingisuguseid õigusi tema üle. Kuidas saab ema võita autoriteeti poja suhtes, kes täpselt teab, et ühel päeval — isa surma järel — võib ta emalt nõuda täielikku sõnakuulelikkust ja peabki nõudma, kui ta ei taha lasta end oma sookaaslastest välja tõrjuda. Keegi ei imestu, et sääraustes abielude lämmatavas õhus arenevad sunniviisil kõik naise halvad omadused. Keegi ei looda, et nendest, valgusest eemal kiratseva-



#### LANGEVAD LEHED

test naistest saaksid džentlmenide emad. Kes imestub siis veel, et peotäis anglosakse, robustsete, vabade emade pojad, vallutasid kergesti 30 miljonit hindut?

Isegi Aasias leiti olevat see abieluvorm kombevastane. Vähemalt loodusrahvaste juures. Džinghiskhan, mees, kes kaheldamatult polnud naiste ori, vihastus naise kohutava sotsiaalse ja kõlbla olukorra üle maades, milliseid ta vallutas. Mongolite juures oli naisele tähtis sõna kaasa rääkida. Tal endal oli armastatud amatsoon Chulon kõikidel sõjaretkedel kaasas. „Aga naine on loomult halb!“ ütlesid talle hiina õpetlased. „Naise halbades omadustes on ainult mees süüdi,“ vastas neile vallutaja.

Mitte parem polnud abielu Aasias islami regioones. Muhamed leidis eest veel Araabia, kus naisel oli ülekaal säärast nagu Egiptuses. Naine oli karjade ja äride omanik, abielumees oli eelistatud külaline ta majas, ärijuht või šeff-kauboi. Muhamed, kes oli vaene, oli oma esimese naise Kadidja juures ainult abielu tõttu usaldatud prokurist. See ei seganud teda sugugi. Ta pahandus teisest, äärmiselt armastatud abieluvormist Araabias. See abieluvorm lubas naisele mitu meest. Ta tahtis seda kõrvaldada, sattudes seepärast vastuollu peente, rikaste araablannadega. „See pole abielu, see on vaid liiderlikkus,“ hüüdis ta erutusest. „Vaba naine (daam, ütleksime tänapäeval) ei saa üldse midagi kõlblamat teha,“ sai ta otseseks vastuseks. Muhamedi võitlus naisõigusliku abielu vastu Araabias oli revolutsiooniline akt senini surutud meessoo huvides, kes ei tahtnud enam elada oma kõrgi abielunaise armust. Muhamedil oli õnne ja edu. Naine võideti, kuna abielu sai isaõigusliku kuju. Ent allarõhumisest ei saanud juttugi olla. Islami kangelasajastul, esimeste kaliifide

ajal, läksid abielunaised amatsoonidena sõtta kaasa, ratsutades üliinimlikus sãras vägede ees. Ja on teada, kuidas otsekohe pärast Muhamedi surma värisid vapramad vagad tema lese Aischa, karmi „usklikkude ema“ ees.

Alles pärast heroilise ajastu möödumist tekkis pahakuulslik haaremi-süsteem ja orjastamine. Muhamed ei võidelnud naiseliku aadlikkuse vastu, leides loomulikuna, et emade aadlikkus oli eelduseks poegade aadlikkusele. Kõik see võltisiti aastasadade jooksul ümber islami vaimuliku seisuse ilmlike võimukandjate läbi. Orjatari ebaseaduslik poeg sai troonipärijaks, kui isa oli sultan. Sultan Muhamed II, Konstantinoopoli vallutaja, oli, näiteks, ühe kristlasest orja poeg, kelle isaks oli Murad. See oli täiesti tähtsusetu. Ema ei loe midagi, isa kõik! Kogu jõuga kaitsesid end germaanlased kogu keskaja vältel selle ühekülgse loomulikkuse võltsingu vastu. Keiser Barbarossa, kes nägi oma silmadega orienti, meenutas ikka alati, et aadlikkus on päritav emalt.

Ikka veel seisab Aasia pead raputades tõsiasja ees, et Euroopa on seda nii halvasti mõjutanud. Aasia rahvad aga juba alguses ei suutnud end mõista, ammu siis veel teisi. Üks hiinlane või hindu, olles ammutanud endale teadmisi kõikidest Euroopa teaduseallikatest, näeb ikka, et inglane on poolmetis barbar, sest Inglismaal mõjutavad abielunaised mehi, mis on too primitiivne ürgseisund, millise kaotasid kõrgestikultiveeritud asiaadid juba aastatuhandeid tagasi.

„Nibelungenlied“i lugemise katkestab ta vihaselt pärast mõningaid lehekülgi, kuna see ei reeda, millisest isast on võrsunud Burgundia kuningad, mainides selleasemel uhkelt ema, proua Ute't. Mida võib ta õppida säärastest ebakõlblatest, barbaarsetest ja pöörastest arusaamistest?



Saadaval vastavates eriãrides.

*Lp. daamid, suitsetage terwishoidlikult!*

## DENICOTEA-pits (filter)

KAITSEB TEIE

KOPSU,

HAMBAID,

KURKU JA SÕRMI!

ESINDUS: A.-S. PROV. J. LILL



TOOMAS MERIHEINA

# KASTANIÖIS



10. järg.

## ROMAAN

Äkki nagu õhust aimates, millest siin jutt võis tulla, muutus Nugis tõsiseks ja ta käsi jäi lana külge, klaasi kergitamata.

„See jutt jääb kõnelemata,“ sõnas ta peaaegu ähvardavalt.

Kaalepi huuled tõmbusid nipsakalt allapidi ja virildusid siis sapiseks irvituseks.

Ta sõnas klaase täis valades:

„Hea küll, hea küll... Ma ainult nii sõbramehe poolest. Aga kui sa ise juba kõik tead, siis seda parem. Igatahes seltskond kehitab õlgu ja igaüks küsib, et ei tea, mis see Nugis selle preiliga...“

„Lori!“ hõikas nüüd Nugis valjusti. Ta viskas paar rahapaberit lauale, vaatamata, kui suured need olid, ja lahkus pikkade, ruttavate sammudega saalist.

Kaalep jäi endamisi muheldes istuma.

### Ootamatu külaskäik

Teisel päeval bürosse jõudes oli Nugis väsinud ja läbinisti roidunud. Magamata oo oli kõik ootamatud kuuldused ja elamused paisutanud veelgi suuremaks ja tal otse ruusiliselt rebis südame alt, kui mõtles Martale ja kõigete muute, mis sellega ühenduses.

Sellele mõttes ta vahetpidamatult.

Mis tahtis see Kork, see neetud eestlane välismaalt? Siiani polnud ta teda milleski erilises osanud kahtlustada, aga nüüd loodi talle näkku kõik unekorruga, ja namavasti seltskonnas tõesti juba naidatakse napuga, nagu see kergats Kaalep päris selgesti vihjas.

See asi tuleb selgeks teha kõige kiiremas korras, oli Nugise otsus, ja kui ta nagu kogemaia juhuliku akti kaaned avas, ruttasid mõtted tal peas: kas kutsuda Marta kohvikusse või enda poole, et saaks segamatult kõneida?

Ukselell helises ja hetke pärast astus sisse uhkes rõivastises daam, kes juba lävelt hajutas teravaid aroomipilvi.

Ei ole täna tuju millekski, tusatses Nugis endamisi, kuid sõnas siiski lahkelt ja isegi pisut naeratades:

„Palun astuge sisse, oige nii lahke.“

Daam kahistas kärmesti laua juurde, vaatas terava uudishimuga ringi ja rasket aroomi vaju tuba paksult täis.

„Kui ma ei eksi, advokaat Nugis?“

„See ma olen. Palun võtke istet.“

Daam seadis enese täies mugavuses istuma, süütas nagu endastmõistetavalt sigareti ja naeratas siis Nugise ootavasse näkku.

„Ma teen päris lühidalt, härra Nugis,“ sõnas ta. „Mu nimi on Kork ja mu abikaasa on too välismaa eestlane direktor Kork, kellest olete vahest juba kuulnud...“

„Ooo,“ ümatus Nugis ja tal lõi veri näkku.

„Võite siis juba umbes aimata, millest ma tahan kõnelda,“ jätkas proua edevalt naeratades. „Saar aru, et see on väga piinlik jutt meile mõlemale ja — ah, kuidas teeksin kõik, et seda juttu poleks tarvis! Aga ei saa midagi parata, mitte midagi ei ole teha, ma ei pääse kuidagi sellest!“

Proua teeseldud traagika, mille kestel huuled kogu aja koketselt naeratasid, oli Nugisele vastik ja ta tundis, kuidas tal tõusis viha selle silmakirjaliku sädistaja vastu. Aga ta hoidis näo kramplikult asjalikuna ja vaatas prouale julgesti silma.

„Noh, pole viga,“ katsus ta tabada kergemat tooni, „vahest kannatame siiski selle jutu kuidagi välja. Mis siis armulise proua südant nii vaevab?“

Proua silmadesse viskus ehmust. Ta vahtis viivu Nugist kui mõnd haruldast elukat, sattus isegi pisukesse segadusse sellest ootamatust küsimusest. Ta hingeldas kiiresti, nagu oleks õhust puudu:

„Aga... kas... kuidas... Kas härra Kaalep teile siis ei kõnelnud? Ja üldse... ma ei saa aru...“

Nugis sundis enese naeratama.

„Mina ka kahjuks mitte,“ sõnas ta.

Proua sai juba kindlust juurde. „Kas härra Kaalep siis ei olnud teiega eile koos? Täna hommikul kohvikus ta kõneles mulle, et oli teiega koos olnud ja mõnegi küsimuse üle kõnelnud...“

„Ah, see Kaalep!“ lõi Nugis käega, „olen juba harjunud tema jutte mitte kuulama, veel vähem saan neid uskuda. Õigus küll, ta eile õhtul midagi podistas öelda, aga ta oli purjus ja ma ei jäänud ta juttu kuulama. Mis see's oli?“

Proua oli nüüd kõvasti erutatud. Kogu ta ilus plaan, mille siia tulles oli valmis sepitsenud, varises armetult kokku ja nii ootamatute takistuste vastu. Mis mees see üldse on, see Nugis?

Kuid heitumusest oli proua kaugel. Ta kogus end kohe, seadis enese uude olukorda ümber ja varsti oli jälle endine edev naeratus ta näol.

„Teie minu abikaasat tunnete muidugi?“ küsis ta.

„Päris pealiskaudselt,“ vastas Nugis.

„Ja te pole midagi kuulnud sellest, et ta on väga hea tuttav preili Marta Grünbergile?“

„Et nad on head tuttavad, seda tean. Vanemate kaudu, nagu olen kuunud.“

Proua heusias heledasti naerda. Pikalt ja pilkavalt. Siis voeti ridikuliist nuuepulk ja määriti nuued noonkalt ning ponjankuit ue. kõneldati juukseokikesi, seati kubarat. Aues koige selle jareti oedti sapiselt:

„Siis olete kui pime ja kurt, narra Nugis.“

Nugisel kihvatas sudame all, kuid ta surus näole magusa naeratuse ja sonas pennie alistuvusega:

„Võib-olla, võib-olla.“

Proua loodi uuesti segi. Selle mehega ei saa ju üldse hakkama! Vinastudagi ta ei oska, uudishimulik ei ole mitte karvavordki! Või... või teeb ta siiski amuit vigurit? See viimane mõttenudikene, mis sänvas proua ootamatult ja äkki läbi pea, andis talle kogu julguse ning soakuse jälle tagasi. Ta kõneles üleolevalt:

„See kõik ei ole muidugi minu asi teile sellest kõigest kõneida, aga nagu öeldud — asi nõuab. Ainult asja enese parast olen ma siin. Ja teen nüüd lühidalt. Nimelt: on vastuvaidlematuult faktidega kindlaks tehtud, et minu mees ja preili Marta Grünberg ei ole mitte mõnes süütus vahekorras, vaid... noh, te mõistate...“

Nugisel nõõris kurku. Suurte pingutustega surus ta enese rahulikuks.

Proua jätkas:

„Mitte ainult seda, et minu mees viibis ja viibib ka praegu iga päev Grünbergide pool, et nad preiliga mööda lookaale on kõndinud, et mu mees on tüdruku kingitustega üle kültvanud — ei, mitte ainult seda! On ka fakt, et preili Grünberg on viibinud minu mehe korteris sel ajal, kui mind veel siin ei olnud...“

Siin sai proua olla võidurõõmus: Nugise enesevalitsus murdus hetkeks. Ta näole ilmus valuline grimass ja ta kogeles kähinal:

„See pole õigus!“

„Kahjuks siiski,“ jätkas proua nüüd juba suurema õhinaga. „Selleks on olemas kindel tõendus. On teada, et minu mees kinkis ühel olemisel preili Grünbergile ühe järeletehtud kastaniöie. Selle öie üksikuid raasukei olen leidnud oma korterist — magamistoast muuseum...“ Proua katsus poetada viimasesse lausesse kogu võimaliku tähendusrikkuse ja pidas pausi, nautides Nugise tõsist nägu.

Siis kõneles ta edasi:

„Nüüd ei tohi vist enam mingit kahtlust olla. Või kuidas, härra Nugis?“



## Korrapärane hammaslehoole, mis algab juba 3-dal eluaastal....

on ettevalmistus igaks tööks ja igasuguseks spordiks. Sest hammaste vigastused oma sageli kaugeleulatuvate tagajärgedega võivad olla suureks takistuseks edule elus. Hoidke seepärast oma hambaid ja tarvitage nende puhastamiseks ainult kõrgekvaliteedilist Nivea-hambapastat, mis on valmistatud parimaist tooraineist ja omab suure puhastusvõime.



Hinnad 50 senti ja 75 senti / Werner Mehks, Tallinn, Vene 19



Nugis oli surunud enese jälle kindlasse roopasse. Vaatamata sellele, et too kastaniõis lõikus kui noaga mälestusse: õigus, Marta tantsis ju tookord seal pressiballil, näpuotsas kastaniõis... Nugis vastas külmalt ja ükskõikselts:

„Jah, aga, armuline proua, ma tõesti ei mõista, mis see kõik puutub minusse? Tõsi, tunnen preili Marta Grünbergi, olen temaga seltskonnas vahetevahel liikunud, aga mis suhteid ta peab teie mehega, see ei huvita mind tõesti põrmugi. Proua on nähtavasti minu suhtes valesti informeeritud ja ma arvan juba mõistvat, kust poolt tuuled puhuvad: härra Kaalep nähtavasti...“

Proual olid otse pisarad silmas — mis mõtleb ometi see hirmus mees oma nii hirmsalt ootamatu jutuga? Mis talle öelda, kuidas nüüd veel kõnelda?

Proua kogeles täis piinlikkust:

„Ma mõtlesin... arvasin... teisiti...“

„Ega sellest midagi ei ole,“ sõnas Nugis lohutavalt, „ma saan teist väga hästi aru. Teie mees oli selle preili küüsis, niipalju aga kui teile oli räägitud, pidid preilil olema minuga kindlamad suhted — mis siis on loomulikum, kui et tulla minu juurde ja katsuda koos olukorda lahendada? Oli ju nii?“

„Jah,“ sõnas proua nina kuivatades ja ta silmad hakkasid kohe sirama: kui kena mees on siiski see härra Nugis, suurepärase inimese! Kui hästi kõneleb, misukese arusaamise ja taktiga. Mõni teine tema asemel...“

Proua tõusis püsti.

„Kahetsen väga,“ sõnas ta, „et teid sedaviisi tülitasin...“

„Sellest ei maksa kõneldagi! Palun lahkesti mõni teine kord, kui satub olema aega ning lusti, veel sisse astuda.“

Proua lõi korrapealt edevust täis. „Kes teab... miks ei...“ sõnas ta paljutähendavalt naeratades.

Nad jätsid kätpidi jumalaga ja Nugis saatis proua ukseni.

## Raske valik

Nugis muheles virilalt, kui kõndis tagasi laua juurde: ei olnud vähe koomikat selle prouakese ninapidi-vedamises. Kuid sealsamas kustus ka naeratus ta huulilt, ja toetades pea mõlemale käele, jäi ta raskelt mõttesse.

Martaga tuleb kohe kõnelda, see on selge. Tüdruk peab panema kõik kaardid lauale, olgu need siis nii halvad kui tahes. Ja kiiresti peab see sündima, ta ei talu enam kuigi kaua seda neetud pinget.

Nugis haaras telefoni ja kõlistas kontorisse, kus Marta teenis.

Marta oli varsti telefoni juures. Tundes Nugise häälest, sõnas ta üleni erutatult:

„Jah, ma kuulan, tere hommikut!“

„Mul oleks vaja sinuga täna juba varem kokku saada. Sellest õhtusest värgist ei tule midagi välja, ma olen kinni. Kunas sa saad tulla?“

„No... kas või kohe pärast tööd.“

„Hüva. Tule siis minu juurde büroosse.“

„Büroosse?“

„Kohvikus on pisut paha segamatult juttu ajada. Mis sellest siis on, et büroosse?“

„Ei, ega... aga... Hea küll, ma tulen.“

Ta oligi varsti pärast töö lõppu kohal. Oli ilmesti kiirustanud, hingeldas ja põsed veretasid.

„Ma tean,“ ruttas Marta ette, „millest sa tahad kõnelda. Sellest eilsest... sõrmusest ja muust. Aga tead, see kukkus nii halenaljakalt välja nagu kes teab mis, aga tegelikult pole siin mitte kui midagi. Korki sa ju tead... olen sulle nii palju rääkinud... ja eile tuli tal mingi pooleldi üleannetu tuju ja ostis mulle sõrmuse... Tulime siis, et sinuga kohutada, sest Kork tahtis sinuga tuttavaks saada. Teie õieti oleksite pidanud juba ammu tuttavad olema.“

Nugis vaikis, ta kulg oli ähvardavalt kortsus.

Marta jätkas kiiresti:

„Nii et niisuguse väikese asjakese pärast ei maksa sul tõesti mitte kõige väiksemalgi määral tusastuda. Aga ma näen, sa oled hoopis tõsise näoga...“

„Ei oleks, aga pean,“ sõnas Nugis raskelt. „Olgu see sõrmuse-asi kuidas on, ma sellepärast poleks ju vahest hakanudki kurja nägu näitama...“

Ja ta paiskas kõik, mis tal sees kees ning käärnis, korraga ja midagi ilustamata Martale näkku, kogu juhtunu eilsest ja tänasest, olles põhjalik ning järjekindel.

Siis järgnes pikk ning rusuv vaikus.

Martale oli see liiga palju. Liiga palju ootamatut ja kohutavat oma rabavas uuduses. Ta ei suutnud kõike nagu ära seedidagi, palju jäi nagu rippuma pea kohale, hirmsat ning vastikut. Ta ei suutnud esialgu muud kui ainult tasakesi nutta.

Nugis katkestas vaikuse:

„See kõik on hirmus, aga mis saan ma teha? Kõik nagu põleb minus ja ma pean selgust saama. See on ometi arusaadav, Marta?“

„Mõistan,“ sosistas Marta ja surus nuttu tagasi, „aga see on nii kole, kole... Alatu ja hirmus laim. Kuidas võidakse üldse minust nii mõelda... Kaalep on oma tagasilöögi nüüd andnud ja kuidas veel... Usu mind, sa usud ometi mind?“

Küsimus kõlas meeleheitliku sosinana läbi toa.

Alles hetke pärast vastas Nugis:

„Kuidas ma ususin! Juba omaenese pärast... Aga mis ma teen, kui kõik minus nõuab muud, nõuab tõendusi... Näiteks... näiteks... see kastaniõie-asi... Ütle midagi selle kohta, ütle, et see pole nii...“

Marta oli end juba kogunud. Ta katsus häält nii rahulikuks suruda kui vähegi sai:

„See on tõesti saatusepilge. Oli kord õnnis tund, kus ma enam ei suutnud oma südamepakitsust tagasi hoida ja jooksin onu Korgi juurde oma õnne jagama, seletama, kuidas ma armastan üht meest, kelle nimi on Nugis... See oli esimene ja viimane kord, kui ma seal käisin. Ja see õis...“



jah, ta oli mul kaasas, sest ma sain ta sel õösel, kui sa mind üle pika aja jälle kõnetasid. Võib olla, et mõni raas seal maha varises, kuid seda võin sulle vanduda, et ma viibisin ainult ühes toas... heldene taevas, kuidas võidakse ometi!..."

Nugis oli siiski lootnud teissugust vastust. Aga siin ju võeti kõik omaks, tunnistati üles, ainult kisti tema ilustuseks sekka, nagu oleks kõik sündinud tema pärast...

„Ah, kui vastik, vastik,“ kähistas Nugis nagu endamisi.

Kui ta aga sealsamas üles vaatas ja tabas Marta puhad, kuid ääretus hirmus pagevad silmad, siis jooksis kogu ta viha, meeletu valu ja tusk ühel pilgul kuhugi olematusse ja tal hakkas tüdrukust tulisel kahju.

„Tal on siiski õigus,“ mõtles ta suure kergendustundega, „rahvas liialdab ja Kaalep... teadagi...“

Aga ta oli niivõrd kinni oma vastandlikes tundepuhanguis, et sõnad jäid huulte taha, ja ta vaikis, hoides pilgu poolriivamisi Martal.

Tüdruk istus peaaegu liikumatult, vahtides endamisi põrandale. Käsi oli jäänud ninarätikuga suu juurde seisma, kübar oli nihutatud pisut viltu. Ta oli nii armsam kui kunagi enne.

Lõpuks ütles Nugis:

„Ah, mul on sellest kõigest kõrini. Kui sa teaksid, kui vastik oli mul siin seda kõike sulle kõnelda. Jätame nüüd selle. Ma ei kõnele sellest enam iialgi. Usun sind ja — kriips peal. Ma loodan ainult, et ka sina kõigest sellest oma järeldused teed ja siit peale jätad igasugused sidemed ning kokkupuuted tolle kurikuulsa härra Korgiga...“

Marta, kelle silmad olid lõõnud vahepeal sirama, ehmus nagu ja ta näol virahtas hirm.

„Kuidas... sa seda mõtled?“ küsis ta segaselt.

Nugise kulm läks uuesti kortsu.

„Kuidas ma mõtlen? Ma ei saa hästi aru... Arvan, see on õige lihtne — sa jätad tutvuse tolle Korgiga, ei tee temast enam välja, oled talle võõras inimene...“

Marta silmad olid täis arusaamatust, segiähmi ja hirmu. Spontaanselt paiskas ta:

„Aga ta on ometi meie lähem sõber, isa ja emaga juba noorpõlvest saadik... kuidas ma siis saan lõpetada? See pole ometi võimalik...“

Nugisel vajus kuumus näkku. Ta kõneles ägenedes:

„See pole võimalik? Kogu selle olukorra juures, millest praegu oli juttu, sa sõnad päris endastmõistetavalt, et pole võimalik Korki jätta? Siis läheb kõik endiselt: on u Kork ostab sulle kalliskive ja te puutute igapäev kokku, seltskond kihistab naerda ja näitab näpuga ja mina kõnnin taga sorus kahe suure eeslikõrvaga, loll ning narr...“

„Ära'nd ometi!“ hüüatas Marta.

„Ja kuidas siis? Niisugune on olukord praegu ja hullemaks järjest läheb, kui ei tule muutust...“

„Aga see on ometi tige laim onu pihta, ta on kõige kuldaväärsem inimene maailmas...“

„Tema proua polnud igatahes samasugusel arvamusel...“ pistis Nugis vahele.

„Nojaa, see proua...“ venitas Marta. „Kui ta täna siin käis, siis peaks sul ju aimu olema, misuke inimene see on...“

„Olgu missugune tahes, aga ühes asjas on tal püha õigus protesti tõsta — tema mees on võõra preiliga tihedais sidemeis...“

„Ah!“ lõi Marta käega. „Jätame ometi kord selle mõtetu jutu...“

Nugis viskas jutu tagasi endisele teemale:

„Kuidas sa mõtled siis teha selle onu Korgiga? Sa mõtled seda, et siin on valik — kas tema või mina...“

„Aga ei!“ põikas Marta ehmunult vahele.

„Aga teisiti ei ole ometi võimalik, kallis laps. Kuidas ma sind ka usuksin, aga ikka sööb uss südame all ja seltskonna pärast samuti. Ei ole väga mõnus elada igasuguste inetute kahtlustuste all ja olla näpuganaidatav...“

„Kuule,“ sõnas nüüd Marta asjalikult ja tõsiselt, „ma ütlen sulle üht: onu Kork on mulle vana hea onu, vanemate põline sõber, kuidas ma saan talle selga pöörata? Veel vähem aga suudan kujutleda, et äkki sina jääksid ära. Ah...“

„Sul peaks selge olema,“ ütles Nugis peagu karmilt, „et meie ei mahu kahekesi sinu juurde. Emb-kumb...“

Marta vaikis. Ta pilgus oli ikka veel segast ning valulist. Tüki aja pärast sõnas ta:

„Ma kõnelen ennem onuga selle üle. Tema vahest teab head nõu. Sa lubad seda ometi?“

„Kuidas saan ma seda keelata?“ kehtas Nugis õlgu.

„Ja sa usud mind? Taevas halasta, ega sa ometi ei kahtle minu juures?“

„Püüan uskuda...“ ümätas Nugis tumedalt.

Marta tõusis püsti. Nad seisid nii viivu ja mõlemad tundsid, et midagi külma on nende vahele ilmunud. Ja et see ängistas ning tegi valu.

(Järgneb.)



# JUNO HAMBAPASTA

on tervishoidlik!

- HOIAB IGEMED tervetena ja tugevatena
- PUHASTAB ja kaitseb hambaid
- KAUAKESTEV VARSKUSTUNNE jääb suhu
- Suur tuub 45 snt. Väike tuub 30 snt.

A/S. Proviisor Julius Lill



# Naised ajasündmustiku keskpunktis

Sahiba — moodsa türklanna ideaal

Bosporuse vees peegelduvad selgesti sultani paleede kontuurid, mis on haruldaselt muinasjutuliselt moondatud langevatest piiskadest.

Tilkuvatelt müüridelt pudeneb värvi ja kulda. Sultanite hiilgus möödub! Uus Türgimaa on muutnud poolkuuga kroonitud rõõmulossid koolideks, laboratooriumideks ja riigibüroodeks. See on ümbrus, kus elab moodsaim orienidi naine, Sahiba Atatürk, esimese naislennuväe komandant ja Türgi riigi juhi tütar. Kui ta saabub oma ametiruumidesse palee Lerbey'sse täpsusega, mis pole omane hommikumaaalastele, siis pole linn veel täielikult ärrganud. Ja kui ta lõuna ajal sammub läbi lärmitsevate tänavate, siis on piipusuitsetavad õngitsejad alles alanud oma delikatessi-püügiga. Just selle lode-



Sahiba Atatürk,

Türgi riigi presidendi kasutütar, kes on Türgi parim naislendur ja naislennurügemendi komandant.

vuse vastu on alanud see noor aktiivne naine võitlust. Tema on esimene ja ka tähtsaim isa kaastöötaja, ta on türgi naise eeskuj, kes on kõrvaldanud endalt loori, pakkudes oma nägu maailma värsketele tuulele. Sahiba Atatürk pole „Ghazi“ enda tütar, vaid adopteeritud, kelle ta vormis enda järgi, tahtes näidata selle tüdruku eeskujuga primitiivsele Väike-Aasia külale: „Nii tahan ma teid, nii aktiivseina, nii elavaina, nii teguvõimsaina ja siiski nii naiselikenä!“ Ja Sahiba, see adopteeritud tüdruk, on saanud nii tõsisemas ja sügavamas mõttes tema ehtsaks tütreks. Ta võrsus tema ajast — nagu Athene

isa Zeusi omast. Oma sündmusriikka elu raskeimal silmapilgul õppis türgi rahva juht tundma Sahibat. Kakskümmend kaks päeva kestva „Sakaria“ lahingu eelõhtul, mis otsustas Kreeka-Türgi sõja saatuse, tabas teda ratsutamisel õnnetus, mille tagajärjel murdis ühe ribi. Arst tegi korralduse lamamiseks. Ent alles hiljuti Türgi armee ülempäalikuks nimetatud Kemal tõusis, pani mundri selga ja võitles palavikus oma sõdurite kõrval. Igal õhtul laskis ta peatuskohas uuendada mähist ühe veel lapseliku maatüdruku, Sahiba, hoolika, pehme käe läbi. Kui otsustav võit oli saavutatud, võttis ta tema kaasa oma uude residentsi, andes talle selle kasvatuse, mis tegi arast provintsitüdruku Türgimaa tooniandvaima daami. Sahiba õppis mitu aastat välismaal. Ta andis eksameid Ameerika ja Prantsuse ülikoolide juures. Hiljem tutvus ta sotsiaalse hoolekandetööga Kesk-Euroopa maades ja õppis inglise rekordlendaaja Amy Johnsoni juures lendamist. Ühe reisu kestel Rivierassee kukkus ta õde ja ainuke sõbratar, Vera Aylin, Kemal teine adopteeritud tütar, kihutava orient-ekspressi avatud uksest välja. Üksildaseks jäädes pöördus Sahiba Türgimaale tagasi, kus asus kogu energiaga tööle. — Oli ka palju teha. Asja just oli Kemal keelanud looride ja fesside kandmise. Sahiba ja ta samavanused sõbratarid pidid andma avalikkusele head eeskuj. Ühtlasi pidi aga maa toibuma palju aastasadu kestnud raskest sotsiaalsest olukorrast. Sahiba näitas, mida ta oli õppinud. Ta organiseeris kogu maailmas leiduva ainukese piimamuretsemise-asutise rinda-andvatele emadele; ta koostas õppekavasid tütarlaste-lütseumidele ja kutsus maale asjatundlikke kehakasvatuskoolide esindajaid, nagu ameeriklanna Mensendiek'i jt. Et näidata, et ta ise on vaba igasugusest vananenud kombeargusest, võttis ta liubivas trikoos osa ujumisvõistlustest ja ilmus purjekate-võidusõidule pikkades helehallides villastes pükstes. Aeglaselt tõusis Kemal tütre eeskuj maksvusele. Nüüd võis ta juba naise paluda mitte ainult majapidamiskursustele, vaid ka lennukursustele. Järgnevalt asutas Sahiba lennukooli lastele. Seal õpetatakse kümne-, üheteistkümne- ja kaheistkümne-aastastele lennuasjandust teoreetiliselt ja praktiliselt, valmistades neid niivõrd ette, et nad kuuteistkümne-aastaselt võivad sooritada piloodieksami. Teine samm oli naislennurügemendi asutamine, milline häda korral võib lennuarmee kõrval sõtta minna. Seega teostas Sahiba Amy Johnsoni idee. — Viimasel ajal on mõned korrad juttu olnud „Pommlendaaja-Sahibast“. Sale, pruunisilmaline naine vihkab seda hüüdnime. Ta tahaks parem näha, et tema sotsiaalset ja kasvatustööd austatakse. Tegelikult on selle noore türklanna anded niisama suured kui mitmekesised. Ta on mitmete ajalehtede kaastöölaine, nagu „Ikdam'i“, „Bakit'i“ ja „Son Saat'i“ juures. Ta on aednik, kelle uued roosisordid on saavutanud internatsionaalseid auhindu. Teda võib sageli näha spordiväljakutel ja mõnikord Kemal Atatürkiga, kes on vaimustatud tantsija, ühe suure hotelli hallis džässi saatel „swingi“ tantsimas. Ent varsti pärast keskööd lahkub ilus Sahiba oma tantsijatest, sest hommikul kell üheksa ootab teda jälle büroo. Et anda eeskuj, peab ise olema täpne.

## ÕNN ARMASTUSES

Küsitakse nii sageli, kuis evida õnne armastuses. Imelikul viisil mõeldakse aga palju vähem ja harvem sellele, mis see õnn armastuses tegelikult on. Ent see teine küsimus näib siiski olevat tähtsaim. Kui me kohtame rändajat, kes küsib meilt, kus on tee, siis peame asetama vastuküsimuse, kuhu ta siis minna tahab?

Mis on õnn? Kas meie teame alati, mida meie mõtleme, kui meie igal võimalikul juhul ütleme: „Soovi õnne!“? Selles tuleb kahelda. Olgu siis, et õnne all kujutletakse umbes seda, mida mõtleb loteriipileti ostja: saada üle õõ korraga kusagilt teenimatult raha. Öeldakse, et kellelgi on õnne olnud mängus, koha leidmises. Ikka keerlevad siis mõtted mingi salapärase juhuse ümber. Nii leiame ka kunstnike poolt õnne kujutatud kuldkuulina, mis veereb mustast õöst meie ellu, või jälle ilusa jumalannana, kes hõljub alla tundmatuist kaugusist ja liitub pimesi kellegagi miljonite hulga-

Igal hommikul tõusevad sajad tuhanded voodist, küsides lootes: „Kas täna tuleb õnn minu juurde?“ Ent — mis see õnn tegelikult on, seda ei saa meile enamik öelda, ei tagasihoidlikud igatsejad, veel vähem arvukad teised, kes metsiku jooksuga ruttavad läbi elu, ajades taga õnne.

Pole olemas seda õnne, on vaid õnnelikke või õnnetuid inimesi!

See on esimene äratundmine, kui meie kord pisut täpselt kaalutleme, mida kujutlevad õnne all mitmesugused inimesed. Kuninganna põgeneb salajastel tundidel lossist kaugesse tallu, olles just siis õnnelik, kui ta tohib lüpsa, sõnikut laotada ja põllul toimetada, mis vastuoksa mõnelegi taluteenijale ja isegi perenaisele on nii väga vastumeelt.

Rikas tahaks, nii arvab ta, ka nii õnnelik olla nagu kerjus, kes muretult võib pakkida kogu oma varanduse ninarätti ja minna — kuhu tahab. Nii mõnigi pisike büroo- või

äripirelli unistab säravast kuulsusest, õnnest, mis hoovab masside vaimustustormist suurustele. Maailmakuulsad ütlevad aga meile, et nende suurimaks õnnetundeks oleval kaduda kusagile tundmatuna.

Imestamisväär! Meie tunneme paljusid vanasõnu, millised kõik ütlevad üht ja sedasama: mis ühele õnneks, see teisele õnnetuseks. Ent meie ei näi seda siiski õieti mõistvat.

Nii on ka õnnega armastuses! Pole olemas seda armastusõnne, mida kusagil või kellegi juures leida võiks. On vaid õnnelikke või õnnetuid inimesi — ja eelkõige armastuses!

Teine äratundmine kõlab järgmiselt: õnnelikuks saada tähendab õnnelikuks teha! See tõde on maksev eelkõige armastuses. Kes kõik sellele rajab, et ikka ja alati ise õnne haarata, ei saavuta seda kunagi. Kes aga püüab õnnelikuks teha armastatud inimest, see saab ise õnnelikuks! Sest andmine on õndsam kui võtmine. Kes armastuses annab, sellele langeb kõik iseenesest osaks. Kes ootab õnne armastuses nagu kinki, mis saabub mingisugusest kõrgusest ja kaugusest, see muutub tegevusetuks, laisaks ja nõudlikuks, muutub teistele koormaks, tehes endagaseotuid õnnetuks. Kes aga püüab teist õnnelikuks teha, leiab seda ka ise selle läbi loodud rõõmust. Ahi ei soenda, kui teda ei kõeta; armastatud inimene ei saa teist panna leegitsema, kui teda ei püüta päev-päevalt õnnelikuks teha. Kui mõlemad nii tunnevad, mõtlevad ja teevad, siis peavad mõlemad saama õnnelikuks. See on katkestamatult siia-sinna voolamine ja hoovamine, nagu see on ainult armastusvahekorras nii imeliselt võimalik.

Agaga kolmas äratundmine peab meil olema. Teisi õnnelikuks teha ja ise õnnelikuks saada, sellele ei tohi mitte vaadata raamatupidamise seisukohalt, mis oleks igal silmapilgul bilansivõimeline: niipalju ma andsin, niipalju pean ma saama. Ja „väljaminekud“, millised ma teen, ei võrdu „sissetulekutele“, milliseid ma tohin loota. Küll kõlab metsast nii tagasi, nagu meie sinna hüüdsime, ent armastatud inimene pole mitte ainult mets, pole ainult passiivselt vastukajav ruum.

Tahe teist õnnelikuks teha teeb meid nii elavaks, nii rõõmsaks, ikka jälle otsivaks ja nii uueks. Säärane armastus otsib armastatud inimeses, otsesid küsimusi asetamata, salajasi soove, millede täitmine teeb teise tõesti või arvatavasti õnnelikuks. Sageli on need nii pisikesed ja tagasihoidlikud soovikesed, millised pole väärt mainimist. Säärane jälgimine,

## Väikesed mured käte pärast

Väikesed mured? Seda küll, nad on väikesed, sest nad on peaaegu alati kõrvaldatavad. Ent naisele, noorele tütarlapsel, kes kätega töötavad, on nad siiski suureks mureks. Kuigi keegi ei häbene, et ta töötab, on siiski juba puhtesteetilises seisukohast lähtudes täiesti taunitav käte hooletussejätmine. On üldtuntud tõde, et täiesti nooruslikena säilinud näo ja kehakuju kõrval võivad reetlikult mõjuda käed, viidates märgatavalt esimese elukevade lõpule.

Masinal kirjutamine teeb käed pisut lamedaks, sõrmeotsad laiaks ja sõrmeliikmed jämedaks. Siin on vajaline igapäevane massaaž sõrmedele, kõige soovitatavam kohe pärast tööd. Ühe käe hästirasvatud põial ja esimene sõrm siluvad tugeva survega teise käe sõrmi üksikult sõrmeotsast kuni juureni. Ka elastne rasvatud mähis, seotuna kord nädalas ööseks sõrmede ümber, mõjub hästi sõrmevormi ilule. Tööjälgi, nimelt tindiplekke, kõrvaldab nahalt tualett-pimsskivi. Künnete alt puhastab mustuse vesinikülhipendist niisutatud vatt, mis on mähitud küünepulgakese ümber. Värvitindi-plekke kõrvaldatakse bensiniiga (ettevaatust, mitte sealjuures suitsetada!), hõõrudes neid pärast seda otsekohe rasvaga või spetsiaalpastaga, mida saab rohu-kauplustest.

Ka suitsetamine ei mõju hästi käte ilule — nii mõnegi daami sõrmede järgi võib otsustada, kas nende omanik on kirklik sigarettidetarvitaja. Need kollakaspruunid nikotiinplekid ei näi igatahes just mitte võluvatena, mis pärast peab sõrmeotsi leotama vesinikülhipendis ja hõõruda siis pimsskivi-pulbriga. Hiljem tuleb ravitud kohtadele asetada rasvakraemi, et nahk muutuks siledaks. Nikotiinplekkidest hoidumiseks tuleb tarvitada sigaretipitsi.

Ka sportlannal on muresid käte pärast. Kes aerutab, mängib tennisit või üldse tarvitab spordi juures tugevasti käsi, sel on alati sarvestunud nahakohti, nn. „rakke“ kästel. Need on küll — nii spordi kui ka töö juures — põhiliselt õieti aumärgid. Ent kui tahetakse meelsamini päris pehmeid käsi, siis evitakse ju soovi kõrvaldada neid rakke. Selleks võetakse head taimeõli, nagu seda ka muidu tarvitatakse kehaviks, lisatakse juurde niisama palju sidrunimahla ja hõõrutakse saadud segu rakkudele.

Masinal kirjutamine, klaverimäng, viiulimäng ja tennis põhjustavad sageli turseid kõõluste ja liigeste läheduses. Al-

See võib otsustav olla:

kas rasvaga või ilma



# Trilysin

Peanaha rasvasisalduse nõrk kahanemine võib juuksekasvust põhjustada tõsiseid häireid, eriti rabedaid juukseid, kõõmendust või tülikat sügelemist

Ainuesindaja

Promonta Export GmbH.  
Hamburg

A.-S. „Ephag“  
TALLINN

mida ja kuidas teine meeleldi tahaks, mõjub hästi, sest see teeb jälgija vaikseks, tähelepanelikuks, vaatlevaks, hoides ära pealetükkivuse ja pealesundivuse. Nii ärgem otsigem ka õnne kusagilt kaugusest; meie jääme siia, ellu, igapäeva. Nii mõnigi harjumus muutub meile seejuures uudeks ja õpime aru saama, et ka armastuses evivad eelkõige tähtsust pisiasjad ja endastmõistetavus, nagu kõiges suures.

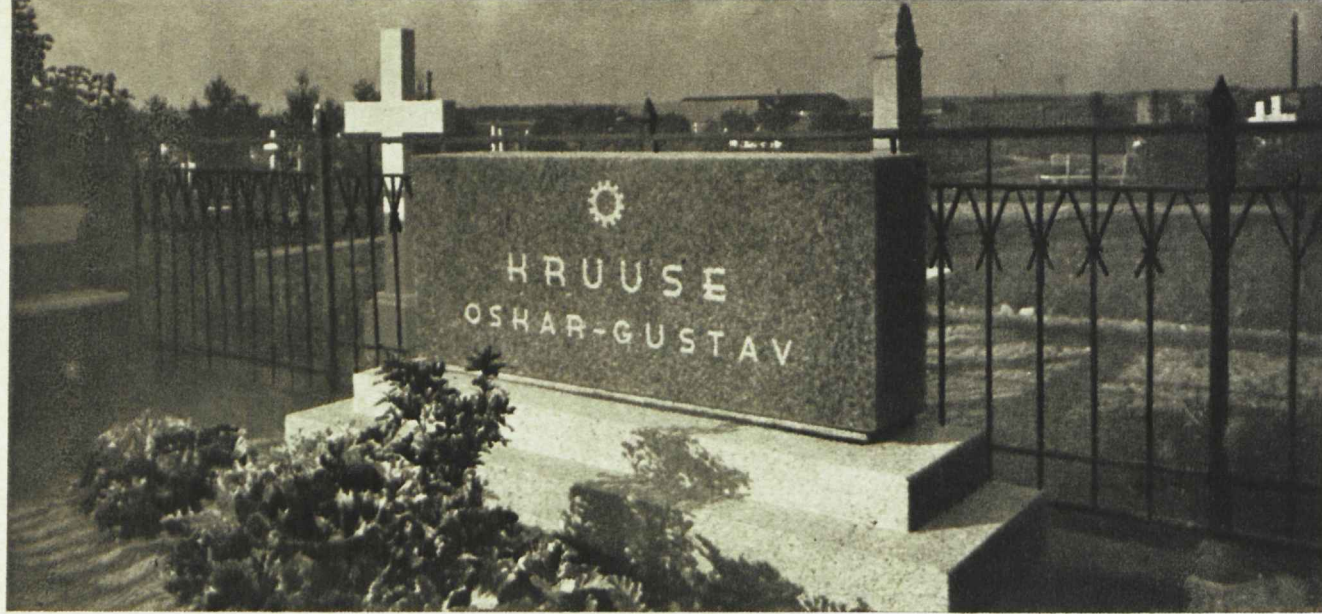
Õnne armastuses ei pea mitte võtma kingisaamisena pimedailt saatusevõimudelt, kujutlematust õnnetaevast. Õnne armastuses saab ainult teha; üks püüdku seda võidu teisega. See on oma õnne sepp, kes toob seda teistele.

gul alaneb sageli see turse kindla plaastermähise kandmise ja kuumade vannide tõttu sel kohal. Kui see aga ei anna enam tagajärki, kuna turse on juba liiga tugevasti arenenud, siis võib aidata ainult arst.

Kaht talvenähtust saab aga vajaliku ettevaatuse juures väga hästi vältida, nimelt: lõhenenud nahka ja külmamuhke. Kes enne väljumist käed hästi ära kuivatab ja väljas kindaid kannab, ei tarvitse karta käte lõhenemist. Ent sellele nõuan- dele ei saa alati järgneda — eriti koduste tööde juures. See- pärast peavad tundlike kätega naised just nüüd kasutama õi- geaegset naharavi. Ses suhtes mõjub hästi naha sissehõõru- mine hea rasvakreemiga, millele järgnegu massaaž, kusjuures käsi liigutada nii, nagu peseksime neid tugevasti. Hästi mõjub ka kiiresti sisseimbuv mee ja glütseriini segu tarvitamine. Kui aga käed on juba lõhenenud, pannakse seda segu enne maga- minekut paksum kätele, misjärel tõmmatakse valged puuvill- kindad kätte. Hommikul on siis nahk sile. Ka külmamuhku- dest saab hoiduda nende ettevaatusabinõudega. Väljas õhu käes olles peab kandma laiu villaseid või sooja voodriga nahk- kindaid. Käekellad ja tugevasti käe ümber olevad käevõrud on kardetatavad, kuna nad takistavad vereringvoolu ja võimal- davad külmetuse esilekerkimist. Kui külmamuhud on tek- kinud, abistab reeglipärane glütseriini ja arnikatinktuuri se- guga sissehõõrumine. Niisamuti kõrguspäike ja joodiga pint- seldamine toovad paranemist.

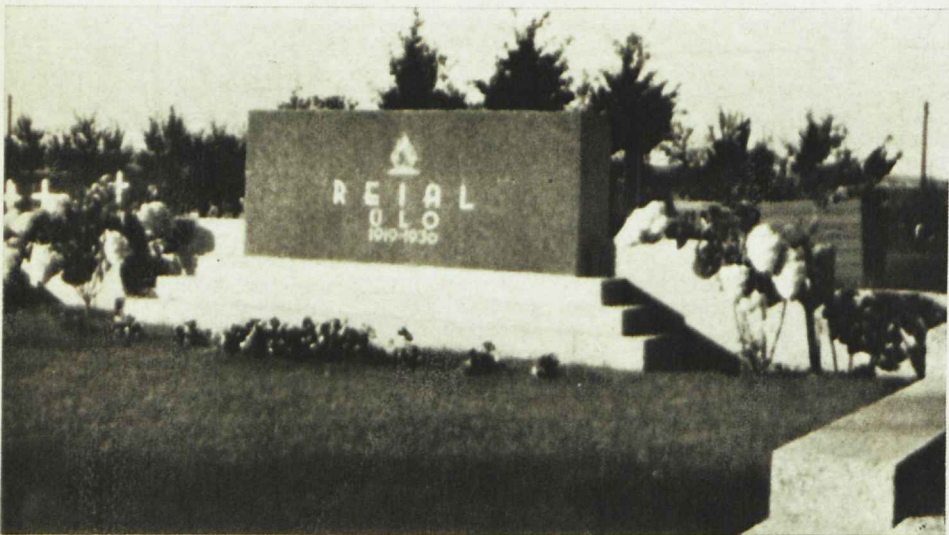
Ka punased käed kuuluvad talvenähtuste hulka. Ajutiselt, näiteks seltskonda minnes, saab end abistada, asetades käed mõneks minutiks booraksiga segatud leigesse vette, misjärel hõõrume käed pärast kuivatamist rasvata päevakreemiga. Ka kampripiiritusega hõõrumised on sel juhul kaunis kasulikud. Enamikus on aga punaste käte põhjuseks vereringvoolu häire, siis võib põhjapanevalt abistada ainult arst.

Ka liiga kuumade, niiskete ja külmade käte puhul tuleb eeldada vereringvoolu häiret. Ikkagi on kuuma alaunveega pe- semised — mitte kunagi tarvitada külma vett — kaunis kasu- likud kuumniiskete käte vastu võitlemisel. Külmade käte vastu peaks tarvitama kuni küünarnukini kuumi piiritusvee- vanne ja tugevat massaaži kätele ning käsivartele soojendatud keha- õliga, eriti pulsi ümbruses.



Kruuse perekonna rahula, mis valmistatud A. Starkopf-Rea projekti järgi.

Meie  
KALM  
KUL



Reiali perekonna rahula, mis valmistatud A. Starkopf-Rea projekti järgi.

Kaduvuse müstika jätab leinajad teadmatusse oma sur-  
nud omaste edaspidise saatuse üle. Leinajale jääb haa-  
küngas, sellele kannab ta üle oma armastuse ja hoolit-  
suse, tundes sellest lohutust ja rahuldust. Kalmule tul-  
lakse kokku mälestuspäevadel, et koos lahkunu sõprade  
ja omastega ühiselt mälestada kadunut. Sinna läheb ka  
üksik leinaja, et leida troosti ja rahu. Tahtes mälestada  
lahkunuid, tahame luua midagi jäädavat, mis kannaks  
mälestuse põlvest-põlve edasi igavikku.

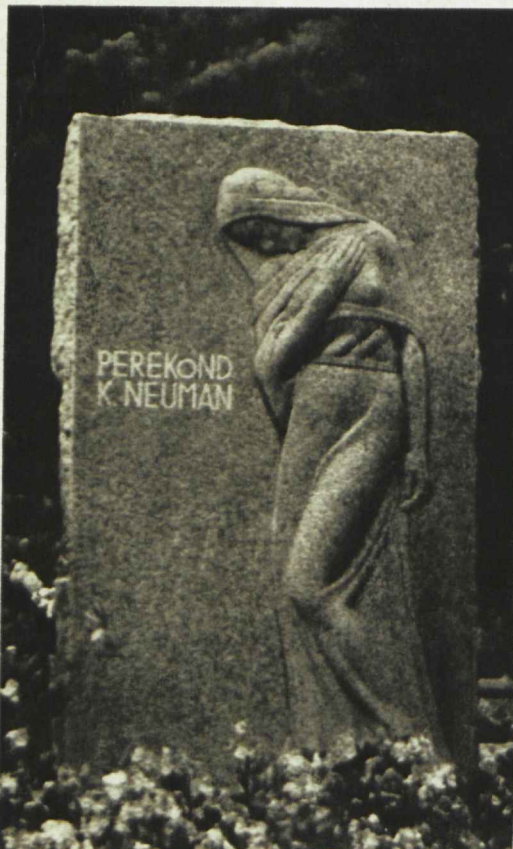
Iniminstinkt otsib oma leinas ja mälestuses ühinemist  
loodusega, et sulatada oma valu looduse ürgvormide har-  
mooniasse väljaspool aega ja kaugusi. Loodus, see suur  
inimhinge tunnete allikas, hoiab meid oma ahelais ja  
inspireerib ning tiivustab meid looma, andes suuna meie  
tunnetele. Antud ümbruse kohalik iseloom on see võimas  
pitser, mis jätab jäljed meie tunde-maailma. Rahulik ja  
kainelt tagasihoidlik on meie kodumaa loodus, niisama  
tasakaalustatud ning endasse süvenenud selle maa ela-  
nikudki. Seda rahvuspärast tasakaalu, ilu- ja rahuvõlu  
tahaksime näha ka oma kalmistutel.

Kui teha jalutuskäik läbi meie kalmistute, siis näeme,  
et nende korrastamisel pole silmas peetud algelisimaidki  
esteetilisi nõudeid. Ei mingit plaani ega süsteemi, ei min-  
git ilumõistet. Raudaedade ja plekkpargade rägastik jätab  
mulje, nagu puhkaksid lahkunud traattökte vahel, nagu  
kardaksid leinajad, et surnud ei saa muidu rahu, kui nende  
rahupaik peab olema ümbritsetud raua ja lukuga. Vää-  
ralt oleme kuhjanud kalmu ainult häirivate üleliigsustega  
ja asjata raisanud oma raha. Selles kaootilisuses on suu-  
res osas tähtmatult ja teadmatult süüdi leinajad. Juhituna

oma armastusest lahkunute vastu kantakse  
sinna kokku kõike võimalikku, püüdes kau-  
nistada seda hingelähedast paika oma sise-  
miste veenete kohaselt ja vastavalt oma es-  
teetilisele arengule. Kahjuks puuduvad siin  
autoriteetselt poolt püstitatud minimaalsedki  
esteetilised nõuded, niisamuti puudub asja-  
tundlik kontroll ja nõuandev keskus. Kas



M. Saksa poolt valmistatud monument Schifferi perekonnale.



J. Elleri poolt valmistatud monument Neumanni perekonnale.



A. Starkopf-Rea poolt valmistatud monument David Simmile.

# ISTU- TUURIST

E. KOLLOM



Perek. Kruusi ja perek. Raudsepa rahula, mis valmistatud E. Kollomi projekti järgi.

kalmistute korrastamist poleks võimalik siduda kodukau-nistamisaktsiooniga? Selge on, et valitsevast virvarrist ei saa aasta või paariga luua suursugust rahulikku maailma, mis oleks tööline rahula, kus oleks kunstilisi vaatamisväärsusi, nii et külastaja sealt võiks kaasa võtta ilusamad muljed.

Siiski viimasel ajal on tekkinud siia-sinna mõni vägagi imposantselt mõjuv hauamonument või mälestuskivi. On märgata mõne üksiku kalmu korrastamises kunstniku kätt. Et kaunistada ja õilistada neid leinajale nii hingelähedasi paiku, ei lähe tarvis niipalju ainelisi võimalusi kui just maitselt ja asjatundlikkust. Hauamärgi projekteerimisel tuleks rohkem arvestada ümbruse, maastikujoone, platsi kuju, vaheteede ja teiste kohalikkude joontega. Võtan siin eeskujuks Reiali matusepaiga Tartu Maarja koguduse kalmistul. See üllatab meid oma üldise kokkukõla, joonte puhtuse ja masside ideaalse tasakaaluga. See on küps oma idees ja veenev monumentaalteos samas idee suunas inspireeriva looduse, ümbruse ja asukoha iseloomust. Üldse on A. Starkopf-Rea'le omane suur selgus ja oskus sisendada meisse rahu sisemise suuruse mõtet. Tal on eriline võime ühendada graniidimasse orgaaniliseks tervikuks antud ümbrusega. A. Starkopf-Rea on meie monumentaal-dekoratiivkunsti üks teenekaim teerajaja.

E. Jõesaar, meie noorema põlve kujur, on suurel määral meie kalmistute kunstilist taset tõstnud. Ta on julge ja esinduslik oma võtteilt, seejuures maitselt tundeküllane, sattumata ebamäärasesse sentimentaalsusse. Palju vaatamisväärsusi on püstitanud meie kalmistutele V. Mellik, M. Saks ja J. Eller, kellede kohta võiks öelda, et neil on enam intellektuaalset loogikat kui eelmistel. Nii näemegi meie kalmistuil üldises virvarris üksikuid kalme, millel on juhtinud kaunistamist kunstniku käsi ja arusaamine oma ülesandest. Need kal-mud näivad kahjuks meile oasidena, kus meeleldi jääd seisatama, et silm saaks puhata ja nautida pakutud pilti.



V. Melliku poolt valmistatud monument Johanson perele.



E. Jõesaare poolt valmistatud monument H. Mugastole.



E. Jõesaare poolt valmistatud monument M. Raudsepa perekonnale.



E. Jõesaare poolt valmistatud monument M. Jänese perekonnale.



Enn Roosi poolt valmistatud monument Paul Tõldsepa tütre Maret kalmule

## Mõni sõna

### toalillede hooldamisest

Taimede eest hoolitsemine tähendab neid mõista. Ent kui vähesed inimesed omavad seda hädatarvilikku arusaamist oma toalillede suhtes! Suvel hoolitsevad lahtised aknad, päike, tuul ja vihm, et õhk tubades oleks nii inimestele kui ka taimedele enamvähem loomulik ja küllalt niiske. Aga kui igal pool juba „hästi“ köetakse, siis on taimed kaotanud oma ravijad. Kütmise läbi valitseb tubades sageli peaaegu troopikaliine soojus, mis mõjub taimedele nõrgestavalt. Üleliigne auramine koormab taime veemajapidamist selliselt, et nad peagi hävivad, kui neile õigel ajal appi ei rutata. Juurte kaudu üksi ei saa me taimedele enam niipalju vett anda kui ta vajab. Me peame üheaegselt muretsema ka õhule vajalise loomuliku niiskuskraadi, mida teeme lahtiste veenõude tupp asetamisega ja leige veega pritsimisega. Kuid mitte üksi õhku ei tule kolm kuni neli korda päevas vett pritsida, vaid ka taimi tuleb pritsivihmaga värskendada. Sealjuures olla eriti ettevaatlik avanenud õite suhtes. See „vihm“ puhastab lehtede poore, millised kergesti ummistuvad talvise kütetolmus. Kui toa põrand lubab, võib ka niiske põrandapuhastusega muuta õhku veeküllasemaks. Kuidas aga teame, et toas on küllaldaselt õhuniiskust? Selleks ostame lihtsa õhuniiskusemõõtja, millelt loeme protsentide arvu, mis peab olema 65—70. Vähem kui 60-protsendiline õhk on juba liiga kuiv.

Ka meie ise tunneme end selliselt kontrollitud ruumides tervemana ega kannata nii kergesti külmetuste all, milline oht võib tekkida just kuiva soojusega harjumisel. Sel viisil muutuvad toataimed tervise baromeetrikiks.

Talutava toatemperatuuri juures võib talvel taimi hoida päeval rahulikult hästisuletud aknal (tõmbetuul on väga kahjulik!). Ööseks paigutada nad langeva temperatuuri pärast toa keskele või leige anju äärde. Kuna õhukiht põrandal kõige kiiremini jaheneb, siis on soovitatav taimed asetada kõrgemale, lauale või kapile, mille ülemine pind on lillepoti niiskuse vastu kaitstud tsinkplekiga.

## MOODE SÜGISEKS JA TALVEKS



431

432

433

434

435

436

437

431. Moodsalõikeline talvmantel.

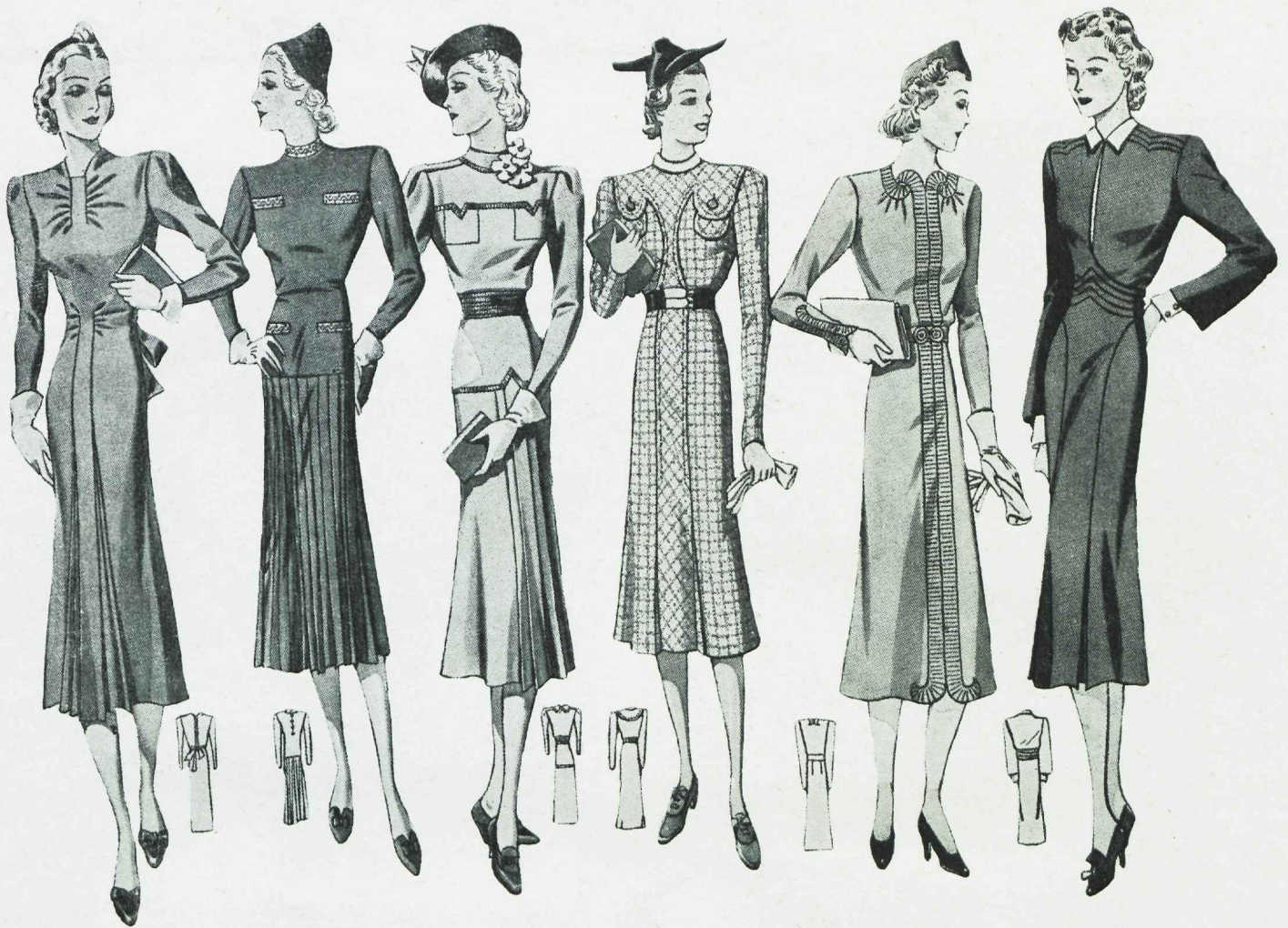
432. Elegantne talvmantel naaritsanahksete garnituuridega.

433. Lihtsa tegumoega kaherealine talvmantel.

434. Moodne mantel sügiseks või talveks.

435. Nägus ruudulisest materjalist kolmveerand-mantel sügiseks.





438

439

440

441

442

443



444

445

446

447

448

449

# Kui on saabunud sügis



1. Pealetikitud triipudega soe sügiskleit villasest materjalist. Kleit võib olla ka varrastel kootud.

2. Nägus pealelõunakleit nõörvolt- ja paelkaunististega. Lõige I lõikelehel.

3. Sportlik päevakleit villasest materjalist.

4. Nägus kleit volt-efektide ja pealeõmmeldud taskudega.

5. Vähese lihtsa tikandiga pluus sidist või villasest. Lõige II lõikelehel ja muster mustri-lehel.

6. Laia seotava vööga moodne pealelõunakleit siidmaterjalist. Lõige III lõikelehel.

7. Huvitav pealelõunakleit pitsvesti ja kätistega. Kaunistuseks kitsas sametpael.



450

451

452

453

454

455

436. Rikkaliku nahkgarnituuriga elegantne sügis- või talv-mantel.  
 437. Kotikkrae ja muhviga talvkostüüm.  
 438. Moodne pealeõunakleit siidist või peenest villasest.  
 439. Nägus kleit volditud seelikuosaga. Taskud ja kaelus on heledamast materjalist ning kaunistatud paela või tikandiga.

440. Nägus pealeõunakleit, kaunistatud hõbepaelaga.  
 441. Moodne päevakleit ruudulisest villasest materjalist.  
 442. Lihtsa tegumoga meeldiv kleit. Esitükki ja varrukaid ilustavad nõõrvoltidega kaunistatud ribad seitsmest materjalist.  
 443. Elegantne pealeõunakleit tumesinisest või mustast siidist. Krae, vest ja kätised valged.



456

457

458

459

460

461

462

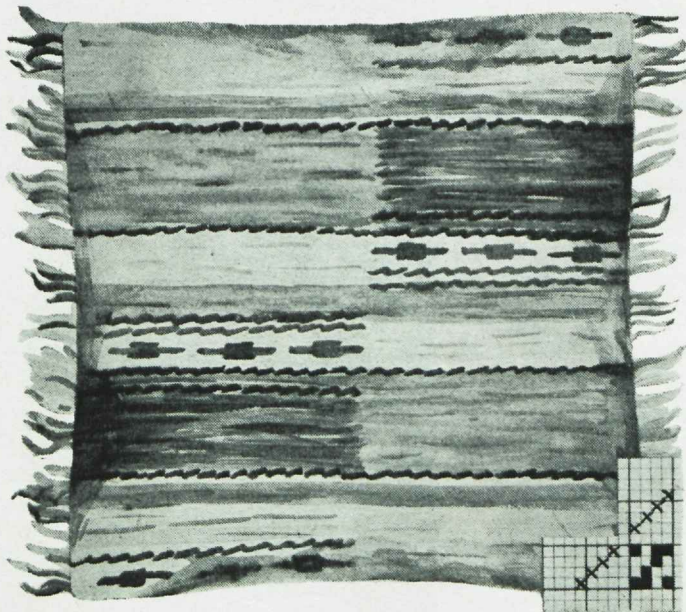


463 464 465 466 467 468 469 470 471 472 473 474

444. Nägus kleit pealelõunaks. Ees plisseeritud vest ja paelkaunistisega taskud.  
 445. Sportlik päevakleit, ees tõmblukk.  
 446. Meeldiv kleit tumesinisest materjalist. Vöö, nõõbid ja taskurätt on punased.  
 447. Moodne kasakiin. Pikk pluus on ühevärvilisest triipmustriga siidist.  
 448. Aplitseeritud lillkaunististega elegantne pealelõunakleit. Ees kaks kunstlille.  
 449. Triibulise vestiga päevakleit.  
 450. Väheste tikandiga elegantne pruutkleit.  
 451. Laiade pikkade varrukatega moodne pruutkleit. Kinnis seljal passe ulatuses.  
 452. Nägus õhtukleit tüllist ja pitsist.  
 453. Moodne õhtukleit punasest siidist.  
 454. Huvitav õhtukleit sinisest siidist. Kaunistuseks brokaatpits.  
 455. Dekolteeritud õhtukleit violettvärvilisest siidist või sametist.  
 456. Pikkade varrukatega öösärk. Ees pitskaunistis.

457. Moodne öösärk. Lõige VIII lõikelehel.  
 458. Nägus pitskaunistisega öösärk.  
 459. Pidžaama punktilisest materjalist.  
 460. Meeldivalõikeline öösärk punktilisest siidist või puuvilasest materjalist.  
 461. Moodsalõikeline aluskleit.  
 462. Tepitud revääride ja kätistega nägus hommikmantel.  
 463. Kleit suuremale tütarlapsele.  
 464. Ülikond väikesele poisile. Lõige IX lõikelehel.  
 465. Nägus kleit väikesele tütarlapsele. Lõige XI lõikelehel.  
 466. Mängu- või jalutusülikond ning müts väikesele tüdrukule või poisile. Lõige X lõikelehel.  
 467. Ruudulisest riidest kleit tütarlapsele.  
 468. Valge krae ja vestiga peoülikond poisile.  
 469—470. Kaks meeldivat kleiti tütarlastele.  
 471. Sügis- või talvmantel suuremale tütarlapsele.  
 472. Moodne mantel tütarlapsele. Lõige XII lõikelehel.  
 473—474. Kaks nägusat mantlit tütarlastele.

## PÕIMITUD PADI



Padja suurus on 50×50 sm. Suga 55/2. Lõimeks beež lõim nr. 16/2. Käärida 550 lõnga 160 sm pikkuses. Sidus

krepp. Koeks võtta mitmesuguses jämeduses villane lõng ning mitu värvitooni kudumissiidi mitmekordselt kokkupoolitult. Pinna elustamiseks asetada teiste koelõngade vahele üksikuid eredamavärvilisi lõngaotsi.

Jooned kangas moodustada nõörpöimes. Värvideks soojad toonid: mitmesuguses varjundis pruuni, beeži ja roostevärvi. Padja otstesse jätta juba kudumisel 5—8 sm pikkused narmad. Skeem mustrilehel. L. Leik.

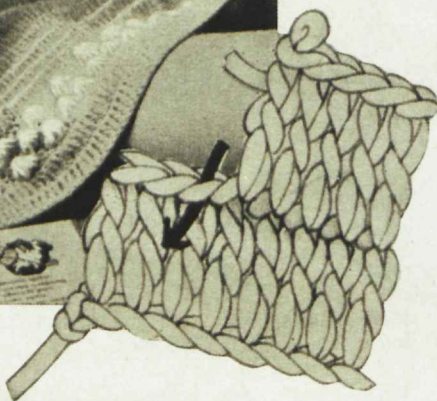


# Tööd virke



## Nägu heegeldatud kleit tütarlapsele

Kleidike on heegeldatud keskmises jämeduses villasest lõngast. Materjali kulub: 150 g helesinist ja 50 g hele Roosat villast ning 30 g roosat heegeldussiidid. Kleit heegeldada muustrilehel antud ülevaateskeemi järgi, millisest suurendada mõõtude järgi loomusuurune lõige. Alata sinisega: 1. rida (peale silmade ülesloomise rea): 1 samm igasse õhksilma, läbi võttes edasireal ainult esimese silmuse poole ja tagasireal tagumise (vaata proovi!) poole. 2. r.: roosa kunstsiidiga, 1 kinnissilm iga samba kohta. 3. r.: roosa villasega, 1 kinnissilm igasse 4. kinnissilma ja 5 sammast 4. kinnissilma (proov pildil ülal). 4. ja 5. r.: niisamuti, ainult hoolitseda, et sambagrupid tuleksid vahekohta. 6. r.: nagu 2. rida. Järgnevalt edasi sinise villasega. Ülemised kaunistised niisamuti ja neissamus värves nagu all kirjeldatud. Lõikeskeem muustrilehel.



## Heegeldatud tütarlapse-kleit värviliste nõõridega

Kleidile kulub materjali 250 g helekollast ja nõõride jaoks veidi rukkilill-sinist ning maasikpunast keskmises jämeduses villast lõnga. Nõel nr. 2½.

Kleidiosad heegeldada lõigete järgi. Seelikuosa töötada ühes osas edasi-tagasi käivates ridades põhimuistri järgi. Alata alumisest äärest õhksilmade-reaga (antud kleidil 288 õhksilma) ja heegeldada 1 samm ning 1 kinnissilm vahelduvalt. Järgnevatel ridadel heegeldada sambad alumise rea kinnissilmade kohale ja kinnissilmad sammaste kohale. Passeosad, esimene ja tagumine, alatakse mõlemad alt (esitükk 80 s., seljatükk 46 s.) ja heegeldatakse põhimuistri järgi. Parempoolsele seljatükile heegeldada sisse 5 nõõpauku.

Varrukad alata alt (76 silma) ja heegeldada põhimuistri järgi. Seelikuosale teha taha keskele õmblus. Üles tõmmata 2 sm laiuselt äärest heegeldusridade vahele näpu- või punutud nõõr, värvide järjekorras: sinine, punane, sinine, punane ja sinine. Nõõri otsest valmistada seotised. Kaelus heegeldada 2½ sm kõrge. Lõige IV lõikelehel.

## Moodne heegeldatud kleit

Kleidi materjaliks kulub 500 g heledavärvilist villast lõnga. Osad heegeldada üksikult muustrilehel antud skeemide järgi, milliseid suurendada mõõtude järgi loomusuurusteks.

Kõik osad alata alt äärest õhksilmade ülesloomisega.

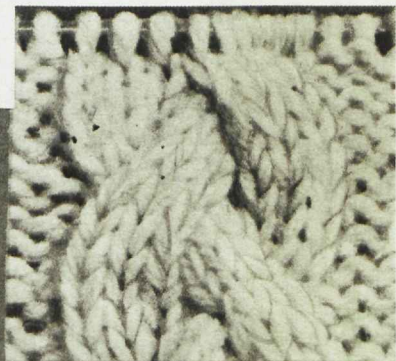
1. r.: vahelduvalt 3 õhksilma ja 1 kinnissilm kolmandasse õhksilma; 2. ja kõik järgnevad read: 3 õhksilma ja 1 kinnissilm ümber alumise rea kolme õhksilma. Kolme esimese ja niisamuti tagumiste laidade kokkuheegeldamisel heegeldada pealepoole 3 rida kinnissilmi. Küljeõmblused heegeldada aqa kokku seestpoolt. Niisamuti heegeldada ka kõik teised osad. Lõikeskeemid lõikelehel.



# adele kätele!

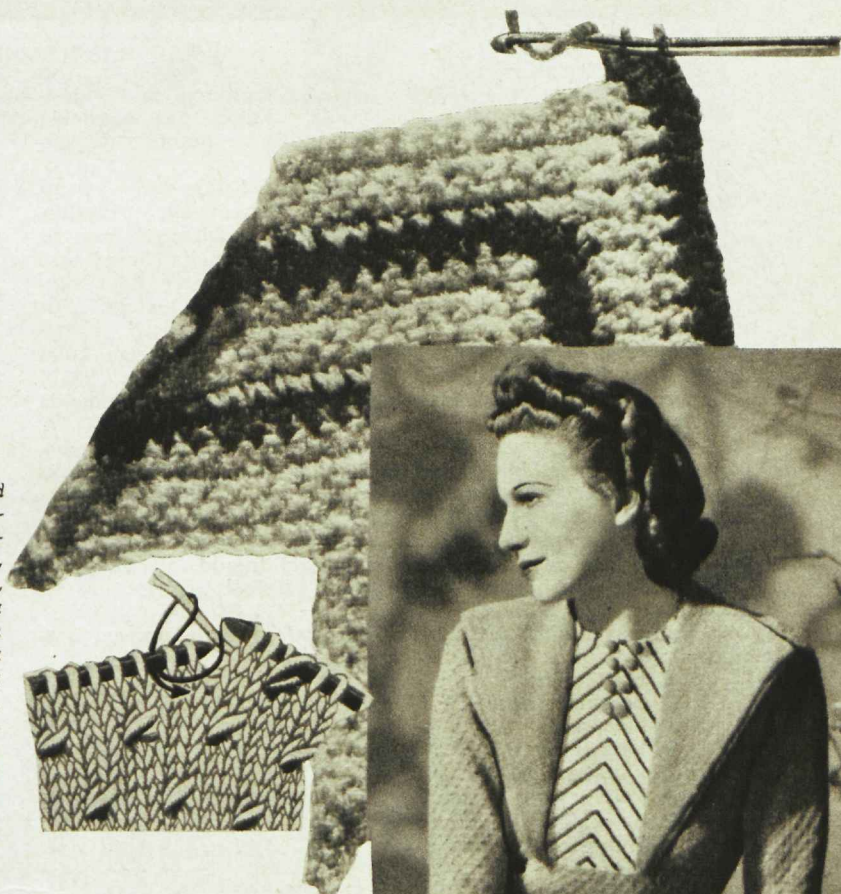
## Lühikeste varrukatega kootud pullover (Paremal)

Materjali kulub umbes 250 g rohekassinist keskmises jämeduses villast lõnga. Pullover kududa edasi-tagasi käivates ridades vastavalt antud lõigetele mustrirehel oleva kudumiskirja järgi, kus on antud 1 mustriosa laiuselt ja pikkuselt. Pullover sobib kanda valge pikekrae ja nahkvööga. Lõige VI lõikelehel 88-sm rinnamöödule. Kudumiskiri mustrirehel.



## Keerdmustriga kootud jakk

Materjaliks kulub 500 g hõbehalli jämedat villast lõnga. Üksikud osad kootakse edasi-tagasi käivates ridades, kusjuures iga rea esimene silmus tõstatatakse uuele vardale kudumatult ja viimane kootakse alati parempidi. Keerribad on 9 silmuse laiused. Vahepealne põhi on pahempidi-silmne, mille saame, kududes edasiread pahempidi ja tagasiread parempidi. Keerõsad saame, kududes edasiread parempidi ja tagasiread pahempidi. Peale selle tuleb iga 4. rea järel kududa keerd, nagu näha juuresoleval proovil. Esimese keeru moodustamiseks igal keerdjoonel tuleb tõsta kolm esimest parempidist silma kudumatult abivardale, siis kududa 3 järgmist silmust taga pool abivarrast ja siis abivardal olevad silmused. Lõpuks kududa 3 viimast silmust parempidi. Järgmise keeru puhul tuleb kududa 3 esimest silmust, siis 3 silmust kudumatult abivardale ja lõpuks kududa 3 viimast silmust ees pool abivarrast ning siis abivardal olevad silmused. Nii korduvad kõik järgnevad keerd. Mõlemad esitükid alata kumbki 36 silmaga. Pahemal hõlmal äär kududa vahelduvalt 1 s. parempidi, 1 s. pahempidi kuni 5. reani. 5. real kududa põhikude pahempidi-silmne ja triibud 12.—20. ja 25.—33. silmuseni real. 13. real tuleb 9 triibu- (järg lk. 310)

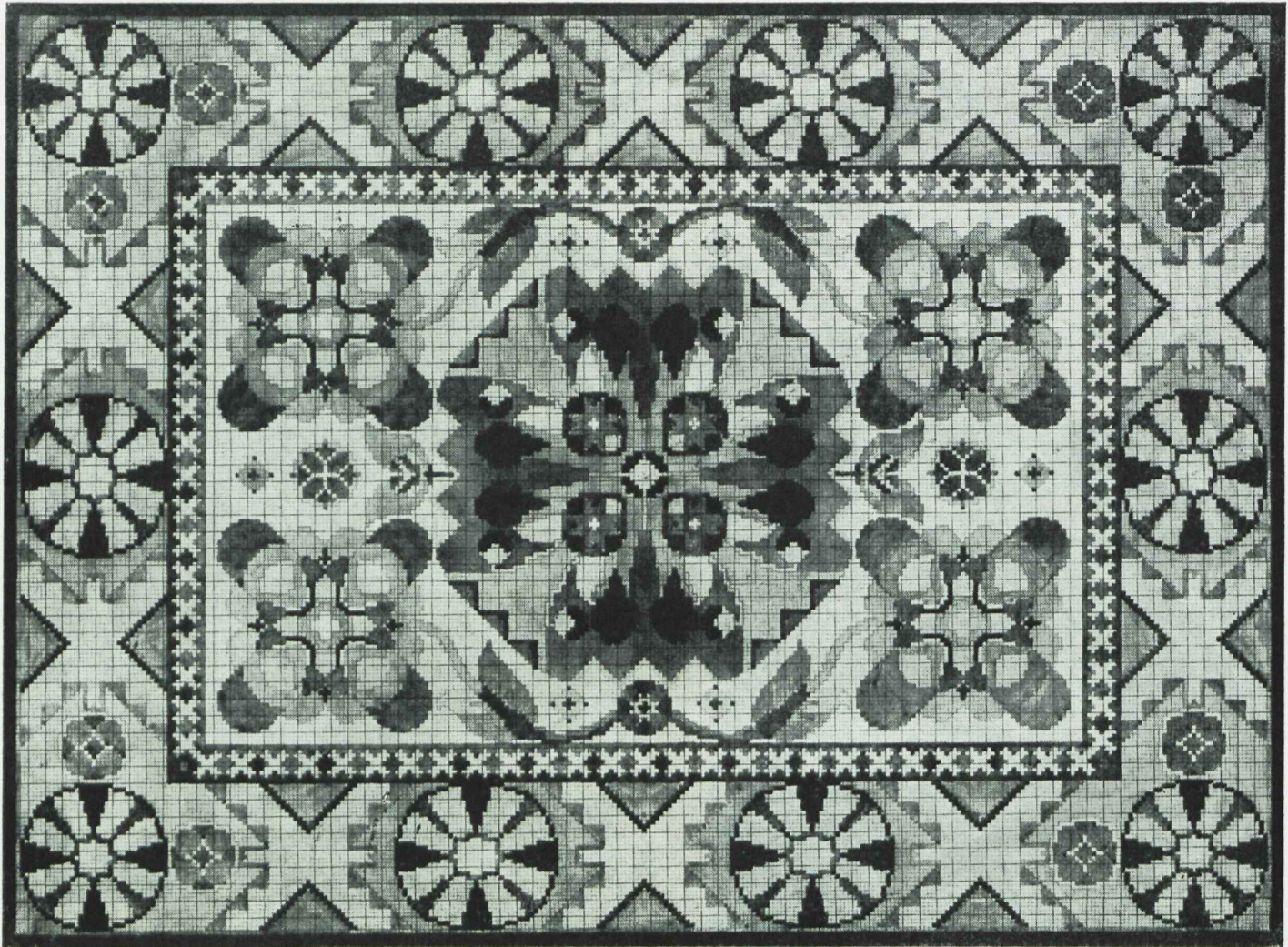


## Kootud pluus triibulise vestiga

Materjali kulub umbes 300 g hallikassinist keskmises jämeduses villast lõnga. Vestid heegeldamiseks 30 g valget ja 10 g musta lõnga.

Pluus kootakse üksikutes osades lõike järgi. Kudumist alatakse kõikide osade juures alt. Esi- ja seijatükil ning varrukal on 7½ sm laiune äär kootud 1 silm parempidi ja 1 s. pahempidi vahelduvalt. Peale ääre 1. r. (edasiminevalt): parempidi silmused; 2. r. (tagasirida): pahempidi silmused; 3. r.: 2 silmust parempidi, siis tuua kahe järgneva silma järel pikk silmus läbi (vaata proovil!), jätta paremale vardale ja kududa 2 tahajäänud silmust parempidi otsast kokku; 4. r.: nagu teine. Järgnevalt korrata 1.—4. reani korduvalt. Eesolevate lõhede jaoks, kust pistetakse läbi heegeldatud vestiotsad, jätta kudumisel silmade mahakudumise ja uuestiloomise jaoks lõhed sisse. Reväränd ja krae on kahekordsed, kootud parempidistes silmustes. Vest heegeldada nagu näha juuresoleval proovil, vahelduvalt 4 valget ja 1 must kinnissilma-rida, kasvatades nurgapöörangul 3 silma juurde. Lõige VII lõikelehel.





#### VAIP RAHVUSLIKEL MOTIIVEL

Vaip on koostatud vabalt Saaremaa tanukirja motiividest. Vaiba suurus on 227×307 ruutu. Vaipa võib õmmelda rist-, keelim-, ristik-, õispistes jne. Võib ka põimida ja sõlmida.

Kui võtta iga mustri ruut 1 sm<sup>2</sup>, siis saaksime vaiba suuruseks 307×227 sm. Õmmeldes kõige jämedamale džuudile, mille iga 2 lõnga annavad 1 sm, tuleks õmmlemisel mustrit suurendada, iga ruutu kahekordselt mõlematpidi. Soovitakse aga väiksemat vaipa, siis tuleks õmmelda muster ilma suurendamiseta, kusjuures iga ruut vastaks ühele pistele. Siis saaksime vaiba suuruseks 153,5×113,5 sm.

Kui vaip õmmeldakse aga peenele džuudile, millel iga kolm lõnga vastavad 1 sm, siis saame vaiba suuruseks 205×150 sm. Sel juhul tuleks igale mustri ruudule vastavalt õmmelda üle kahe džuudilõnga.

307×227 sm suurusele vaibale tuleks džuudile jätk sisse teha, et saada vastavat laiust. Kõige otstarbekam oleks võtta kaks vaiba laiust + pöördeosa, umbes 10 sm, jätkata koendäär koendääriga, siis jääks jätkukoht keskele ning saame 2 džuudilaiusest vaiba pikkuse.

Värvideks on pruunid, hallid, beežid toonid, mis mõjuvad rahulikult ja pehmelts. Värvid on A. Trässi „Ekstra“ värvikaardi järgi.

Lõnga kulub 307×227 sm suurusele vaibale umbes järgmiselt:

1) tumepruun	nr. 55	—	1,15	kg
2) keskmine pruun	„ 56	—	0,45	„
3) helepruun	„ 12	—	1,50	„
4) kuldpruun	„ 13	—	1,13	„
5) kollakasbeež	„ 60	—	2,3	„
6) kollane	„ 15	—	0,37	„
7) helehall	„ 49	—	1,15	„
8) helepruunikas-beež	„ 48	—	1,87	„
9) Keskm.	„ 47	—	0,4	„
10) tume	„ 75	—	1,5	„

Kokku kulub umbes 12,82 kg

Arvestatud on 2-kordse vaibalõngaga, võttes 1,5 kg ruutmeetrile, milline hulk lõnga kulub ristpistele, kuna keelim- ja ristikpiste võtavad lõnga veidi vähem. 113,5×153,5 sm suurusega vaibale kuluks lõnga 1/4 ja 205×150 sm suurusele umbes 2/3 antud hulga.

1/4 mustrit asub mustri lehel.

Soovi korral võib toimetusest saada värvilist vaibamustrit ühes värviproovidega, 1/4 mustrit maksab kr. 1.75.

Postiteel saatmiseks lisandada tellimisele 10 s. postikulu.

A. Oeste

#### KOOTUD LAUDLINA

(Algus lk. 312)

Koetamist alata I pooliga ja kududa 6 sm, siis tuua I poolile juurde II pool ja kududa umbes 8 sm aeglase üleminekul ainult II poolile. II pooliga kududa umbes 10 sm, siis III pool juurde võtta ja kududa aeglase üleminekul ainult III pooliga. Lina keskmine osa kududa kogu aeg III pooliga, kuni algab tagasimineku lõppedes I pooliga. Ülemineku ühest värvist teise olgu hästi aeglased ja sulavad. Mustri märgitud siksakiline joon tuleb tallata 5. tallalaua V pooliga. Ruudud keskel ja äärtes tallata niisamuti 5. tallalaua IV pooliga. Ruudud põimida iga viie lõnga järel IV pooliga.

Lina keskohta on tehtud lihtne kerge tikand, mis tõstab palju lina ilu. Tikkimiseks on kasutatud villast käsitöö lõnga ja kudumissüdi.

Värvid A. Trässi „Ekstra“ värvikaardi järgi: tumepruun nr. 55, telliskivipunane nr. 44, hallikasbeež nr. 49, kuld kollane nr. 14, sidrun kollane nr. 71, oliivroheline nr. 19. Siid: valge, telliskivipunane ja kollane. Tikand on täitepistes, ülemineku kates ja varjundatud kergelt siidiga.

Muster ja rakendus mustri lehel.

#### KEERMUSTERIGA KOOTUD JAKK

(Algus lk. 309)

silmade juures esimene keerd. Keerdribade vahepealne pahempidi-silmne pind laieneb ülesminevalt, milleks tuleb silmi juurde kasvatada ning väljaspool teist triipu jälle kokku võtta, et vahepealne pind kitseneks ülesminevalt. Parempoolne hõlm kududa vastupidiselt vasakule.

Selg alata 61 silmaga. 5. realt alata keerdtriipude kudumist 14.—22.; 27.—35. ja 40.—48. silma kohalt. Pahempidi-silmsed keskmised vaheosad laienevad nagu eeski. Äärmised kitsenevad ülesminevalt. Varrukad alata alt äärest 30 silmaga. Äär kududa 16 rida ning alata siis keerdtriibu kudumist keskkohast. Kududa lõike järgi. Esitükkide, varrukate ja kaeluse ääred üle heegeldada, nagu näha pildil. Lõige V lõikelehel.

# Niplispitsi valmistamisest

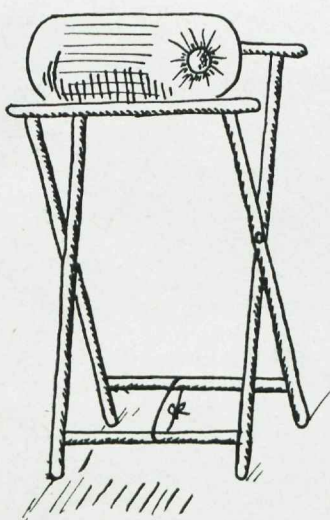
HERTA IVASK

Oleme kaunistanud oma kodu mitmesuguste esemetega värvilistes tikandites mitmesugustes tehnikates, oleme elustanud rahvuslikke värviküllaseid motiive ja ornamente, kuid ühele ilustamisvahendile, mis esineb niisamuti meie rahvakunsti, oleme pööranud siiski veel vähe tähelepanu. See ilustamisvahend on niplispits, mis esineb rahvakunsti Põhja-Eesti käitel, Saaremaa ja Lõuna-Eesti tanudel, Saare- ja Setumaa vanematel särkidel ning linikutel.

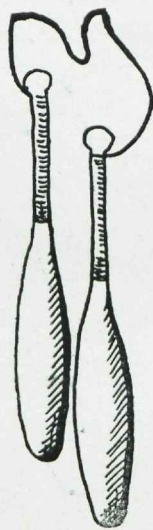
Oskus selle pitsi kudumiseks ununes rahvusrõiva kadumisega. Kuna meie aga tänapäeval elustame oma rahvusrõivaid, siis tahaksime ühtlasi elustada ka rahvusrõivaste juurde kuuluvat kaunist ilustamisvahendit — niplispitsi.

Püüame alljärgnevas kirjelduses selgitada niplispitsi valmistamise juurde kuuluvaid vahendeid ning nende käsitamist.

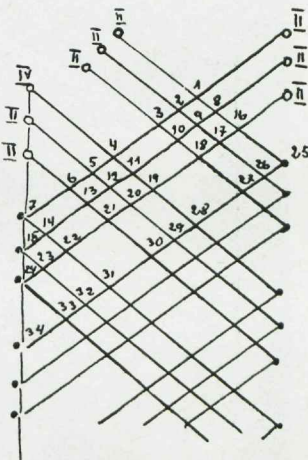
Niplispitsi on nimetatud ka pulkpitsiks, kuna niplamine toimub pulkade abil. Niplamisvahendeiks on 1) niplipadi (joon. nr. 1); 2) niplispitsi-pulgad (joon. 2); 3) töölong; 4) nõõpnõelad; 5) niplispitsi-kiri (joon. nr. 3).



nr. 1



nr. 2



nr. 3

Niplispitsi-padi võib olla mitmesuguse kujuga ning suurusega, mis oleneb soovitud pitsi pikkusest ja laiuselt. Tavaliselt eelistatakse pikergust rullitaolist patja, mille pikkus on 35–50 sm ja ümbermõõt 50–55 sm. Padi valmistatakse järgmiselt: võetakse tükk linast või puuvillast riiet, mille suurus 50×55 või 35×55 sm, ning õmmeldakse lühemad küljed kokku, nii et 35 või 50 sm jääb padja pikkuseks.

Järgmisena palistatakse mõlemad padja ääred ning tõmmatakse äärte sisse krooklong või peenem nõõr. Siis tõmmatakse ühe ääre avaus kõvasti kinni.

Padja seesmisele poolele asetatakse papist ketas. Nüüd täidetakse padi nii kõvasti kui võimalik takkudega või saepuruga. Asetatakse papist ketas padja teisele avausele ning tõmmatakse siis ka teine äär kõvasti kinni. Avauste välisele poolele võib padja külge õmmelda veel kaks riidega ületõmmatud pappketast. Pappketaste läbimõõt võib olla 8–10 sm.

On hea, kui niplispitsi-padja toeks on olemas raam, vastasel korral võib padja asetada ka veidi lahtitõmmatud laualaeka vahele.

Niplispitsi-pulki saab valmistada kodusel teel noa abil soovitava kujuga või treimisel. Pulga pikkuseks on 12–15 sm.

Töölong peab olema tugeva keeruga, soovivat on seepärast linane long mitmesuguse jämedusega. Võib kasutada ka valget pärllonga nr. 12.

Nõõpnõelad kuuluvad niisamuti niplispitsi valmistamisvahendite juurde. Et vältida pitsi määrdumist, on soovivat kasutada roostevabu nõõpnõelu.

Niplispitsi-kiri on soovivat joonistada tindiga pärgamiin- või kartongpaberile, mis kinnitatakse kõvasti nõõpnõeltele abil padja keskohta. Pitsi valmistamisel tuleb kiri nii joonistada, et kirja pikkus võrduks padja ümbermõõduga. Tähelepanu tuleb pöörata sellele, et kirjakord pitsikirja algul ja lõpul oleks õige. Niplispitsi-kirja nr. 3 juures tähendavad rooma numbrid pulgapaari arvu, sõõrid nende asetamiskohta pitsi kududes ning araabia numbrid töökäiku.

Kui niplispitsi-kiri on padjale kinnitatud, asume järgmise töövõtte juurde — longade kerimisele ümber pulga. Pulkade arv oleneb niplispitsi-kirja lai-

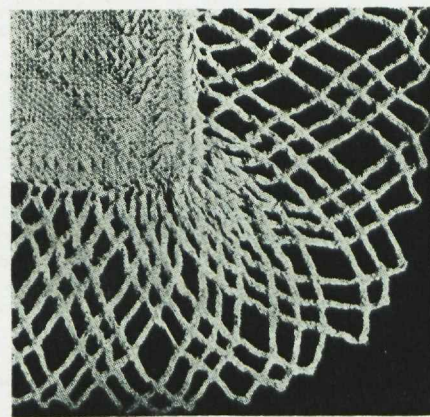
Niplamine toimub kahe pulgapaari abil. Esimene paar võetakse vasakusse kätte, teine paar aga paremasse. Nende pulgapaaride keeramisest ja ristumisest tekivad nn. lõõgid. Ühekordset ristumist ja keeramist nim. poollõõgiks, kahekordset täislõõgiks. Mitu täislõõki üksteise järel moodustavad pleti. Kui tarvitusele võetakse rohkem kui neli pulka ning niiblatakse ridade kaupa kas pool- või täislõõkides, siis tekivad teised lõõgid, milliseid nim. augulõõgiks, võrgulõõgiks, linaseks lõõgiks jne.

Asume nüüd pleti valmistamisele: kõigepealt kinnitame kaks pulgapaari padjale, nagu näitab joonis a. Võtame esimese paari vasakusse, teise paari paremasse kätte.

Joonis b näitab longade keeramist, mis toimub sel teel, et mõlema käe paremat pulka tõstetakse põidla abil üle vasaku pulga.

Joonis c näitab ristumist, mis toimub sel teel, et asetatakse seesmine pulk vasakust longapaarist üle seesmine pulga paremast longapaarist.

Joonis d näitab sellesama lõõgi kordumist.



Pilt Mustjala pitsist.

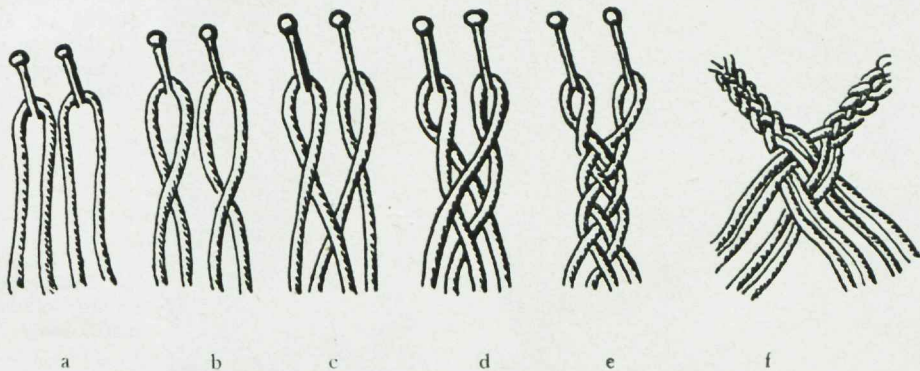
H. Kurrik'u raamatust „Eesti Rahvaurõivad“.

sest. Long keritakse pulgale ühes sihis. On pulga ülemine ots mitme longakorraga kaetud, tehakse pulga otsa silmus, mis takistab lahtihargnemist.

On see tehtud, siis meie longi ei katkesta, vaid jätame 2–2,5 m pikkuse otsa ning algame siis longi kerimist teisele pulgale. Kerime nii kaua, kuni kahe pulga vahele on jäetud 24–26-sm longavahe.

Joonis e näitab pleti tekkimist.

Joonis f näitab, kuidas kaks pletti ristlevad, mis toimub järgmiselt: võetakse kaks pulgapaari paremasse ning 2 pulgapaari vasakusse kätte ja ristatakse neid, keerutatakse ning ristatakse uuesti. Seesama võte esineb alljärgnevas Mustjala pitsis, mis koosneb, nagu näitab pilt, ainult plettidest ning plettide ristumisest. (Järg lk. 313)



a b c d e f





**Kootud laudlina**  
E. Tõnisson

Lina suurus on 150×150 sm. Suga 120/1 või 60/2. 5 niit ja 5 tallalauda. Viieand tallalauda tallata ainult põimimisel ja ämedate triipude kudumisel.

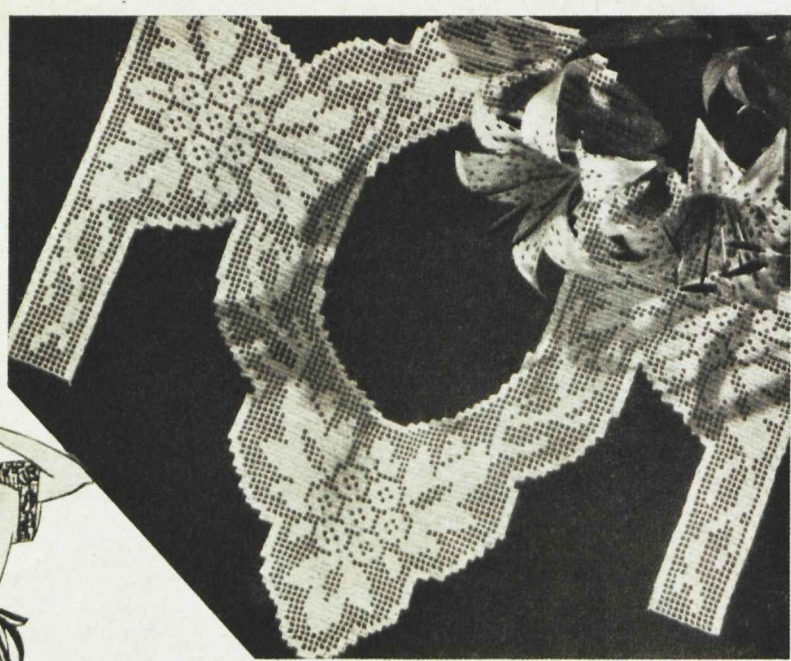
Materjaliks: puuvill-lõim nr. 24, takune nr. 8 ja kudumissiid.

Käärida 1860 lõnga puuvill-lõime nr. 24.

Käärimise järjekord: 180 lõnga musta, 170 lõnga tumedamat punakaspruuni ja hallikat rohekasbeeži vaheldumisi, 156 lõnga beežikashalli ja roosat vaheldumisi, 144 l. tumepruuni ja kollast, 138 l. beežikashalli ja kollakaspruuni, 206 l. roosat ja valget, 206 l. hallikat rohekasbeeži ja kollast, 120 l. beežikashalli ja roosat, 230 l. kollakaspruuni ja roosat, 170 l. tumedamat punakaspruuni ja hallikat rohekasbeeži, 160 l. musta. Koetamise järjekord:

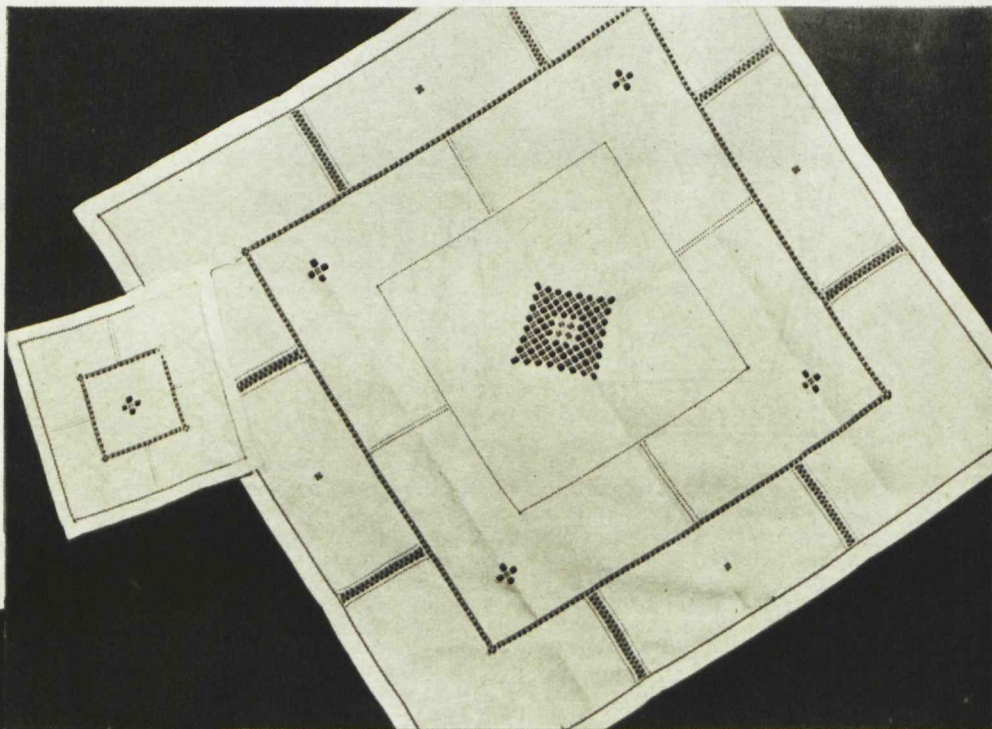
- I pool — kaks musta lõime;
- II .. — kaks tellisk.punast lõime ja 1 telliskivipun. siid;
- III .. — loomulikku värvi takune ja 1 valge siid;
- IV .. — 1 must lõim, 1 telliskivipunane lõim, 2 telliskivipunast siidi;
- V .. — 3 musta, 2 oranži, 2 kollast, 1 telliskivipunane lõim; 2 telliskivipunast siidi ja 2 kuldkollast siidi.

(Järg lk. 310)



**Nägus heegeldatud öösärgi-passe**

Materjaliks võtta „Ankur” lõikega heegelniiti nr. 60—80. Heegeldada edasi-tagasi käivates ridades, alates esimesest alumisest tipust. Töötada esimene motiiv, esiteks vasak ja siis parem õlaosa igaüks omaette. Varrukaribad ja tagumine motiiv lõpetada omaette. Muster mustrirehel.



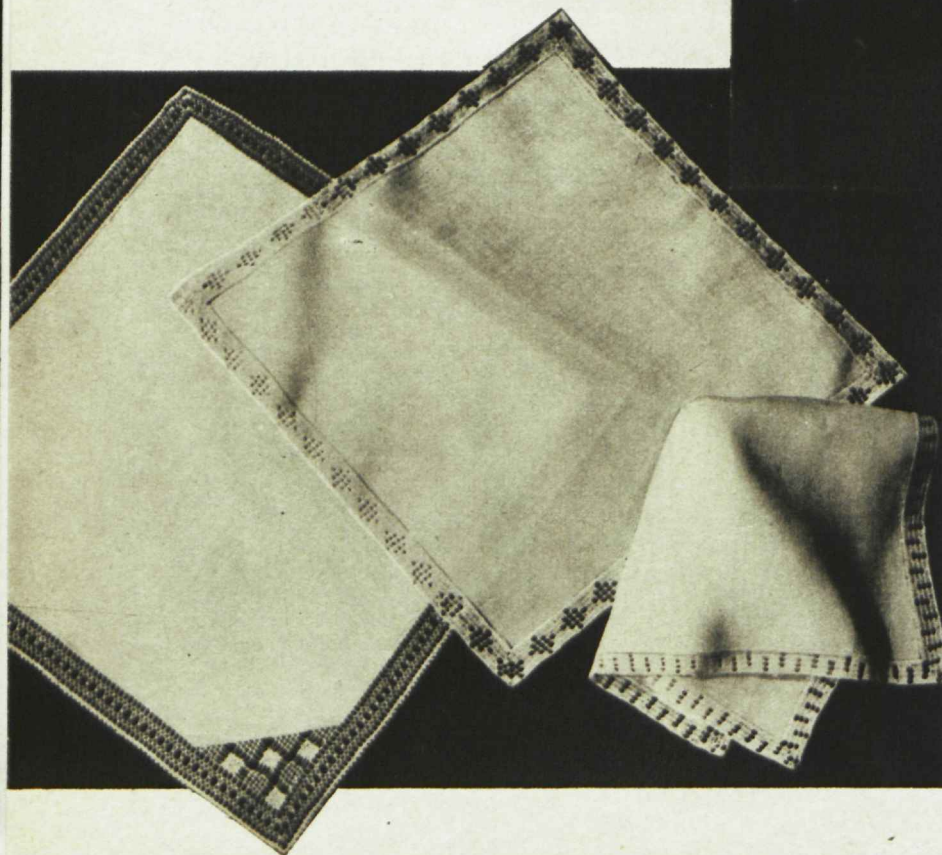
**Kohvilaudlina ja suurätid pilude ning hardanger-tikandiga**  
Herta Ivask

Lina ja suurätid on valmistatud valgest peenest linasest riidest. Tikkimiseks on tarvitatud DMC linast lõnga nr. 30. Lina suurus on 60×60 sm. Suurätide suurus 18×18 sm.

Lina ja suurätide skeemid (1/5 loomulikust suuruselt) ning pilude ja hardanger-motiivide joonised loomulikus suuruselt asuvad mustrirehel.

**Kolm heegelpitsiga taskurätti**

Taskurätid valmistada peenest valgest opaalbatistist ja kaunistada „Ankur” lõikega heegelniidiga nr. 150. Pitside mustrid asuvad mustrirehel.



## NIPLISPITSI VALMISTAMISEST. (Algas lk. 311)

Ristumiskohad on märgitud joon. nr. 3 araabia numbritena, nagu oli sellest juba eespool juttu.

Asume Mustjala pitsi valmistamisele. Kinnitame padjale pärgamiin- või kartongpaberile tindiga joonistatud niplispitsi-kirja ja nimelt nii, et tindiga joonistatud pool jääks vastu patja. Sõõri-dega märgitud kohtadesse kinnitame vastava pulkade arvu nagu näitavad rooma numbrid. Nüüd asume pletti valmistama punkt 1-ni. Siin ristuvad kaks pletti. Niplame edasi kuni punkt 2-ni. Siin ristuvad jällegi 4 pulgapaari. Niplame

kirja järgi punkt 3, 4, 5, 6 kuni 7-ni. Siin ristuvad niisamuti 4 pulgapaari. Kuuendast punktist tuleb plett läheb punkt seitsme kohal äärefetist läbi.

Kui see on sündinud, asetatakse punktiga märgitud kohale nõõpnõel ning plett läheb samast kohast veel kord läbi.

Nüüd niplatakse pitsi edasi ülalt alla, kusjuures punktide 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14 ja 15 juures toimub kahe pulgapaari ristumine. Punkt 15 juures asetatakse jällegi nõõpnõel nagu punkt 7 juures ning plett läheb samast kohast veel kord läbi. Järgnevalt korduvad jällegi kõik neesamad võtted, alates punktist 16. On osa pitsist niplatud, võetakse nõõpnõelad välja ning pannakse pitsi üle-

mine osa kahe- või kolmekorra kokku. Niblatakse, kuni on kätte saadud soovitud pitsi pikkus.

Mustjala pitsi valmistamine on üks lihtsamaid, kuna ta koosneb ainult ristuvatest plettidest.

Järgnevates numbrites püüame selgitada teiste rahvuslike pitside valmistamisviise, kus esineb mitmekesisemaid võtteid. Nende pitside niplamine nõuab rohkem oskust. Kuid pisut kannatuse ning hea tahte juures omandame ka need võtted üsna kergesti, sest rahvusliku pitsi elustamisega meie rikastame oma rahvusriivaid ja teisi esemeid kauni ilustamisvahendi võrra.

Järgneb.

# Läinud sajandi suuri näitlejattare

- *Corona Schröter* 1751-1802
- *Charlotte Wolter* 1834-1897
- *Sarah Bernhardt* 1843-1923
- *Eleonora Duse* 1859-1924

Kuulsast prantsuse tragöödia-näitlejatarist madam Dorval'ist kirjutas kord üks tema sakslannast ametiõde: „Temas oli kõike: emaarmastust, kunstilist innustust, sõprust, ohvri-meelsust, viha ja usulist igatsust; ning kuna ta ei tahtnud pehmeneda ega taltsutada midagi oma sisemuses, oli tema elu oma sisult üliküllane ja hirmutav. See oli täis meeleliigutusi ja tundeid, mis ületavad tavalised inimlikud võimed...“

Isa tunnustab enesest sama näitlejatar: „Kannatuste hõõgus on minu juba ammu tuhaks põletanud; tunnen ennast vanana ja väsinuna, vajan rahu, otsin rahu, aga — nüüd alles märkan, et ma ei oskagi ju rahuneda...“

See suur vastuvõtlikkus, dispositsioon kannatamiseks on eriline ühine joon näitekunsti naisosalistele. Ei mitte seepärast, et mehed ei suudaks tunda nii suurt kannatust, vaid naised valdab see tunne kogu inimese. Meesnäitleja laseb esitust mõjutada rohkem oma mõistusel, naine aga seevastu näitleb enam vaistu ja vahenditute tunde purse tõukel.

Goethe ajal oli Weimari teatri keskne isik lauljatar *Corona Schröter*, muusiku tütar, kes oli haruldaselt ilus naine tumeda, lõunamaise naha, hingeliste, pruunide silmade ja tumedate juustega. Tema harmoonilise olemuse juures kandis iga liigutust erilist graatsiat ja sulnidust. Hinge ja keha kaunidused õeldi temas ühtinud olevat parimas kooskõlas.

Sel ajal polnud tavaline, et lauljatar oli ühtlasi ka näitlejatar, kuigi see on mõlemale kunstile suureks eduks. *Corona Schröter* oli muusiku tütreks juba 15-aastaselt ülistatud ja tuntud laulja-suurus. Aga tema igatses esineda suurte tragöödiate osades. Kuigi talle laideti seda kavatsust, muretses ta endale Goethelt kutse ja saabus Weimarisse. Siin esines ta kõikides selleaegsetes osades armastajast naissangarini. Ta oli teatri, õukonna ja kogu linna primadonna, Weimari eba-jumal, kes ei lasknud endale kedagi lähedale. Marmorkauniks, aga ka marmorkülmaks õeldi teda...

Kui vürstlik teater sulges oma ukseid, jättis *Schröter* näitlejatar-karjääri, hakates tegelema maalimise ja heliloominguga. 1802. aastal suri ta üksikuna ja mahajäetuna Tüüringis, kus ükski pärg ei kaunistanud tema sarka ega keegi Weimari hiilgavast ülaseisusest polnud saatmas teda viimsel teekonnal.

Kui see jumaldatud ja üldise soosingu osaliseks saanud elu sumbuski nii traagiliselt viisil, siis näitab *Charlotte Wolter* elu seevastu eeskujul hiilgavast kujunemisest ja ühetasasest tõusust.

*Charlotte Wolter* sündis Kölnis 1834. a. Ta algas oma teatriastmikku juba 16-aastaselt, saades õpetust ühelt Viini „Burgtheatri“ näitlejalt. 1857. a. esines ta Pestis „Waise von Lowood'is“ ja tõstatas tormi nii publiku kui ka kriitikute hulgas. Ta rändas ühest kohast teise, oli lühikest aega „Carltheatri“ Treumanni ja Nestroy direktiooni all ning hiljem „Burgtheatri“. Ta tõusis oma aja suurimaks saksa tragöödia-näitlejatariks. Ta mängis harilikke noori nais-sangareid, tema osadeks olid: Julia, Klärchen, Hero, Krimhilt „Nibelungide“ esimeses osas, mängis Mosenal'i „De-

borah's“ jne. Hiljem esines ta salongidaamina, seiklejana ja deemonliku naisena, oli *Messalina Vilbrandt*'i samanimelises teoses, leedi *Milford*, *Adelheid Goethe* „Götz von Berlichingen'is“, leedi *Macbeth*, *Jeanne Rey* näidendis „Üks nutab, teine naerab“. Lõpuks täitis tragöödia-näitlejatarit, oli *Sappho*, *Medea*, *Kleopatra*, *Maria Stuart* ja *Helena* „Faustis“ jne. Niisamuti kujutas ta kangelasemasid, oli *Isabella* „Messina pruudis“, *Volumnia* „*Coriolanus*“, *Thusnelda* „*Fechter Ravennas*“, *Lea Otto Ludwigi* „*Makkabaernis*“ jne. *Proua Wedekind Philipp*'i „*Dornenweg*“ oli viimne osa, milles esines 1897. a.

*Charlotte Wolter*il oli ainult üks igatsus: ta pidi saavutama esikoha Viini teatris, pääsema sealse seltskonna ja teatrielu keskseks isikuks. Viletsatest oludest tõusnud neiu, põlvnevi Kölni käsitöölis-perekonnast, uuristaski endale oma ande kaudu visalt tee, saades kuulsamaks selle aja näitlejatariks. Talle oli kunst ainult vahend sihi saavutamiseks. Ja selle saavutas ta täielikult. Oma abikaasa krahv *O'Sullivan* de *Grass*'i kõrval, kes oli talle ustavaks sõbraks ja saatjaks, võttis ta vastu suuri auavaldusi. Kogu rahvas ülistas teda, kuningate ja keisrite poolt saabus tervitusi ja hinnalisi kinke, aga *Charlotte Wolter* ei tundnud end kunagi rahuldatuna.

Kui eesriie laskus, nautis ta oma kõrget ühiskondlikku seisundit; kui draama pidi taas algama, teatas teener: „*Proua krahvinnaga, eesriie tõuseb...*“ ja siis sai temast jälle suur tragöödia-näitlejatar, *Charlotte Wolter*, kes erilise andumuse, painutamatu võimu ja kõikivallutava deemonikkusega seisis vaimustatud vaatajakonna ees.

Goethe „*Iphigenie*“ oli tema esinemiste kroon. Sellega ütles ta põhjendanud olevat oma edu Viinis 1862. a. Selles oma hiilgeosa rõivastises, seljas valge, kullaga kirjatud kleit ja peas raske tammepärg, maeti ka ta 1897. a. tema enda soovi kohaselt.

Üht üsna tähtsusetut näidendit, mis kandis nime „*Georgette*“, mängis ta erilise innu ja tõepärasusega, kuna tema osa selles sarnanes tema oma elu alguteekonnaga.

Krahvi sõnadele „...nii, teie olete matkanud siis pika teekonna...“ järgnes vastus nagu sügav hingus tema sisemusest: „Nii, nii, minust on saanud hertsoginna!“

Kui krahv küsis, kes oli ta sündides, vastas ta rahulikult: „Puusepa tütar!“

Tema oma töö- ning võidurõõmu, teadlikkust oma edust ja uhkust oma seltskondlikust seisundist sisaldasid need sõnad.

Kuulsad olid tema esitatud surm ja surmahirm. Seal põlvnevi nimetus „*Wolter* hüüd“. Eriti võimakana mõjus tema *Adelheid Goethe* „*Götz von Berlichingen'is*“, kui ta aheldatuna ootas oma mõrtsukat. Selles, kuidas ta arendas oma hingehäda paisunud hirmuks, kuni talt pääses meeletu hirmuhüüd, ilmnis suur dramaatiline anne.

Niisamuti oli tal eriti veres suure klassilise maailma kujutamine. Just tema on toonud vanad kreeka ja rooma rõivad õieti esimest korda lavale, kusjuures keegi ei osanud tema viisil kanda kreeka rõivast. Tema *Medea*, *Sappho* ja *Antigone* olid täiuslikud.

*Charlotte Wolter* ei sõitnud võõrusetendusiks väljapoole Viini. Ta jäi sinna, ta tahtis ainult seal mõjuda ja oma osad lõpuni mängida.

*Sarah Bernhardt* sündis 22. oktoobril 1843. a. Pariisis, kuid ta üksikult oma amme seltsis üles kasvas. Hiljem viidi ta vanemate poolt *Versailles*' kloostrisse *Grand-Champs*'i pansioni. 1858. a. astus ta näitekunsti-konservä-

tooriumi, kust ta 1862. a. angažeeriti „Théâtre-Français“ direktori poolt. Debüteerimine Racine'i „Iphigénie's“. Ühe vahejuhtumi tõttu, nagu põhjustas neid talle tema eriline temperament sageligi, tuli tal „Comédie-Française'ist“ mõne aja pärast lahkuda. Ta tuli Montigny direktsiooni all töötavasse „Théâtre-Gymnase'i“, siirdudes sealt hiljem „Odéon“ teatrisse, kus sai üldiselt tuttavaks Racine'i „Athalia's“. 1872. a. pöördus ta direktor Perrin'i ajal jälle „Comédie-Française'i“ tagasi. Sealjuures tegeles ta maalimisega, raidkunstiga, kuulutas oma harjumuseks puusärgis magada ja pidi maksma 6000 franki „für einen eigenmächtigen Verreisen“, kui ta koos noore Godardiga õhupallis üles sõitis.

1879. a. külastas „Comédie-Française“ Londonit. 1880. a. katkestas Sarah oma lepingu ja hakkas andma iseseisvaid külalissetendusi. Need ulatusid Londoni, Brüsseli, Kopenhaageni ning Prantsuse provintsi-linnade kaudu Ameerikasse, kus tema esinemine leidis laialdast tähelepanu, ja viimaks 1881. a. Viini. Ta oli sageli endale ise nii impressaario, režissöör kui ka kostümeerija ja lavatöölise.

Sarah Bernhardt'i kuulsamad osad olid: peaosaline Aleksander Dumas' „Kameeliadaamis“, Sardou „Tosca's“ ja „Feodora's“, Meihac'i „Frou-Frou's“, Scribe'i „Adrienne Lecouvreur'is“, Dona Sol Victor Hugo „Hernani's“, Racine'i „Phèdre'is“ ning hiljem Maeterlinck'i „Melisande's“, Medea, Kleopatra, leedi Macbeth, Rostand'i „L'Aiglon'is“ ja Ophelia „Hamlet'is“.

1900. a. töötas ta jälle püsivalt Pariisis, saades seal natsionaal-teatri ja hiljem ka „Comédie-Française'i“ direktoriks, näitekunsti-akadeemia professoriks ja auleegioni ordeni omanikuks. Ta mängis peaaegu surmani, mis julges läheneda talle alles tema kõrges vanuses 26. märtsil 1923. a.

Koguni teiselt põhjalt puhkes õitsele Eleonora Duse näitleja-anna.

Duse sündis 1859. a. raudteel, mitte kaugel Veneetsias. Ta on „figlia dell' arte“, s. o. põlvneb näitleja perekonnast, mis lavale on kogusummas andnud umbes kakskümmend viis inimest. Juba nelja-aastaselt esines Eleonora Duse oma perekonna trupis Chioggias Victor Hugo näidendis „Les misérables“.

Hiljem, kui perekonna trupp lagunes, leidis ta tööd Luigi Pezzana trupis. 1879. a. esines ta Napoli „Teatro-Fiorenti's“ „Therese Raquin'is“, mis tõi talle üleöö kuulsuse ja tähelepanu. Järgnesid külalissetendused Roomas, Milanos, Veneet-

sias, Firenzes, Bolognas ja Turinos „Teatro-Caringanos“ Dumas' juniori „Bagdadi printsessis“, mis oli hiilgeosaks ka Sarah Bernhardt'ile.

Duse mängis algul Goldoni, Verga, del Testa, Giacosa, prantslaste Dumas' ja Sardou ning hiljem Shakespeare'i, Sudermanni ja Ibseni draamad. Tema kuulsamad osad on: Dumas' „Kameeliadaamis“, Sardou „Feodora's“, „Locandiera's“ ja „Odette'is“, Santuzza Verga „Cavalleria rusticana's“, hiljem Magda Sudermanni „Kodus“, Silvia Gettala „Gioconda's“, pime Anna „Citta morta's“, d'Annunzio „Francesca da Rimini's“, Ibseni „Monna Vanna's“, Kleopatra, Nora, Hedda Gabler, Rebekka Vest „Rosmerholm'is“ ja proua Alving draamas „Tondid“. 1885. a. tegi ta reisu Argentiinas. 1886. a. asutab ta oma isikliku trupi „Drammatica Compagnia della Citta de Roma“, millega külastab 1891. a. Peterburit, 1892. a. Viini „Burgtheatrit“ ja „Carltheatrit“ ning Ameerika Ühendriike. 1893. a. esines trupp Sudermanni „Koduga“ Berliinis. Itaalia tragöödia-näitlejatar, kelle kuulsus käis juba eel, sai seal Magdana suure vaimustuse osaliseks. 1897. a. mängis ta esmakordselt Pariisis, saavutades prantslaste soosingu.

Oma edu tipul lahkus Duse 1909. a. isiklikel põhjusil teatrist, pöördudes sinna häda sunnil alles kümme aastat hiljem veel kord tagasi. Taasleituna ja pühitsetuna, kuid juba vanana, mängis ta veel Itaalias, Viinis ja Ameerikas ning suri 21. aprillil 1924. a. Pittsburgis.

Duse oli täielikult vastupidine oma kaasaegsele Sarah Bernhardt'ile. Viimane tegi kõik, mis võimalik, et temast kõneldaks. Ta kirjutas ise teatritükke, maalib, esines kujurina jne., ta tarvitas reklaami enda eest ja tegi seda nii, et temast ei kõneldud mitte ainult Pariisis, vaid terves maailmas. Duse selle asemel vähendas oma kuulsust. Tema vaikne, sissepoole-pöörduv kunst ei sallinud ega kannatanud säära- räst kära. Nii imetletud kui Duse igal pool ka oligi, tema kunsti mõistsid õieti ainult need, kellel selleks jätkus küllalt vastuvõtlikkust ja peenetundelisust. Sarah Bernhardt uimastus õnnest, kui juhus seda pakkus; ta rippus metsikus, deemonlikus ebalootuses, kui näidend seda võimaldas, ta võitles elutahest, kaotas saatusele ja kaebas siis suure häällega oma häda. Duse esitatud tusk oli seevastu masendavalt sügav mure ja ahastus. Kus Sarah Bernhardt oli esinenud metsikus lootusetuses, seal Eleonora Duse nuttis vaid tasaste nuuksetega.

## Pihlakamari — meie tervislikem ja vitamiinirikkaim puuvili

Pihlakas on viimastel aegadel jäänud unustusse. Puuvilja-aedade ümbrusest on teda koguni hävitatudki, et ta ei tooks kahjureid viljapuudesse.

Vanasti olid pihlakamarjad nii arstiteaduses kui ka koduses ravis laialt tarvitusel. Näiteks kirjutasi arstid ette süüa pikema aja jooksul 10—12 marja päevas, see pidi olema heaks vahendiks skorbuudi, põie- ning neerukivindite ja sooltehaire vastu.

Ka teistes Euroopa maades on pihlakamarju peetud kindlaks abinõuks reuma, neeruhaiguste, veiste kopsuhaiguste jne. vastu.

Alles kõige uuemal ajal on arstiteadus hakanud mõõnma neid rahvapäraseid arvamusid mitmete marjade suhtes. Eriti seejärel, kui avastati vitamiinid, on kuulsad teadlased nagu Abderhalden, Ragnar Berg, von Euler, Göthlin jt. tõstnud ühe marja ja puuvilja teise järel ausse ja lugupidamisse tõeliste iveravimitena, mis nagu nõiaväel parandavad haigusi ja hoiavad alal tervist. Me mäletame ju, kuidas esiti sidrunid ja apelsinid, siis murakad ja lõpuks mustad sõstrad „läksid moodi“. Ja nüüd on teaduse viimane sõna **pihlakamarj!**

Seni on arvatud, et C-vitamiini (mis mõjub tõrjuvalt skorbuudi ja hambahaiguste vastu ja suurendab nii laste kui ka täisealiste vastupanujõudu pisiknakkusele) leidub kõige enam sidrunites, apelsinides ja tomatites. Kuid üks tänapäeva suurimatest vitamiinuurijatest, prof. von Euler, kirjutab, et pihlakamarjades on veel rohkem C-vitamiini, niisii rohkem kui üheski muus marjas või puuviljas. Ja lisaks sisaldavad pihlakamarjad haruldaselt rohkesti A-provitamiini punakaskollaste karotiinkristallide näol.

See on huvitav kuulda, kui meenutame, et C-vitamiinide küllaldane saamine on üks meie rahvatoitluse valusamaid küsimusi eriti kevadtalvel. Õunad näiteks ei sisalda sel aastajal enamasti üldse enam C-vitamiini, see on neist juba ära oksüdeerunud. Ja samasugune lugu on puuviljahoidistega ja marjakeedistega: neistki on enamasti C-vitamiin kadunud, kas

kuumutuse või oksüdeerumise läbi. Pihlakamarjade hea säilivus võimaldab neid säilitada nii, et vitamiinid ei hävi.

Sügisel on igas kodus ja koolis hea võimalus praktilisest seisukohast vaadates ilma kuludeta valmistada suhkruka pihlakamarja-toormahla, millest saab soovi järgi vett ja suhkrut lisandades oivaline karastus- ja tervisjook.

Kohe algul peab mainima, et kõigile ei maitse pihlakamarjad, ja seepärast tuleb perenaisele soovitada esiti ise maitsta ja anda perele maitsta, enne kui valmistada suuremal hulgal moosi, tarrendit jms. Pihlakamarjad nimelt sisaldavad peale õuna-, sorbiin- ja parasorbiinhappe (mis on inimese tervisele tähtsad ja kasulikud puuviljahapped) ka tavalisest rohkem parkhappeid, mis põhjustavadki nende parkivuse. Kuid ka parkhappe pole organismile kahjulik, just vastupidi; ja seepärast võib umbusklikemgi püüda harjuda pihlakamarja iseenesest üsna peene ja aromaatselt maitsega niisama hästi nagu näiteks apelsinimarmelaadiga. On igatahes tunnustatud tõsi-asi, et näiteks metsjahilooma või -linnu juurde on pihlakamarjatarrend sobivaim salat, mida võib kujutleda. Ka morsina, veega lahjendatult karastusjoogina on pihlakamarjamahl väga nauditav.

Meie tavaline pihlakas (*sorbus aucuparia*) on jonnakas puu, mis annab marju vähe või üldse mitte. Ta marjad võivad peale selle olla igal sügisel hoopis isesugused. Tavalisest pihlakast on olemas ka eriline teisend, nimelt *moravica*, mille paar karjapoissi leidsid 1805. a. Määrimaal ja millest on pistoksi levitatud üle maailma. Selle marjad on vähem kibedad ja magusamad kui tavalise pihlaka omad, mispärast seda näiteks Rootsis on palju viljelatud „imala pihlaka“ nime all.

Pihlakatel elutseb üldtuntud kahjur — pihlakamarjatõuk. See siirdub, nagu teada, hiljem õunapuudele, mispärast omal ajal hakati pihlakaid maha raiuma. Kuid ka vastupidist nõu on antud: hoidke pihlakaid, et säästa õunu! Ja lõpuks ei mõjuta see seik viljapuuaia ei siia- ega sinnapoole, sest pitsimine õigel ajal hukkab munad nii õuna- kui ka pihlakahoidungadelt. Pandagu tähele, et viljasöödikud ei tee muret



## Nägu kui 30 ja käed kui 50?

Sageli kurdavad perenaised tööst karedate ja kortsuliste käte üle. Nii mõnigi mõtleb: "Mu käed näivad 50-sed, kuigi olen alles 30." Kuid on ju nii kerge säilitada ilusaid, terveid ja nooruslikke käsi. Alalise kokkupuute tõttu sooja ja külma veega kaotab nahk palju oma loomulikest rasvullustest. Seda kaotust asendada on õige kätehoole peaülesanne. Oma Euceriidisisaldavuse tõttu tungib NIVEA-kreem sügavale nahasse ja hoiab järjekindlalt tarvitusel naha käitel pehme ja nõrke. Hinnad alates 30-nest sendist. / Werner Mehks, Tallinn

**NIVEA  
KREEM**

perenaisele: juba augustis jätavad nad täiskasvanuina pihlakamarjad, kuna nad õuntes viibivad kuni õige hilise sügiseni.

Alles siis, kui kõik teised hoidised on juba valmis, tuleb pihlakamarjade kord. Nad peavad olema täiesti küpsed ja kõige parem veel — külmast näpistatud. Nad korjatakse siis oktoobris, kuna võivad vabalt oodata novembrini, kui vaid linnud neid säästavad seni. — Kobaraid võib panna kas või kottidesse, nad ei ole õrnad. Siis korjatakse kõik rikkesed marjad välja ja vaid puhtad mahlased marjad võetakse säilitamiseks. Enne tarvitamist pestakse nad mitmes sooja vees läbi.

Siis tuleb küsimus: kas valmistada toor- või keeduhoidist? Meie ettepanek oleks: palju suhkruta toormahla ja peale selle tarbe järgi keedist, marmelaadi, tarrendit. Allpool mõningaid retsepte.

### Toormahl pihlakamarjadest.

Marjad surutakse katki ja pannakse kaheks päevaks külma kohta seisma, et mahl välja imbuks. Siis surutakse neid marjapressiga või viimase puudumisel surutakse lihtsalt mahl välja. — Kuna mahla tuleb visalt, siis valatakse massile keedetud vett ja surutakse uuesti (10 kg marjade kohta kuni 4 l vett). Sogase mahla võib panna otse pudelitesse või jätta nädalaks seisma, kui on olemas külm hoiukoht, ja täita pudelitesse alles, kui mahl on selgunud. Kui tahetakse kindlasti säilivat mahla, tuleb see steriliseerida: pudelid pannakse katlasse, mille põhjas on auklik puukauss või muud säärast, keskel aga veega läidetud pudel, kuhu pistetakse kraadiklaas. Peale valatakse külm vesi ja siis kuumutatakse kiiresti kuni 70° C, misjärel pudelitel tuleb lasta aeglaselt jahtuda sessamas vees. Vitamiinid säilivad, kui soojus ei tõuse üle selle määra ja kui õhk ei pääse mõju avaldama. Seepärast peab mahl olema pudeleis ja needki on soovitatav sulgeda enne kas korvidega, kummist kapslitega või patentsulguritega. Korgid peavad olema uued, pikad, nn. veinikorgid ja neid ei või keeta, vaid tuleb leotada väävelhappelahuses või sterisollahuses. Korgitud pudelid hoitakse küllili.

Selline toormahl ei maksa rohkem kui valmistusvaeva, kuid tal on peaaegu piiramatud tarvitamisvõimalused. Meenu tagem veel kord, et õietivalmistatud toormahl on peaaegu ainuke kindel C-vitamiinide allikas kevadtalvel, millal tooreste puuviljade vitamiinisisaldus on juba ebakindel. Muuseas kirjutas prof. Göthlin mõni aasta tagasi, et puuviljade vitamiinisisaldus kevadel on maksimaalselt 1/3 värske kauba vitamiinihulgast.

### Magus peenemaitseline pihlakamarjamorss.

2 kg marju surutakse kivianumas katki, lisatakse juurde 2 sidruni mahl ja koored. 1 l keedetud vett valatakse peale, võib seista külmas kohas 2 ööd-päeva ja valatakse siis nõrguma, 1 l mahlale lisandatakse 600—750 g suhkrut ja segatakse, kuni suhkur on sulanud, siis pannakse kuivadesse steriliseeritud pudeleisse. Kui hoiukoht on külm, säilib mahl sellisena, vastasel korral tuleb lisandada 1 tl. atamoni (lõhnata ja värvita maitseaine).

### Pihlakamarjatarrend.

1. Valmistatakse toorest mahlast, millele ei lisandata vett. Lastakse seista selgumiseni. Kaalutakse mahl ja lisandatakse niisama palju suhkrut. Segatakse ühes suunas 2 tundi.

2. Surutakse 2 l marju puruks ja lisandatakse 2—3 tük-

kidekslõigatud sidrunit (valge kooreosa eemaldada!). Mahl surutakse välja, lastakse seista külmas kohas 1 öö-päev ja lisandatakse tuhksuhkrut võrdselt mahlakaaluga. Segatakse, kuni tardub, ja valatakse piiritusegaloputatud tarrendiklaasidesse.

3. Keedetud tarrend: marjad keedetakse 15—20 min. võimalikult väheses vees. Pannakse nõrguma järgmise hommikuni. Aetakse keema, tõstetakse tulelt ja lisandatakse 700—800 g suhkrut 1 l mahla kohta. Kui suhkur on sulanud, keedetakse tasa, kuni tarrendiproov õnnestub (10—20 min.).

4. Õuna- ja pihlakamarja-tarrend. Umbes ühepalju marju ja tükeldatud õunu või lihtsalt õunakoori ja -südameid (mida võib ka vähem olla) keedetakse väheses vees segades 20—30 min. Pannakse nõrguma ja lisandatakse 1 l mahlale 800—1000 g suhkrut, keedetakse tasa, kuni tarrendiproov õnnestub.

### Pihlakamarjapüree või -marmelaad.

See valmistatakse mahla ja tarrendi valmistamisest säilinud massist, mis hõõrutakse läbi sõela. Keedetakse suhkruga tavalisel viisil. Õige peent marmelaadi valmistades tarvitatakse terveid marju ja lisandatakse keetmise lõpul segule peeneks hakitud mandleid, sidrunimahla ja riivitud sidrunikoort.

### Pihlakamarjamoos.

Keedetakse veniv suhkrusiirup (750—1000 g suhkrut 1 kg marjade kohta ja õige vähe vett) ja pannakse marjad sellele tasakesi keema. Tõstetakse tulelt, kogutakse vahtu, raputatakse, lastakse uuesti keeda jne., kuni marjad muutuvad läbi-paistvateks. Maitseks võib lisandada keemise ajal sidrunimahla või kang vanilli. See on parim salat metslinnuprae juurde.

### Pihlakamarjasupp.

Valmistatakse tavalisel viisil. Lisandeiks sobivad värsked või kuivatatud õunad.

### Magustoite

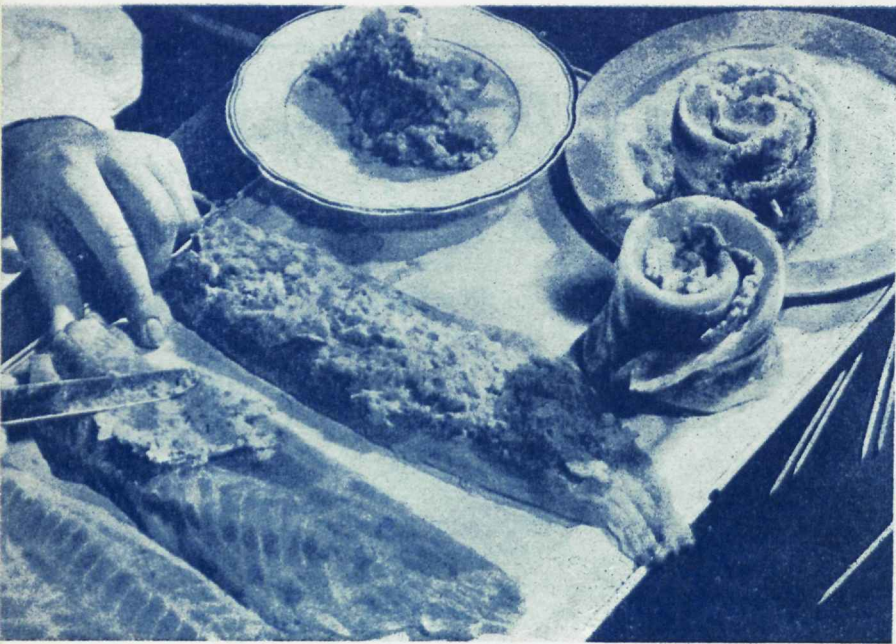
võib pihlakamarjamahlast ja -püreest valmistada väga mitmesuguseid: kastmeid, riisitoite, omletti, tarrendit, koorevahtu jne.

### Jooke

võib teha eriti toorest pihlakamarjamahlast odavasti ja hästi. Kõige lihtsam on lisandada mahlale suhkrut maitse järgi ja lahjendada mahla külma veega. Ka võib juurde lisada mõne sendi eest sidrunhappekristalle ja riivitud sidrunikoort. Peene jääjoogi saame, pannes suurde klaasi jäätükke, magusat pihlakamarjamahla ja paksu vahukoort, igaiht 1/3. Või järgmine: 2 veiniklaasi suhkurdatud pihlakamarjamahla, 1 tl. maasikamoosi, 1 spl. suhkrut, 1 sidruniviil. Kõik segatakse jäätükkega ja pakutakse suures klaasis.

Lõpuks mainitagu veel, et pihlakamarju on palju tarvitatud ka sigade ja kanade toiduks, ja muuseas väidetakse, et kanad hakkavad rohkem munema, saades iga päev teatud hulga pihlakamarju. Kuivatatud pihlakamarjade analüüs on järgmine:

valkaineid . . . . .	3,7%
rasvaineid . . . . .	6,5%
süivesikuid . . . . .	77 %
vett . . . . .	8,6%
tuhka . . . . .	4,2%



KALARULLID TÄIDISEGA

KALASUPP SUITSUPEKIGA

1 kg väikesi kalu puhastada, pesta ja keeta hästi pehmeks. Siis kurnata leem läbi ning hõõruda kaladelt nii palju kui võimalik liha läbi sõela. Seejärel lõikuda 250—300 g suitsupekki kuupideks ning moorida  $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{2}$  pea hästi peeneks lõigatud kapsastega poolpehmeks. Lisandada siis kala-leem ja püree ning lasta peaaegu pehmeks keeda. Lõpuks lisada juurde veel paar peeneks lõigatud sibulat, tomatit ja 2—3 spl. pestud riisi. Keeta pehmeks. Enne laualeandmist maitsestada soolaga, panna vaagnasse 1—2 spl. hapukoort ja riputada supile peale hakitud petersellilehti või tilli.

LAMBALIHA ÕUNTEGA

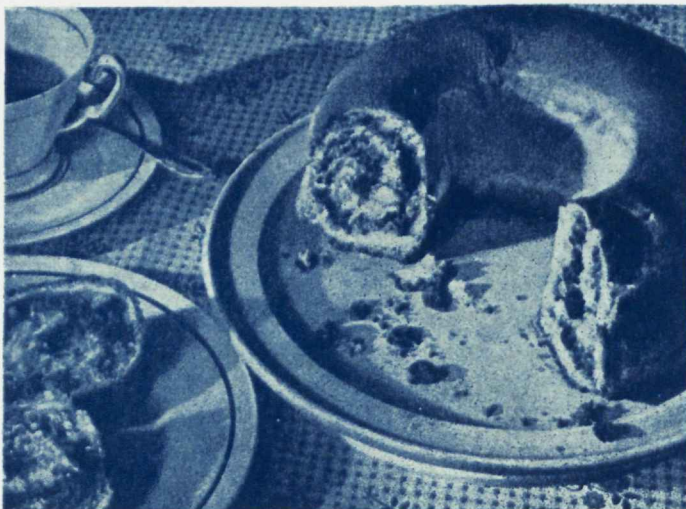
Ained:  $\frac{1}{2}$ —1 kg lambaliha, 2 suurt sibulat, 4 õuna, 4 tomatit, veidi suhkrut, soola, sidrunimahla või äädikat.

Liha sibulatega pruunistada ja hautada poolpehmeks. Õunad ja tomatid lõigata viiludeks ja lisada juurde. Maitsestada soola, suhkruga ja sidrunimahla. Hautada kõik pehmeks. Anda lauale mureriisiga või soolakartulitega.

LAMBALIHA VÄRSKE KAPSAGA

Ained: 4—6 lambakarbonaadi, 1 pea kapsast, mõned kartulid, 1 sibul, soola, köömneid.

Kapsalehed vabastada üksikult, lõigata roots ära ja pesta. Kartulid koorida ja lõikuda viiludeks. Seejärel asetada kihtimisi keedunõusse kapsad, kartulid ja liha üleriputatult maitseainetega. Peamine kord olgu kapsad. Siis valada üle niipalju vett, et vaevalt kaetud on, ja keeta esiteks 1 tund ilma kaaneta ning hiljem hautada tasasel tulel kaetult veel 1 tund. Kui soovitakse, et toiduleem oleks tummine, siis tuleks enne keedunõusse asetamist liha veeretada jahus. Anda lauale kuumalt ühes leemega.



PAHKLIPÄRG

# N A I N E

KALARULLID TÄIDISEGA

Ained: 1 kg kalu, soola, sidrunimahla, võid, sibulat. Kalaliha vabastada luudest, hõõruda vähese soola ja sidrunimahla ning lasta veidi seista.

Täidiseks ajada läbi lihamasina 200 g soolapekki, 1—2 sibulat ja maitseks väheke riivitud sidrunikoort. Täidis võida kalaviiludele, keerata kala rulli ja kinnitada puutikuga. Siis pruunistada või sügaval pannil ja asetada kalarullid tihedalt peale. Valada üle veidi keeva vett ja hautada 20—30 min. tasasel tulel.

Kastmeks lisandada veidi jahu ja koort. Süüa soolveses keedetud kartulitega.

LOOMAKOTLET

Ained:  $\frac{1}{2}$  kg head loomaliha, 150 g maksa, 1 sibul, 3—4 spl. riivitud saia, 1 spl. jahu, hakitud peterselli, soola, pipart, riivjuustu ja praadimiseks rasva või võid.

Liha, maks ja sibul ajada läbi hakkmasina, misjärel segada juurde riivsaia, jahu ning maitseained. Vormida suured piklikud kotletid ja praadida mõlemalt poolt pruuniks ning küpseks. Asetada vaagnale ja riputada üle riivjuustuga. Anda lauale praetud kartulite, koorekastme ja tomatisaladiga.

HEERINGAS PRAETUD TOMATITEGA

Ained: 4 heeringat, 6—10 tomatit, 2 sibulat, piima ja praadimiseks rasva.

Pestud heeringad panna 4—5 tunniks likku kooritud piima. Siis lasta nõrguda ja praadida mõlemalt poolt tulises rasvas. Seejärel hoida soojas. Tomatid lõikuda viiludeks ja riputada üle paprikaga. Praadida ühes sibulaviiludega läbi ja tõsta heeringatele. Anda lauale kartulite või kartulipudruga.

VASIKAMAKS ÕUNTEGA

Ained:  $\frac{1}{2}$  kg maksa, soola, pipart, mõni õun, võid praadimiseks.

Maks puhastada nahast, lõikuda viiludeks ja kloppida kergelt läbi. Või lasta pannil tuliseks, kasta maksaviilud jahusse ja praadida kiiresti mõlemalt poolt pruuniks. Siis riputada üle pipra ja soolaga ning asetada kuumale vaagnale. Seejärel koorida õunad, lüüa südamik välja ja lõikuda ringideks. Praadida pannil pehmeks, kuid nii, et ei laguneks. Soovi korral võib ka sibulaid juurde praadida. Süüa tomatisalati ja soolakartulitega.

SEANEERUD

Neerud lõigata pikuti pooleks, kusjuures keskelt sooned ära lõigata ning nahk ära tõmmata. Seejärel pesta hästi külma veega. Siis lõigata kitsasteks ribadeks ja praadida kiiresti võis läbi. Maitsestada soola, pipra ja paprikaga, lisandada ka tükkide sidrunikoort, veidi vett, 2—3 spl. hapukoort ja hautada 15—20 min. Anda lauale keedetud kartulite ja mõne salatiga.

KÕRVITSAVORM SAIAGA

Ained: 1 kg kõrvitsat, 3 muna, 4 spl. suhkrut, riivitud sidrunikoort, 3 prantsaia,  $\frac{1}{2}$  sidruni mahl, kaneeli, 50 g võid.

Kooritud ja tükeldatud kõrvits hautada ilma vete lisandamiseta pehmeks ja hõõruda läbi sõela. Siis lasta jahtuda. Saiadel riivida kõva kooruke pealt ära. Saiad lõikuda viiludeks ja praadida võis mõlemalt poolt helepruuniks. Seejärel laduda praetud saiaviilud vormi. Siis vahustada munad suhkruga ja maitseainetega, segada kõrvitsapudruga ning valada segu üle vormi laotud saiaviilude. Küpsetada  $\frac{1}{2}$  tundi parajas kuumuses. Anda lauale magustoiduna rõõsa piima või marjakastmega.

TAIGNAS PRAETUD HEERINGAS

Ained: 4 heeringat, 2 muna, 1 spl. piima, 2 spl. jahu, 1 sibul, 50 g pekki, rasva praadimiseks.

Heeringaid leotada umbes 24 tundi vees või piimas, siis

*Moodsaid kleite, pesu ja sukki*

soovitab

**JOH. ROOSIPUU** kaubamaja

Tartus, Suurturg 14, telef. 85

# KÖÖGIS

lõmmata nendel luu välja, nii et heeringapooled jääksid seljast kokku. 2 munast, piimast ja jahust valmistada taigen, kuhu kasta puhastatud heeringad. Riputada üle riivsaia ja praadida kiiresti mõlemalt poolt helepruuniks. Pekk lõikuda väikesteks kuupideks ning praadida ühes hakitud sibulaga helepruuniks. Tõsta peale praetud ja vaagnale asetatud heeringatele. Kaste valmistada  $\frac{1}{2}$  spl. jahust, 2–3 spl. koorest ja vähesest veest paraja paksusega. Anda lauale eri nõus. Süüa keedetud kartulite ja aedviljaga.

## PRAETUD KÕRVITS

Ain ed:  $\frac{1}{2}$  kg kõrvitsat, 1 muna, riivsaia, rasva või võid, soola, äädikat, riivjuustu.

Kõrvits koorida ja puhastada seesmisest pehmest osast. Lõikuda  $\frac{1}{2}$  sm paksusteks viiludeks. Asetada 3–5 min. keevasse soola- ja äädikavette. Seejärel kloppida muna. Siis lisandada riivsaiale veidi riivitud juustu. Nõrgunud kõrvitsaviilud kasta esiteks munasse, siis riivsaia- ja praadida kuumas rasvas või võis mõlemalt poolt pruuniks. Sobiv toit nii õhtusöögiks kui ka lõunalauale.

## KARTULIRULLID PÄHKLITEGA

Ain ed: 1 supitaldrikutäis keedetud kartuleid või kartuliputru, 1–2 muna, 2–3 spl. jahu, mõni hakitud pähklituum, soola, võid või rasva praadimiseks.

Kartulid pressida katki ning segada juurde antud ained. Lauale riputada veidi jahu, vormida piklikud rullid ja praadida rasvas või võis helepruuniks. Süüa lihatoitude või seente juurde.

## LEIVAVORM ÕUNTEGA

Leib riivida ja röstida 2 spl. võis mõni minut. Seejärel riputada üle 2 spl. suhkrut. Asetada küpsetusvormi kihtimisi röstitud riivleiba ja kooritud, õhukesteks viiludeks lõigatud õunu. Igale õunaviiludest kihile riputada suhkrut ja kaneeli. Pealmine kiht olgu riivleiba, kuhu kõige peale asetada võitükikesi. Küpsetada parajas kuumuses 20–30 min. Süüa soojalt või külmalt rõõsa koore või piimaga.

## MARINEERITUD KÕRVITSASALAT

Kõrvits koorida ja lõikuda piklikudeks tükkideks. Riputada peale veidi soola ja lasta järgmise päevani seista. Veega lahjendatud äädikas ajada mõne vürtsiteraga keema. Siis lasta kõrvitsatükke paras jagu sisse, lasta 3–5 min. keeda ning võtta vahulusikaga välja. Nii keeta läbi kogu olemasolev hulk. Kui kõik kõrvitsatükid on valmis, lasta äädikas veel kord keema ja korjata vaht ära. Peale jahtumist asetada kõrvitsatükid kihtimisi purki, pannes vahele maitseaineid, nagu tilli, vähe loorberit, vürtsiteri, sinepisemneid, sibula- ja mädarõika-viile. Siis valada üle keev äädikalahus. Peale jahtumist purki siduda. Sobib süüa juba teisel päeval salatina. Seisab 1 nädal.

## PÄHKLIPÄRG

Harilik pärmitaigen välja rullida ja täita seguga, mis valmistatud järgmistest ainetest: 250 g hakitud pähkleid, 125 g suhkrut ja hästi kõvaks vahuks löödud 3 munavalget. Täidise võib valmistada ka mandlitega, misjuhul maitseks juurde riivida veidi sidrunikoort ning lisandada noatsatäis vanillisuhkrut. Rullida, asetada ringikujulisse vormi, määrada pealt munaga ja küpsetada.

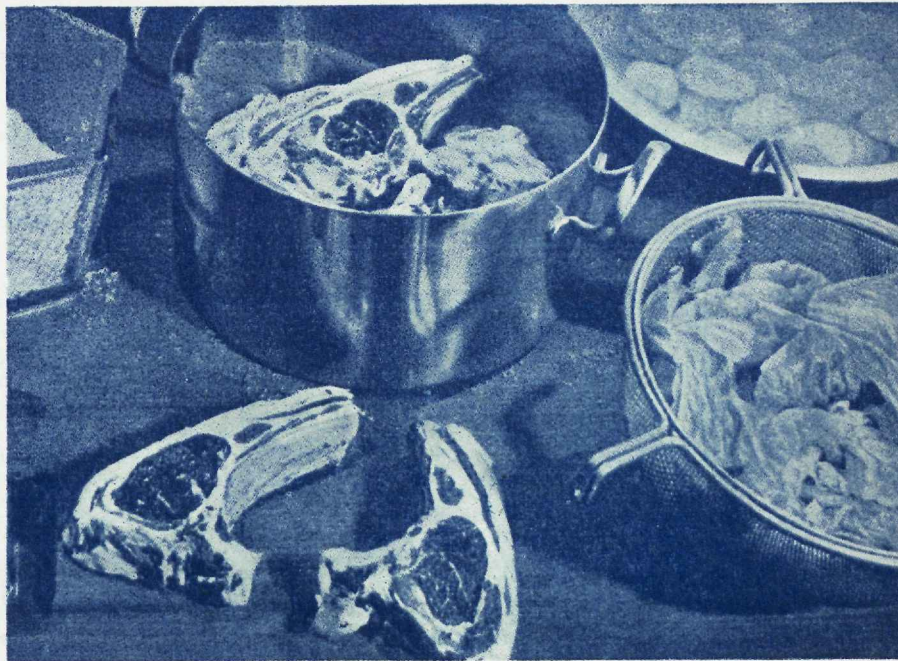
## ÕUNASARV

1 kg õunu koorida ja lõikuda õhukesteks viiludeks. Riputada üle suhkru ja kaneeliga ning valada üle veidi rummi või õunamahla. Katta kaanega ja lasta seista. Pärmitaigen valmistada,  $\frac{1}{8}$  l piimast, 100 g võist,  $\frac{1}{2}$  kg jahust, 2 spl. suhkrust, 1 munast, vähesest pärmist, riivitud sidrunikoorest ja soolast. Kui taigen on parajal mõõdul tõusnud, rullida

*Sügisel on kõige paremaks  
ajaviiteks igavatel õhtutel*

**„Vallatu Magasini“**

*sügisnumber*



## LAMBALIHA VÄRSKE KAPSAGA

välja kolmnurkselt, katta õuntega ja rullida ning vormida sarvekujuliseks. Määrada munakollasega ja küpsetada paraja kuumusega ahjus.

## KÜPSETATUD JUUSTULÕIGUD

Sai lõikuda  $\frac{1}{2}$  sm paksusteks viiludeks ja niisutada pekirasvaga. Kui rasv on sisse tõmbunud, siis niisutada piimaga. 1 toores muna kloppida lahti ja riputada peeneks-riivitud juustu sisse. Saiaviilud kasta nüüd mõlemalt poolt sellesse segusse ja praadida hästi palavas võis või rasvas pruuniks. Riputada peale veidi peent soola. Sobivad puljongi või tee juurde.

## KIIRESTIKÜPSETATUD ÕUNAKOOK

Ain ed: 1 kg õunu, suhkrut, 50–100 g võid, 250–300 g jahu, 2 muna, 1 kl. piima ja 1 pakk küpsetuspulbrit.

Õunad koorida, lõikuda paksemad viilud ja riputada üle suhkruga. Või, munad ja suhkur (200 g) hõõruda vahule ning lisada siis juurde vähehaaval piim, jahu ja lõpuks küpsetuspulber. Vedelapoolne taigen valada võigamääritud ümmargusse vormi, tõsta suhkurdatud õunad taignale peale ning valada õuntest kogunenud mahl üle. Küpsetada parajas kuumuses umbes 1 tund. Ahjust välja võttes riputada üle tolmisuhkruga.

## KOHUPIIMA-PANNKOOGID

on väga isuäratavad. Neid valmistatakse kõige paremini kohupiima-lehttaignast (ühel palju jahu, kohupiima ja võid ära sõtkuda, külma kohta asetada ja siis välja rullida). Täidiseks võetakse kohupiima, suhkrut, muna, rosinaid. 150 g kohupiima peale arvestatakse 1 muna, kaks lusikatäit rosinaid, 30 g suhkrut, 1 tl. jahu ja maitseaineks pisut sidrunikoort või vanilli. Täidis pannakse väikestes osades väljarullitud ja ruutudeks lõigatud taignale, klapitakse nurgad kokku ja määratakse munakollasega.



ÕUNASARV

# Seep ning leelis on Teie juuste suurimad vaenlased.



Võtke seepärast juuste pesemiseks leeliseta ning seebita Schwarzkopf Schaumponi. Schwarzkopf Ekstra-Blond — erišampoon blondiinidele. Tumedatele juustele — Schwarzkopf Ekstra-Mahe.

Teie väldite seega juuste pundumise ning inetu lubja-seebikorra tekkimise. Teie juuksed jäävad terveks ning tugevaks ja säilitavad oma loomuliku läike. Saadaval üksikpakendeis à 55 s. ning kahekordse sisuga pakendeis à 95 s. Samas headuses Schwarzkopf vedel šampoon pudelites à 75 s. ja Kr. 1.80.

Lab. S. Schneider, Tallinn, Tatari J.



## SCHWARZKOPF SCHAUMPON - Ekstra

## ARSTLIK NÕUANDJA

Kas on soovitatav lasta vähikul kavakindlalt vaadelda ise oma keha, et teha seejuures kindlaks mingi haiguse arenemine? Nõrkade närvidel inimesele pole säärane järjekindel enesevaatlus kindlasti mitte soovitatav, kuna see võiks muutuda teatud liiki psühhosiks. Normaalse inimese juures aga, keda ei vii see tasakaalust, kui ta järsku avastab, et teda on tabanud mandlipõletik või hingetorukatarr, on see ainult kasuks, kui ta märkab oma kehas muutusi, mis lasevad kiiresti järeldada haiguse tekkimist. Ta nimelt sageli tunneb ära kerge vea, kui ta on huvitatud haigustest. Ta teab ka siis, kuidas seda kiiresti ja kindlasti kõrvaldada. Kui, näiteks, tekib kihelemine ninas, millele järgneb aevastamine, siis on tegemist märgkülmal aastaajal algava nohuga. Viimast saab vältida, juues ära klaas vett, millele lisandatud üks kuni kaks tilka joodi. Sageli aitab aga ka, kui evitakse hõõglampi, ninasõõrmete ühe- või kaheminutilise kuum valgustamine. Seeläbi kuivatatakse juba sissetunginud haiguspisikud, misjärel nad surevad. Ka mandlipõletiku tekkimisel saame end vahel aidata, valgustades mandleid seest- ja väljastpoolt hõõglambi kiirtega. Seejuures tekkinud soojuste tõttu soojeneb veresoonte asupaik mandlite läheduses niivõrd, et veresooneid laienevad ja veri voolab rikkalikumalt mandlite juurde. Veri on aga enamikule raviprotsessidest otsustav faktor. Kui ilmnevad kõhukatarr-nähud, siis aitab sageli kuum kotti pealepanek, et rahustada kõhtu ja summutada katarril levikut juba idus. Algvast peavala saab paljudel juhtudel varsti kõrvaldada, võttes kuum jalavanni, millele järgneb jahe või külm ülepesemine. Selle protsessi tõttu tõmbub üleaurune veri peajast jalgadesse. — Antud loetelust, mida võib soovi korral laiendada, selgub, et resoluutne inimene, kes seisab kahel jalal kindlalt elus ja on end informeerinud sagedaste väikeste haigusnähtuste suhtes, toob oma kehale enesevaatluse teel ainult kasu. Tõsisematel juhtudel peab loomulikult ka tema pöörduma arsti poole.

Nõrga kuulmise põhjused võivad olla mitmesugused. Tihti areneb see kuulmisnärvidel vigastustest teravate ravimurkide läbi. See võib ilmneda ka tüüfuse, gripi, sarlakite, difteeria ja tuberkuloosi tagajärjel. On see seotud kõrvade kohisemisega, siis on peaaegu alati tegemist närvirikkega. Nõrka kuulmist võib põhjustada ka kõrvavaigu kõvakmuutumine. Siis moodustub nn. kõrvavaigu-ummistus, milline niisamuti kutsutakse esile kõrvade kohisemise ja piinava survetunde. See ummistus kõrvaldatakse, pritsides kõrva ravimit, millele järgneb loputus. Seda toimingut, kuigi ta on võrdlemisi hädahoitu, peab sooritama siiski arst, kes samaaegselt läbi vaatab kogu kõrva, et kindlaks teha võimalikku nõrga kuulmise peapõhjust. Öhu- ja päikesevannid, aurukastides higistamine, taim- ja pooltaimtoit on sageli andnud edukaid tagajärgi. Ilmneb puudulik välis- ja sisekõrva vereringvool, siis on soovitatav igakordse pesemise järel mähkida taskurätt ümber väikese sõrme ja hõõruda sellega kõrv hästi kuivaks. Järgnevalt teha kõrvas raputusliigutusi ja hõõruda samaaegselt nimetissõrmega kõrvatagust. Sellest tekkinud järjest kasvav soojus laiendab veresoonekesi ja kutsutakse esile tugevama vereringvoolu. Säärane ravimeetod kõrvaldab aja jooksul ikka enam ja enam mõningaid kõrvahaiguslikke nähtusi.

Maovajumine. See häda ilmneb peamiselt verevaeste, närviliste ja väga kõhnade inimeste juures, näides käikides olevat enamikul juhtudel maotursumisega. Tervetel inimestel ulatub mao alumine osa kuni nabani. Allavajunud maoga inimestel ulatub see sageli niudeni. Siis on kõhunahk ja lihased täiesti lõtvunud ega anna sisemistele organitele mingit tuge. Maovajumist esineb sageli naistel peale sünnitusi asjatundmatu ravi tõttu, siis joomarite ja nende isikute juures, kes lühikesel ajavahemikul kaotanud palju kehakaalust. Maovajumise kaasnähud on väga häirivad. Vajunud magu kaotab nimelt võime õigeaegselt toitade läbiseedimiseks. Selle tagajärjel tekib käärimine, mis omakorda põhjustab gaaside tekkimise, millised piinavad haiget. Närvlikkus suureneb ja rõhub kehvasti meeleolu. Ilmnevad üheaegselt sellega (mis on sagedane näht) krooniline maokatarr või mao alaosa paistetuse, siis on nimetatud haigusnähtude eriti piinarikkad. Milliseid võimalusi leidub aga edukaks raviks? Suured sõõjad ja jookjad peavad oma päevast kvantumit suuresti vähendama ja jagama peasöömaaja toidukvantumi kahele või kolmele söömaajale. Toit peab olema kergesti seeditav. Vältitagu kõiki raskesti seeditavaid ja gaase tekitavaid toite; niisamuti kõiki toiduaineid, millised sisaldavad rasva. Peasöömaaja järel on soovitatav rahulik lamamine. Öised ja pealelõunased — pool tundi — külmad kompressid kiirendavad paranemist, peale selle võimlemine ja massaaž, millised kõvendavad kõhu ja kogu keha muskulatuuri. Rohke gaasi tekkimise vastu aitab pulber, milline koosneb aniisi, rabarbri, vermuti, kadaka ja ristiõk-meli võrdsetest osadest. Sellest segust võetagu iga söömaaja järel ääreni teelusikatäis. Kiiret abi annab hea kehämähise tarvitamine. Säärane mähis on loomulikult valuvaigistav, ent mitte raviv. Paranemine saavutatakse vaid eespool mainitud nõuannete täieliku täitmisega.

## „Mareti“ trüki- ja köitekoda

Tartus, Ülikooli tän. 25, telef. 15-20 ja 19-75

Valmistab igasuguseid trüki- ja köitetöid soodsate hindadega

*Mareti*

Tartu, Ülikooli tän. 25,  
telef. 15-20 ja 19-75

## Praktilisi nõuandeid

Polstermööbli seljatugedel näeme sageli rasvaseid triipe, millised on tekkinud rasvastest juustest. Sääraseid rasvaplekkke kõrvaldatakse, hõõrudes neid vääveletriga. Kuna see on väga tulekardetav, viiakse polstermööbel puhastamise otstarbel rõdule või kusagile mujale välja.

Kummiringad pudelitel säilitavad elastsuse, kui nad pudeli tühjenedes määratakse vaseliiniga ja lastakse nii seista kuni järgmise tarvitamiseni.

Kes tahab paberit paberile või paberit puule kleepida, lõmmaku, kui pole käepärast paremat kleepainet, keedetud, jahusaldava, keskel lõhestatud kartuliga üle tasapindade. Kes seda abinõu veel ei tunne, imestub kui tugevasti see kleebib.

Kes saab anonüümikirju, visaku nad otsekohe paberikorvi ning ärge mõelgu enam sellele. Nendest ara kirjutaja ridadest selgust saada pole isegi kogenumal asjatundjal päris kerge. Kes järgneb ebaõigele jäljele, võib kergesti tekitada pahandusi. Seepärast: anonüümikirjad otsekohe paberikorvi!

Kummipuu ümberistutamist võib teostada alles märtsi lõpul või aprilli algul. Selleks on kõige sobivam taimelavalmuld liivaga, mis peab kaunis kohev olema. Kummipuid ei tohi kunagi lasta tuuletõmbuses seista, kuna nad ei talu külma õhku. Kui lehed muutuvad väiksemaks, on see tunnuseks, et muld potis on täiesti ära kasutatud. Siis peab seda, nagu cespool tähendatud, uuendama.

Kummikingad ei lõhke, kui neid sageli määrada glütseriiniga. See on maksev ka kummikinnaste kohta.

Et takistada piima ülejooksmist keemisel, määratakse keedunõu sisemine äär pisut rasvaga.

Värskest värvitud tubadest kõrvaldatakse õlivärvi lõhna, mis on häiriv ja võib põhjustada isegi peavalu, asetades sinna nõusid soolveega.

Kui tahetakse jahutada pudelites olevat kuuma vedelikku, nagu näiteks piima imikule, siis pannakse külmas vees niisutatud lapp pudeli ümber ja asetatakse see tuuletõmbuse kätte.

Kaamelikarvast tekke tohib pesta ainult külma seebilehelisega, kunagi aga mitte kuuma veega. Ka väänamine ja hõõrumine on neile kahjulik.

Metallist kardinakange kaitstakse roostetumast, määrades neid poonimisvahaga. Seetõttu libisevad ka rõngad paremini kangil.

Roose ja nelke ei tohi kunagi asetada ühte vaasi, sest siis närtsivad nad liiga ruttu. Lahus olles säilivad nad palju kauem.

Kingakreemi-plekke kamassidelt ja kleidiriidetelt kõrvaldatakse tärpentiniga, mööbliriidetelt aga tärpentiini ja parafiinõli seguga.

Roostet kõrvaldatakse teraselt ja niklilt, määrades sinna pisut searvas, millele on lisandatud kamprit. Seda segu lastakse 1—2 päeva mõjuda ja hõõrutakse siis tugevasti ära.

Jalgade kergest rakkuminekust saab hoiduda, kui neid kaks korda päevas — varahommikul ja enne magamaminekut — pesta piiritusega, masseerides neid sealjuures kergelt.

## Teie küsite — meie vastame

2 × 5.

1) Sõõrilised silmaalused ja niisamuti kortsud silmade ümber võivad tekkida esiteks ebakorrapärasest eluviisist, s. t. kauasest ülalolekust, alkoholitarvitamisest — üldse kõigil neil tingimustel, mis põhjustavad organismi väsimust. Teiseks võib kortsusid põhjustada üleliiga lugemine, naerimine ja vanemas eas üldine näonaha lõdvenemine.

Kõige parem ravi on põhjuste kõrvaldamine ja seejärel õhtused massaažid. Võtta sõrmeotstele veidi rasvast kreemi ja hõõruda silmaaluseid kergelt oimude poole.

2) Kahjuks ei teatanud Teie lähemalt, kus asuvad Teil laienenud veresooneid. Näonahal laienenud veresooneid ravivad nii nahahaiguste-arstid kui ka vastav polikliinik. Laienenud veresoonte puhul reitel ja säärtel tuleb aga abisaamiseks pöörduda haavakliiniku või ka sisehaiguste-arsti poole.

3) Lõdvenenud rindade operatsiooni suhtes pöörduge haavakliiniku poole. Kui kalliks operatsioon läheb, seda pole kahjuks võimalik teatada.

4) Kõõnealused lähevad paraku igal inimesel mustaks. Ainus abinõu sellest hoidumiseks oleks kinnastega töötamine. Majapidamises võib seks otstarbeks kasutada kummikindaid. Kätepesemisel tarvitada küüneharja.

5) Suusaülikonna-moode avaldame novembrikuu numbris.

## YARDLEY LAVENDER



### Kus peitub Teie võlu...

... Seal leiate kuulsat YARDLEY LAVENDER'i — suure sugune värske parfüüm, mis valmistatud aroomikast English Lavender'ist Fa. YARDLEY, London, poolt alates 1770. a. See firma valmistab üle kogu maailma tuntud õrna ja meeldiva lõhnaga iluhoiu- ja parfümeeeria-vahendeid, mis on loodud selleks, et anda Teile eriline meeldivus ja laitmatu näojume. LAVENDER'i parfüüm annab sellele erilise lisa, olgu kodus, sportimisel, reisel, päeval, teatris või tantsul.

Müügil tänapäeval parimates eriärides igal pool Yardley English Lavender — pudeleis, Lavender puuder, Lavender Koldkreem, Lavender Face Cream jt.

Esindus: A.-S. PROV. JULIUS LILL

YARDLEY · 33 OLD BOND STREET · LONDON

Märjad kingad kuivavad kiiremini ja paremini, kui nad täita soojendatud kokkusurutud ajalehepaberiga ja lasta nii kogu õõ seista, tallad ülespoole.

Kanad, kes peavad kasutoovalt munema, vajavad eelkõige suuremat ruumi päevaseks liikumiseks.

Praevorste praetakse kokkuhoidlikult järgmisel viisil: nad pannakse lühikeseks ajaks väga kuuma vette, rullitakse niiskelt jahus ja pannakse siis otsekohe pannile. Tekib kohe koorukene, mis takistab lõhkemist, ja praevorstid tulevad kaunis krõbedalt lauale.

Mai-Mirjam.

1) Tedretähed tekivad päikeskiirte mõjul pigmendi kogunemisest naha alla. Vältida saab neid, varjates nägu päikeskiirte eest. Ka võib nägu määrada salvidega, mis takistavad päikese mõju nahale. Loomuliku ravi juures pesta nägu sidrunimahhaga ja boorhappe-veega. Soovi korral võib õhtul näole määrada 1% pretsipitaal-salvi, mis hommikul maha pesta, hõõrudes vastavaid kohti 3% vesinikülilhapendiga. Ravida tuleb järjekindlalt nädalate viisi.

2) Vinnide kohta leiate õpetuse vastuse all „Alatine „Maret'i lugeja Jõgevallt“. Üksi teed juues nad ei kao.

3) Juustekasvatamiseks on rohukauplustes müügil nn. „cholestin“, millega peanahk peale pesemist sisse hõõruda. Selle asemel võib tarvitada ka järgmist salvi:

Rp.  
Sulfur. praecipit. 5,0  
Vasel. flavi 50,0

Peanahk peale pesemist harjaga hästi läbi hõõruda.

Alatine lugeja Pärnust.

Kõige parem on valmistada oajahu ise, jahvatades seda kuivatatud ubadest kohvimasin.



Alatine „Mareti“ lugeja Jõgevallt.

1) Näole võiks teha paar korda nädalas auruvanne, misjärel vistrikud välja pigistada. Õhtul määrada peale järgmist salvi, mis tunni aja pärast ära pühkida:

Rp.  
B. Naphtholi 2,0  
Sulfur. praecip. 10,0  
Vasel. flavi 4,0  
Sapon viridis 4,0.

2) Oma haiguse kindlakstegemiseks pöörduge, enne kui haigus võtab tõsisema ilme, sisehaiguste-arsti poole, sest ilma haiget järele vaatamata ei saa ükski arst haigust kindlaks määrata.

3) Mehele sobib kinkida taskurätte, kuid nende kaunististeks võivad olla ainult tikitud monogramm ja pilupalistis.

4) Punetav nina on tingitud nina veresoonte laienemisest. Punetust on väga raske vältida. Ainsaks kindlaks abinõuks on väike operatsioon nina juures, milleks pöörduka kurgu-, nina- ja kõrvahaiguste polikliiniku poole Tartus.

Kestendamise kaotab õhtul nina sissemäärimine mõne rasvase kreemiga.

„Mareti“ lugeja.

Tartu Naisühingu Kutsekooli käsitöö- ning rõivaõmblemise-osakondadesse võetakse õpilasi vastu igal sügisel. Rõivaõmblemise-osak. on õppetöö kestus 3 a., käsitöö-osak. 2 a. Sisestajailt nõutakse haridust 6-kl. algkooli kursuse ulatuses. Töötundmist ei nõuta.

**Oma tööstuse saadustest soovitame rikkalikus ja maitsekas valikus käsitsikootud**

*mööbliriideid, ukse-  
ja aknaeesriideid*

IGAS VÄRVIS

**vaiba- ja käsitöölõnga**

Ostetakse maalamba villu.

**Džuidiriid** lõngadele vastava ruudustikuga. Kraasimise-, korrumise- ning riide värvimise-, vanutuse- ja pressimise-tööd tehakse kiiresti ja korralikult võistlemata headuses.

**HEAD KODUMAA VILLAST RIIET**

kõrges kvaliteedis

**MEIE LÕNGADE MÜÜGIKOHAD:** VÕRUS, Kreutzwaldi tän. 50, A. Pihlak; VILJANDIS, Lossi tän. 16, M. Labi; PÄRNUS, Kalevi tän. 41, H. Reimann; PAIDES L. Rästas, tel. 107; PETSERIS S. Martsen; TALLINNAS, Lühijalg 6, K. Saarse; RAKVERES, Tallinna t. 20, S. Haukka; RAKVERES, Lai tän. 13, firma „Käsitöö“; NARVAS, Joala t. 26, E. Stern; VALGAS, Kesk tän. 11, firma „Amro“; TÜRIL A. Rumvolt; PÕLTSAMAAL, Jõgeva tän. 10, A. Supp; KARKSI-NUIAS Reile; TAPAL, Pikk tän. 12, A. Valsiner.

Villa- ja värvimistööstus „EKSTRA“

**A. TRÄSS**

TARTUS, Narva t. 49, telef. 10-07  
TALLINNAS, S. Tartu mnt. nr. 12



Tüsee Sirje.

1) Võite tarvitada Boxberger Kissingeni lahjutamistablette.

2) See oleneb mitmest asjaolust, kuid tundub siiski pealetükkivana. Arve kohvikus tasub igal juhul daam ise, kui härra pole teda just nimelt kohvikusse palunud, vaid satutakse juhuslikult ühte lauda.

3) Siidkleiti pole soovitatav pesta seebiga, vaid puhastada bensiinis, siis ei kaota ta oma ilusat läiget ega muutu tuhniks. M. V. Tallinnast.

Haiguse põhjuse kindlakstegemiseks pöörduge arsti poole. Veresoonte laienemine võib mõnikord tingitud olla tromboosist veresoones. Kuna aga on olemas ka hoopis muid põhjusi, siis saab seda kindlaks määrata ainult arst lähema läbivaatlusega. Pöörduge mõne sisehaiguste-arsti poole.

„Mareti“ tellija Antslast.

1) Imikul lõigata ripsmeid väga ettevaatlikult, nagu märgitud artiklis. Lõigata võib ainult otsi või kuni umbes pooleni.

2) Vee pehendamiseks tarvitada booraksit, raputades seda iga kord veidi vette ja lahustades.

Lugeja Mae.

1) Litritega võib kaunistada ainult õhtukleiti või vähesel määral ka pealelõunakleiti.

2) Karvade kaotamiseks jalgadelt ja käsivartelt pole otsekoheseid abinõusid, mida saaks ise kasutada. Elektriga kaotamist saab sooritada ainult arst. See nõuab aga suurt ajakulu. Katsuge tumedaid karvakesi pleegitada 3% vesinikülilpendiga ja hõõruge iga päev pimsskiviga. Seejärel karvad muutuvad rabedaks ja kaovad osaliselt.

3) Laiu näopoore puhastada auruvannidega, misjärel vinnipigistajaga välja pigistada. Parem on pöörduka mõne nahahaiguste-arsti poole, kes annab täpseid juhendeid.

„Mareti“ sõber.

Tallinnas saab rõivaõmblemist täielikult ära õppida Tallinna Linna Naiskutsekoolis. Õppetöö kestab 3 a. Lõpetajad saavad õppinudtöölise-kutse.

Kursuste korraldamise kohta meil andmeid ei ole, võiksite pöörduka selle küsimusega tähendatud kooli või Tallinna Naisrõivurite Ühingu poole.

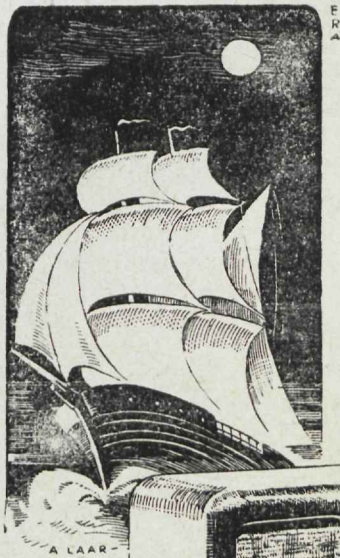
Lugeja Tõrvast.

Pöörduge oma küsimusega Vasula Kodumajanduskooli poole, Tartu, pk. 175. Nimetatud kooli kursus kestab 1 a. ning seal saaksite oma teadmisi täiendada.

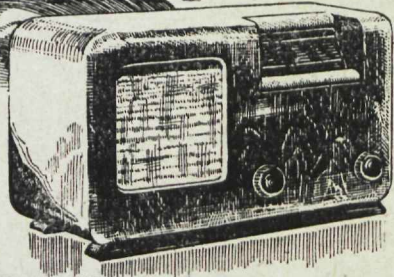
„MARET“ ilmub kord kuus ühes mustri- ja lõikelehega. — Tellimishinnad: Sisemaale aastas kr. 3.50, 6 kuud kr. 1.80, 3 kuud kr. 0.90. Välismaale aastas kr. 5.50, 6 kuud kr. 3.—, 3 kuud kr. 1.50. — Kuulutuste hinnad: 1 mm üle lehekülje laiuse 80 senti. Kaantel I kaane seesmine külg kr. 120.—, viimase kaane seesmine külg kr. 100.—, viimase kaane välimine külg kr. 150.—, 1/2 lehekülje sisuosas kr. 200.—, 1/2 lehekülje kr. 100.— jne. Kuulutajale võimaldatakse koha valik ainult võimaluste piires. Vasesügav- ja mitmevärvitrüki lehekülgedel kuulutusi ei avaldata. — Väljaandjad: V. Kask ja R. Puusepp. Vastutav- ja peatoimetaja: R. Puusepp. Käsitöö, moe ja majapidamise osak. toimetaja: Linda Puusepp. Keeleline korrektor: Eti Sirg. — Toimetus, talitus, trüki- ja köitekoda: Tartus, Ülikooli 25; telefonid: kontor, trükikoda ja ärijuht 15-20, peatoimetaja ja trükikoda 19-75; pk. 22. Posti jooksev arve nr. 2201. Sissemaks ja tellimisi võetakse vastu igas postiasutises.

Igal eksemplaril lisana kaasas 16 lk. romaani „Kuhu jäi läinud aasta lumi?“.

„Mareti“ trükk, Tartus, 21. oktoobril 1938. a.



Läbi tuulte ja tormide,  
üle vete ning kauguste,  
toob kaunid helid koju



**RET**  
*radio*

**RAADIO-KOOPERATIIV**

**KAUPLUSED:** TALLINN, S. KARJA 9; TARTU, VÕIDU 11;  
PÄRNU, KALEVI 40; RAKVERE, TALLINNA 25; VILJANDI, LOSSI 31.

ESINDUSED KÕIGIS KESKUSTES



*Kalossid ja botikud*

lõudis müügile suur ja huvitav sügisnumber



**VALITUD, PÕNEV SISU JA HEAD PILDID**

on „Vallatu Magasini“ hüüdlauseks —

**MÕNDA SISUST:**

R. Tiituse veste: Kindlusta oma elu ● Rumeenia kirjaniku Dan Petrašincu jutustus: Uhe papi suvine seiklus ● Leò Mõtus: Sulase tee (novell) ● Kaarel Murdel: Kollane liblikas ● Võitlus tundmatu nooremaga ● Milo Venus ● Prints eksiteel (seiklusnovell) ● Salakuulajanna trikk ● Õige naine ● Pearu Orava veste: Vanapoiss ● Vilamus: Saatuslikud ripsmed ● Jurist naerab ● Strateegia ja taktika armastajatele ● Suitsi oma katusel ● Utemää: Kah-kirjanikud ● Kuidas nad tõeliselt olid (Mozarti 200 naist ▲ Vana kasvatajanna võrgutab Chopin'i ▲ Segadus Wagneri perekonnas ▲ Schumann vaimuhaige armukadedusest) Jne. Jne.

**Päikesepaistesed suveilmad on möödas, väljas on külm ja vihmane. Sellised sügisepäevad on nukrad ja igavad. Et sellest hoiduda, lugege huvitavaid ja lõbusat „VALLATU MAGASINI“ sügisnumbrit.**

MUUGIL KÕIGIS NEIS MUUGIKOHTADES, KUS KUUKIRI „MARET“

Võõra naise näole ilmus heatahtlik kurb saamatus.  
„Ma ei usu seda enam,“ ütles Mary väga selgesti, väga tasa. Ja siis tasase torkava etteheitena enesele: „Unustasin ta täna hommikul esmakordselt. Mis unustatakse, see ka kaotatakse.“

Ta istus ja ta pilk peatus laual.

„On hea,“ ütles ümmardaja värske häälega, „kui te kord teistele mõtetele tuleksite. Te peate end kuidagi lahutama. Ükski inimene ei suuda ikka alati ühele ja sellele samale mõelda. Sellega ei tee te kedagi uuesti elusaks!“

„Ja kui teil ka õigus on,“ ütles Mary nukralt, „siis ei taha ma kellelegi teisele mõelda kui temale.“

Vaikus. Kuni lõpuks kõlas kellahelin, mis kutsus ära nais-stjuuardi.

Mary vaatas üles ja nägi, et ta oli üksinda toas. Ta pea langes lauale — ja ahastav nutt purskus ta silmist. „Ja ma unustan sind ikkagi, Herbert,“ sosistas ta. „Ma tunnen seda. Ma juba unustan sind praegu.“

Oma enese sõnadest piitsutatud, muutus ta nutt ägedamaks ja metsikumaks. Laua klaaskate oli külm. Ta pani oma käe sellele. „Armas jumal,“ palus ta abitu, lämmatatud häälega, „ära lase seda sündida.“

Siis ta ainult nuttis veel. Tasa, laulvas toonis, nagu nutab väike laps, kes on jäetud üksinda võõraste inimeste sekka.

Ta ei teadnud, et unustamises seisneb selle maailma jõud. Et lähenev suvi paneb kevade unustama ja et puu peab oma õied maha raputama, kui ta tahab vilja kanda.

\*

Erika lõi lastetoa aknaeesriide kõrvale — ja valguseküllus viskus sisse. Ta avas akna ja küünitas end kaugele välja. Oli hea sisse hingata värsket hommikuõhku ja libistada pilk üle juugise maa ning sinakalt-roheliste metsaketide. Sätendav juunipäike tegi täna isegi Schwarzwaldi hotelli läheduses asuvad sindelkatustega talumajad lahkeks ja rõõmsaks.

„Täna on päev, et midagi erilist läbi elada,“ ütles Erika. Ta toetus kehaga aknast ikka veel kaugele välja,

nagu oleks seal juba tunda vabadust ja värsket tuuletõmmet.

„Mis sa ütlesid?“ küsis Tomi hääl uniselt.

Erika ei vastanud. Nii siis otsustas Tom voodist välja ronida. Ta astus öösärgis akna juurde ja seadis enda varvastele. „I-i-lus,“ ütles ta venitades ja mõnusalt, ta oli heameelega Erikaga ühel arvamusel. Siis viipas ta käega mäetippude suunas. „Kas läheme täna sinna üles?“

„Võib-olla,“ vastas Erika ja vaatas heameelega alla Tomile. „Oleneb sellest, kui kiiresti noorhärja rõivastub.“

„Rõivastun päris ruttu ja päris üksinda,“ kinnitas Tom, valades tõsise ja hoolika ilmega vett veekannust oma pesukaussi. Ta kastis käsnaga vette ja tatserdas sellega julgesti oma pisikest nägu. „Aga siis läheme mäe otsa ja vaatame saabuvat laeva, milles sõidab ema.“

„Aga, Tom,“ ütles Erika, „ema ei saa me ometi mäe otsast näha.“

Tom mõtles järele, solistades ise käsnaga vees. „Kas ka mitte kiikriga?“ küsis ta.

„Ka sellega mitte. Aga me võime talle mõelda. See aitab. Siis on ta varsti siin.“

Tom oskas juba õiget joont juustesse vedada, juukseid kammida ja kraed kaela panna. Ainult šoti seotise pidi Erika tegema. Siis pänderdas ta Erika ees söögituppa.

Nad elasid Wachenbronnis, metsadest ümbritsetud üksildases hotellis, mis oli nii väike kohake, et see polnud märgitud isegi maakaardile.

Paar talumaja ja suur hotell. Tumedad okaspuumetsade ahelikud. Taamal silmapiiril paistsid mäetipud.

Aga päris hüljatud polnud Wachenbronn siiski mitte. Kaks korda päeva jooksul tuli postiauto Baaden-Baadenist, suurest maailmast väikesse maailma.

Ja öösel, kui ei saanud magada, võis kuulda Frankfurt-Baseli ekspressi mürinat. Erika tundis juba õisi ronge. Kell 11 tuli üks, ainult mõned sekundid oli kuulda möödakihutava rongi müra, aga ta ootas meeeldi seda lahtise akna juures. Varakevadine tuul paitas meelega, mängis juustes, äratas soove, mis kasvasid nagu oöhelid

neelavalt-kuumaks, kibedalt-igatsevaks muusikaks ja kadusid taas.

„Ja nüüd läheme mäele,“ ütles Tom kindlalt, võttis suurräti eest ja libises toolilt maha. Erika sidus enesele naeratades ja järeleandlikult tanu pähe — ning teekond algas.

Tom jooksis ta ees, ikka mäest üles. „Olen hobune,“ ütles ta ja jooksis galoppi. „Nüüd olen ratsanik,“ ütles ta ja kannustas end. Aga varsti oli ta hingetu ja väsinud. Siis leiutasid nad nõmmenõlvaku öitsvate metsalilledega. See oli metsalagendik, ümbritsetud kuuskedega. Mäejalal särasid päikeses raudteeroopad.

Siit ma alati kuulen rongimüra, mõtles Erika ja oli rõõmus, et ta leidis selle koha.

Nad heitsid nõmmele pikali. Erika lameskles, nagu vastu päikest, kuna Tomi hakkas varsti igavus piinama. Siis ta näris igasuguste taimede varsi. Kui see tegevus enam ei rahuldanud, vaatas ta tähelepanelikult Erikat, kes oli päikeses sulgenud oma silmad. Väike Tom otsustas oma südames, et ta teda väga armastab, peaaegu rohkem kui oma ema. Aga millele võis ta praegu mõelda? Need täiskasvanud inimesed olid vahel nii kauged...

Erikal polnud enam vanemaid. Tema isa, kohtuametnik Karlsruhes, oli ammu surnud. Kui kahe aasta eest isale järgnes ka ema, pidi kuueteistkümnepäevane enesele ise teenistust otsima. Ta tahtis laste juurde. Ta käis kursusel ja tegi isegi eksami, võides end seejärel õigusega nimetada lasteaednikuks.

See oli ta esimene koht siin proua Kingi juures. Ta ei võinud nuriseda. Kohtlemine oli hea ja palk ka, sealjuures ta armastas südamest seda väikest võõrast poissi. Kui Arktise uurija reisis oma naisega Ameerikasse ja siis ekspeditsiooniga kaugele põhja, jäi ta lapsega üksi Londoni linnamajja. Siis kasvasid kohustused Tonii vastu. Ja nüüd olid nad Schwarzwaldis, sest proua King oli peale õnnetut juhtumit kirjutanud, ta tahtvat päris üksinda elada Londonis.

Üks ülesanne mul juba on, mõtles Erika, lamades kinnisilmi päikeses, aga ainult võõraste inimeste heaks.

Kas peab see alati nii olema, terve mu elu? Kas pole mul õigust ka enesele midagi soovida?

„Kuula ometi!“ juubeldas ta kõrval lapsehää. „Sealt tuleb üks rong!“

Tom oli üles karanud. Ka Erika tõsis püsti. Ta silmad olid päikesest pimestatud, mispärast ta varjas neid käega. Lähenev rongimürin muutus järjest kõvemaks.

Lõpuks pöördus rong kurvil. „Kui ilus!“ hüüdis Tom ärritatult. Ta nägi rongi päris selgesti. All, päris lähedal, mäejala juurest murises vedur mööda. Siis tulid vagunid. Pikk ahelik.

„Berliin — Frankfurt — Basel — Genua,“ luges Erika. „Berliin — Cannes,“ oli järgmine silt. Siis tuli: „Berliin — Rooma.“

„Ilus!“ hüüdis Tom õnnelikult ja ärevalt, viibates ise käega. „Need on ju kõik sinised vagunid!“

„Jah, magamisvagunid,“ ütles Erika, vaadates koos Tomiga järele peegelsiledatele tumesinistele kuldtähtedega märgitud vagunitele.

Paar nägu tuli nähtavale vaguniaknal.

Ja Tomi rõõmuks viipas üks nendest temale. Keegi noormees seisis avatud akna juures ja viipas. Tal oli seljas univorm.

Tom suurendas üliõnnelikuna oma viipamist. Ka Erika tõstis oma lillekimbu kõrgele ning lehvitas sellega. See kestis vaid paar sekundit. Siis oli nõmmenõlvakul jälle liikumatu vaikus, nagu poleks midagi juhtunud.

„Kui kahju,“ ütles Tom kurvalt, „nüüd on see jälle möödas.“ Erika noogutas. Nad vaikisid.

„Kui imeilus see oli!“ algas Tom uuesti. Metsalagendiku vaikus ümbritses neid kahekordselt. „Kas sa nägid? Keegi viipas isegi.“

„Jah,“ ütles Erika, „aga ta ei mõtle enam ammu meile.“

See asjalik märkus tegi Tomi nukraks. „Tahan ka kord sõita niisuguses sinises vagunis,“ ütles ta lõpuks.

„Sa magad oma voodis palju paremini,“ lohutas teda Erika. Siis asusid nad koduteele.

See päev möödus nagu teisedki, mõnusalt ja kosutavalt. See on ooteaeg, mõtles Erika. Aga oodata — mida?

Õhtul, kui ta poisi oli voodisse viinud, istudes seejärel veel pisut tema juures ja mõeldes, et Tom on juba uinunud, avas Tom oma silmad, haaras ta käre ja silitas õrnalt.

„Näed sa,“ ütles ta, nagu mõistaks ta tema salajasi mõtteid, „täna oli sul hoopis ilus elamus.“

Erika vaatas talle küsivalt otsa.

„Me nägime . . . me nägime ju täna rongi,“ ütles ta seletavalt.

„Ah-soo,“ naeris Erika. „Kui midagi muud ei ole.“

Ta silitas poisil üle juuste, surus suudluse ta põsele ja tõusis üles. „Maga hästi ja näe unes rongi, hea Tom.“ Siis kustutas ta tule.

Ta läks oma tuppa. Ta polnud väsinud.

Väljas oli vaikne öö.

\*

Läbi selle öö libises rong, millele mõlemad olid järele vaadanud. Ta oli vahepeal rutanud kaugele lõunasse.

Abikonduktor Hallingerile polnud enam see mingi elamus. Ta sõitis esimese klassi vagunis magamisvaguni-rongis D 138 reeglipäraselt seda teed. Ta oleks võinud unes öelda kõiki jaamu.

Hallinger läks mööda vaibaga kaetud koridori — see oli tunneli eel — ja tõmbas kinni lahtise akna. Siis läks ta tagasi oma teenistusvalvesse.

Rong tormas tunnelisse. Kuigi ta sõitis elektriga, tekkis teatud lämmatav õhk, mida Hallinger oleks ära tundnud veel viiskümmend aastat hiljem.

Ta vilistas tasa ja kartlikult omaette, seisis akna juures, pani käed püksitaskuisse ja vaatas tuimalt aknasse, millest tunnel tumedalt mööda vihises.

Ka üks rongist väljavisatu! haamerdas temas, üks, kes ise oma elutee on ära lõhkunud! Ole rõõmus, et nad sinu võtsid, abikonduktor Hallinger! Viska oma plaanid nurka, neil pole mingit väärtust!

Kümme minutit sõitis rong läbi tunneli, siis lahkus ta sellest kergendava ähkimisega. Hallinger avas käigus paar akent ja laskis sisse värsket õhku.

Airolo, Biasco, Bellinzona, lühike peatus, veduri lühike vile, mis ei tahtnud segada sõitjate uinakut.



Hallinger läks pesemisruumi, võttis kuue seljast, keeras särgikäised üles, pesi ja raseeris end. Oli küll veel öö, aga hiljem, kui sõitjad ärkasid, polnud tal selleks enam aega.

Kui ta väljus pesemisruumist, seisis koridoris tema kolleeg, kes valvas teise klassi vagunit.

„Sinu juures on kõik tühi,“ ütles ta.

Hallinger ei vastanud.

„Minu juures on kõik täis,“ ütles Brielke. „Maailm muutub teiseklassiliseks.“ Ta ei pannud sellele mingit tähtsust, et seda kui nalja mõistetak.

Hallinger ei vastanud ikka midagi ja vaatas aknast välja. Rong lähenes Luganole, merenurgakene tuli juba nähtavale hämaras hommikuvalguses.

„Tead sa,“ urises Brielke, „õieti tahaksin siin maha minna, kuigi ainult paariks tunniks. Hirmus on alati mööda sõita! Tunnen maailma ja ei tunne teda siiski mitte. Vähemalt kord tahaksin järele vaadata, kuidas näib ta väljast vaadatuna.“

„Sina ka?“ küsis Hallinger.

„No jah,“ ütles Brielke mugavalt, „mul on ju 2<sup>1/2</sup>-toaline korter naise, lapse ja väikese aiaga, see lohutab ju ka.“ Ta kõndis edasi, küll mitte väljamaganuna, aga muidu heas tujus, sest tema teise klassi magamisvagon oli reisijaid täis, milline asjaolu töötas häid jootrahasid, mis omakorda võimaldas talle tagasisõidul Berliini osta oma väikesele poisile lapseauto suurest mänguasjadekauplusest.

Nüüd on temal ka igatsus, mõtles Hallinger halvaksnuga, ja sealjuures on tal kindlasti hirm selle täitumise ees.

Sõber Brielke, jää oma töö juurde. Mis on üldse igatsus? Selleks peab olema aega. Igatsus on naiste tarvis... Mehed aga peavad midagi korda saatma.

Kuna tal polnud midagi teha, läks ta uuesti oma valveruumi. See oli päris isikupärata. Puu ja roheline polster. Ta heitis pikali ja jättis ukse lahti, nii et ta võis möödaminejaid tähele panna.

Magada ta enam ei saanud. Ja sealjuures möödusid tunnid nii aeglaselt.

Ta tõusis üles, võttis oma nahkmapist, milles olid võileivad, termos pudel ja pesemisvahendid, suure märkmiku ja pliiatsi.

Baaden-Baadeni taga, kui rong sõitis Schwarzwaldist mööda, kas ei seisnud seal täna ennelõunal ühel metsalagendikul tilluke poiss, kes viipas talle? Tema kõrval istus noor tütarlaps, veel üsna noor, kel olid päris hirmunud silmad. Ja kimp lilli oli tal käes, millega ta lehvitas.

Ma joonistan nad veel kord, nad mõlemad. Ainult selleks, et aeg mööduks. Naljakas muide, et mul see pilt veel silmade ees püsib. Ilus oli see tüdruk. Nüüd on ta mägede taga. Jah, ma joonistan ta veel kord — nii, kuidas ta mulle viipas . . .

Kui rong sõitis sisse Genuasse, oli ta ammu juba märkmiku kõrvale pannud. Ta korraldas voodeid, valmistas kohvi ja kuuma raseerimisvett ning võttis pisut jootraha.

Siis lahkus ta vagunist ja hingas kergendatult. Ta oli linnas, mis polnud küll kõige ilusam, aga ikkagi elav linn, kus tal oli möbleeritud tuba — hea magamiskoht. Siin üks korter ja Berliinis teine. Tema elu oli Berliinis ja Genuas. „Riviera-ekspress“ oli kõlav sõna, aga tema puhkepäevad emand Birri juures, nagu ta teda mõtetes alati nimetas, olid talle armsamad.

Emand Birri elutses jaama lähedal. Ta seisis juba korteriuksel, olles enne aknast vaadanud, kuidas Hallinger tuli mööda kitsast tänavat. Maja oli aastate eest olnud roosat värvi, nüüd oli aga värv kulunud.

„Ecco,“ ütles ta ja oli rõõmus oma allüürnikku nähes. „Ecco,“ vastas niisamuti Hallinger, kel oli vanakese vastu suur sümpaatiat. See vanake oli taktiline nagu enamik lihtsaid inimesi, keetis hästi ja sallis heameelega oma üürnikku; see pisut mustust tema juures oli kergesti talutav selle südamesoojuse man. Hallinger viskus poole-nisti lahtirõivastunult voodile ja oli surmväsinud. Kaheksa tundi tahtis ta magada ja siis veel midagi päevast saada, enne kui ta õhtul uuesti teenistusse läks Berliini suunas. Ta keeras üles niklist äratuskella, mida tema prenaine, vana genualane, nii imetles, et ta seda aukartusest isegi tolmust puhastada ei julgenud.

Ta sirutas enda küljeli. Tal oli veel rongimüra kõrvus. Ta mõtles enesele. Suured plaanid. Ah mis! Lõpp neile! Rumal, et ei saa kohe magama jääda.

Kuid siis, kui etteheited hakkasid temas käärima, tuli talle üks mõte.

Ta tõusis üles, võttis oma mapist märkmiku, rebis sealt skitseeritud lehe ja pani selle kummutile, et ta võiks seda üles ärgates näha.

See meenutaks talle, et on veel teine elu peale selle ühetoonilise raudteeliini.

\*

Proua Mary King lahkus suurelt laevalt, mis oli olnud talle mõnusaks pelgupaigaks, ühel vihmasel pealelõunal Southamptoni reidil. Teisel küljel asus Wight'i saar, ilus, maaliline, parkidega kaetud maastik, ümbritsetud vanade puudega; paariks minutiks tuli päike läbi pilvede, valgustades saart hõbedaselt ja nõrgalt.

„Hamburg“ ei sõitnud sadamasse; väike aurulaevake tõi reisijad maale. Mary laskis enesega kõik sündida; läks üle purde väikesele laevale, ilma et oleks kordagi tagasi vaadanud. Osavad käed kandsid kohvrid laevale — ja Mary astus kajutisse. Ta tellis enesele teed, sõi sinna juurde rosinaküpsist ja vaatas üksisilmi aknast välja süngesse maailma.

Lõpuks lakkas laeva masinavärk töötamast. Kajut tühjenes.

Oldi jälle maal, ilma et oleks aega olnud sellele pikemalt mõelda. Passid olid juba suurel laeval läbi vaadatud; nüüd tulid läbivaatusele kohvrid, mis tõsteti kraanadega kõrges kaares maale. Siis oli see ka tehtud. Mary läks mõned sammud eemal peatuvasse rongi ja võttis seal ühes vagunis istet.

Ta oli enese hoolde jäetud, riik ei korraldanud enam mingisuguseid otsimisi. Ta oleks võinud sel silmapilgul alata uut elu teisel maal, tunda end kellegi pr. Betty Smith'ina või Brown'ina ja alustada kõigeaeg päris uuesti, nagu ei läheks talle kõik olnu enam üldse korda. Keegi pr. Smith või Brown . . .

Tegelikult aga ei tulnud Maryl säärane võimalus üldse küsimuse alla. Ta ei mõelnud üldse tulevikule.

Temast polnud midagi erilist märgata. Ta oli reisiv daam teiste hulgas. Sellel saareriigil ei paljastatud oma tundeid. Tugitoolidega ja laudadega varustatud vagun, mis pidas ühendust Londoniga, oli ka ühtlasi söögivagun. Ta vastas istus keegi härra ja sõi peaaegu kinnisilmi. Umberringi istusid inimesed, söid ja jõid ja keegi ei vaa danud teist.

Vaikus. Normaalsed inimesed tegelesid normaalsete asjadega. Inglismaa.

Mary King tellis enesele tüki väheküpsetatud lam-baliha, näris seda aegamööda ja mõtlikult, istus sirgelt ja ei tundnud end seepärast vähem õnnetuna.

Tuled süüdati, sest väljas hakkas pimenema. Rong kihutas läbi eeslinnade, kust polnud näha muud midagi kui möödavilksatavaid perroone ja suitsevaid vabriku-korstnaid.

Siis lõpuks saabus Viktooria jaam ja suur linn õhtutu-lede, suitsu, vilede, hüüete ja autosignaalidega.

Keegi ei oodanud teda jaamas.

Mary hüüdis takso, nimetas tänava Bayswateris, kus asus tema korter Hyde Pargi lähedal. Oieti oleks pida-nud ta oma mehe elukutsele vastavalt elama Kensingtonis, seal ülikoolide linnaosas. Bayswater oli linnaosa, mis sobis üksindustarmastajatele.

Nüüd sobis ta hästi siia linnaossa. Üldse oli see nii-sama üksluine nagu teisedki Londoni rajoonid.

Kui ta jälle oma maja nägi ja rasket puust kellavangu laskis vastu ust langeda, tõmbus ta süda kokku. Ta pidi sellele mõtlema, kuidas nad kuue kuu eest täis kavatsusi ja lootusi kahekesi majast lahkusid, et asuda ekspedit-sioonile.

Vana Edwards oli kohal ja avas ukse. Mary oli talle laevalt helistanud. Tema, kes koos oma naisega valvas seda maja, armastas tuhvilit, et hoida vaipasid ilusana, ja paksus kampsunis, et pehmedada oma reumat, kõndida läbi ruumide, hea hoolitsev pilk sinistes silmades. Täna oli ta rõivastunud aga musta. Tema silmis oli sära, kui Mary ulatas talle käe. Kuid ta ei suutnud palju öelda. Tema naine ja ta mõlemad lapsed, üks viie- ja teine kuue-aastane poiss, seisid taga ühe ukse juures.

„Seal oleme me jälle,“ ütles Mary. Tiibklaveril olid isegi lilled. „Teilt, Edwards?“

Edwards noogutas tummalt. „Minu naiselt,“ ütles ta siis. Tuli seejärel suure vasest ämbriga ja pani oma aeglaste mõnusate liigutustega paar kasehalgu tulle, sest õhtul oli jahe. Ta oli esimesest kuni viimase päevani olnud sõjas, olles tummalt seal oma kohust täitnud. Siis oli ta, nagu selleks, et unustada kõike möödunut, abiellunud veel hilistes aastates, elades nüüd siin vaikselt ja rahus.

Tema pilk riivas aeglaselt, peale selle, kui oli leeki kohendanud, ülesvõtteid kaminasimsil. Perekonnapildid. Uhel oli noor abielupaar väikese Tomiga, missugune pilt oli tehtud alles poole aasta eest.

Mary küsis, kuidas Edwardsil on läinud. Ta tänas ja kõneles oma mõtiskleva, mõnikord katkeva häälega maja tarvilikkudest parandustest, öeldes mõned sõnad ka oma reumast. Aga ta ei esitanud mingit küsimust, ta ei vaadanud koju tagasitulnule isegi otsa, kui ta tegeles tule juures. Ta küsis ainult, kas proual on veel soove.

Maryl neid polnud. Ta oli vanale teenijale tänulik, et ta ei hakanud kõnelema tema mehest. Seda võis näha temast, et ta oli surmani kurb oma kaotatud isanda pärast. Ta lahkus toast hääletult.

„Aga mida tahan ma siit, mu jumal?“ ütles Mary poolkõvasti peale selle, kui ta oli natuke aega seal istunud. Kaminatuli pragises ja pildus võbisevaid varje. Ta tõusis üles, avas klaveri ja lõi mõned toonid, mõeldes sealjuures hoopis muule. Siis läks akna juurde, mille võre taga oli mustalt läikiv tänav üksikute laternapostidega. Tuli tasast vihma. Ma ei ole ju vana, mõtles ta. Tänav paistis nii mahajaetuna.

Ta võttis ülesvõtte kaminasimsilt. Väikesel Tomil oli sarnasust oma isaga. Ta pani pildi uuesti vanale kohale.

„Kui veel midagi minu jaoks on, siis on see laps,“ ütles ta. Majas oli salapäraselt vaikne. Toa põrand oli kaetud vaipadega. Raamatukapp oli nii puutumatu, nagu ta temast sinna jäi. „Lõunamaa hiilgus ja võlu“ oli nimi raamatul, mille ta välja tõmbas. Jah, reisida. Aga ta oli ju praegu just reisilt tulnud.

Ta istus kõigi oma mõtetega klaveri juurde ja läitis vanamoelised küünlad.

Siis ta mängis. See oli Beethoven, ta armastas Beethovenit. Ta pööras noodilehti. Ta mõtted jäid mängu juures vaikseks.

All keldrikorral kuulasid vana Edwards ja tema naine ta mängu. Nad istusid laua juures rippuva lambi all, mees luges ajalehte ja naine õmbles midagi lastele, kes magasid sealsamas. Vahetevahel panid nad mõlemad korraga ajalehe ja õmblustöö kõrvale ning vaatasid tummalt lae poole. Mäng kõlas tõsiselt ja võimsalt nende kohal.

„Seal ta nüüd istub ja mängib,“ ütles proua Edwards.

Äkki katkes muusika, ootamatult ja äkki. Siis jäi ülal kõik vaikseks.

Vana Edwards tõstis suure ajalehe enesele ette. Ta pilgutab silmi. Vanamehele ei sobinud ju nutta.

\*

„Miks on inimesed abielus?“ küsis Tom uudishimulikult.

Ta oli oma nelja aastaga jõudnud parajasse küsimusikka. See oli peale lõunat, kui nad tegid oma igapäevast jalutuskäiku metsalagendikule.

Erika leidis, et pole kerge anda iga kord parajat vastust. „Inimesed on seepärast abielus,“ ütles ta siis kogeldes, „et nad poleks mitte nii üksinda.“

„Aga meie,“ ütles Tom, vaadates oma heledate küsivate silmadega Erikale otsa, „meie kahekesi pole ju abielus!“

„Ei,“ naeris Erika, „jumal hoidku!“

„Miks?“

„Kuna sa oled liiga noor selleks.“

„Ah nii,“ ütles Tom pettunult ja vaikus.

Nad kõndisid läbi varasuvise maastiku. Lagendik oli piiratud kaskedest, mille lehed hõljusid hõbedaselt hommikutuules.

„Aga meie kahekesi pole ju üksinda, Erika,“ algas Tom, kelle väikeses peas see mõte lakkamatult edasi töötas. „Kas me võime ka abielluda?“

„Seda me võime,“ vastas Erika, „siis, kui sa oled suur.“  
Tom tundis kergendust.

„Sinu kingapaelad on lahti,“ ütles Erika, „ja su juukse-  
lahk on jälle segi. Kui kellelgi on abielumõtted, peab  
niisugustele asjadele eriti rõhku panema.“

Need sõnad tegid väikese Tomi õnnelikuks, ta kum-  
mardus ja sidus hoolega kinni kingapaelad ning silus  
oma juukseid.

Siis aga uuris ta uuesti: „Kas iga mees võib kosida  
iga naise?“

„Jah, Tomikene, kui nad teineteisele meeldivad.“

Tom vaikis ja mõtles. Siis tuli päris südamest: „Sa  
oled mulle armas, Erika.“

Nad olid seisma jäänud. „Sina mulle ka, Tom.“  
Ja siis: „Näed, sealt tuleb Rolf, temaga võid sa mängida,  
ta on tubli poiss.“

Tom aga ei tahtnud praegu mängida ühegi tubli  
poisiga. Ta tahtis rohkem teada. Siis andis Erika talle  
kerge tõuke Rolfi suunas — ja pea olid kõik täiskasva-  
nute mõistatused kui ära pühitud Tomi peast, milles oli  
nüüd ruumi ainult mõttele: kuidas hüpata üle ojakese või  
kuidas sabapidi kinni püüda taltsaid oravaid, mis oli küll  
väga raske, aga ilus sport. Teda avatles ka Rolfiga võidu  
kukerpalli lasta, nii et lõpuks pea käis ringi ja silme ees  
lausa tantsisid rohelised ning kollased tähed.

Õnn, et Erika oli alati läheduses. Ta vahel küll oli  
kuri ja tõreles, aga see polnud nii kurjasti mõeldud. Erika  
mõtles ju ainult hästi temale. Nüüd ta teadis seda.

„Tead sa,“ arvas Erika, kui Rolf oli ära läinud, „me  
võiksime õieti jalutuskäigu teha sinna kohta, kust rong  
siniste vagunite ja paljude siltidega mööda kihutas.“

„Jah,“ hüüdis Tom vaimustusega. „Oh jaa!“

Nad läksid mäest üles, leidsid oma mäenõlvaku, istu-  
sid sinna ja ootasid.

Aga rongi ei tulnud. Ainult lõputu rida kauba-  
vaguneid logises igavalt mööda roopaid.

„Ma arvan, meie rong on juba möödas,“ ütles Erika  
ja tõusis üles. Ta oli tõepoolest pisut kurb.

„Homme tuleb ta ju jälle,“ lohutas Tom. „Alati  
tuleb ju uus päev!“

„Usud sa?“ küsis Erika mõttessevajunult.

„Jah, päris kindlasti usun ma seda,“ kinnitas Tom.

Siis pidi Erika jääma seisma ja andma talle kaks südamlikku suudlust, suudluse kummalegi ümmarale põsele.

„Siis oleme homme õigel ajal kohal,“ ütles Erika rõõmsalt ja kergelt, „see on nii ilus vaheldus.“

Ta vaatas kaugusse kaduvaid raudteeroopaid. „See on midagi hoopis muud!“

\*

Kolm kuud on möödunud. Juuni, juuli, august.

Berliin. Pool tundi enne rongi D138 väljumist.

Perroonil pole näha veel ühtegi reisijat. On ilmunud ainult paar magamisvaguni-konduktorit.

Hallinger ronib oma vagunisse, kõnnib käikupidi, avab kupee-uksed, keerab tuled põlema. Siis jagab ta voodipesu ja käterätid ettetellitud magamiskohtadele ja seab asemed korda. Peale selle pole tal midagi teha, ta seisab perroonile ja ootab sõitjaid.

Nad tulevad aegamööda. Paar härrat sõidavad ainult Frankfurdini. Üks noorpaar lõunasse.

Üksik daam läheneb. Tal on ilus loomulikult uhke kõnnak, arvustab Hallinger omaette. Daami taga tuleb pakikandja käsikohvrите ja reisuvaibaga.

Ta näeb juba eemalt, kui daam otsib vaguninumbrit, ja soovib, et ta tema juurde tuleks. Daam loeb tema vaguni numbrit, võrdleb seda sõidupiletil oleva numbriga, riiwab Hallingeri ainult poole pilguga. Ei, ainult veerand pilguga.

Hallinger paneb käe mütsi juurde, tahab aidata teda sisseastumisel, võtab väikese kohvri ja läheb ees.

Pakikandja kõmpsis järele.

„Hea,“ ütleb daam, „tänan!“ Maksab pakikandjale. Istub pehmele istmele oma kupees. Teeb lahti inglise ajalehe.

Hallingeril on nüüd juba mujalgi tegemist. Ta peab asemeid korraldama uutele reisijatele.

„Palun sisse astuda!“ kõlab korraldus. Uksed langevad kinni, vedur viskab ähkides auru välja. Juba liigub



rong. Vagunis muutub valgemaks, sest rong on juba jaamast väljas.

Mary King vajub kergelt kokku. Tema kupele uksele koputatakse. Ta on ammu juba ajalehe käest ära pannud. Konduktor Hallinger astub sisse.

„Kas lubate magamisaset valmistada?“ küsib ta.

„Palun,“ vastab Mary ja võtab istet väikeses tugitoolis, vaadates taas väga enesesesüvenenult aknast välja.

Sohva muutub mehe käte vahel voodiks. Värske pesu laotatakse laiali. Mary vaatab seda pealt, mõtted hoopis mujal.

„Sõidan Baaden-Baadenisse,“ ütleb ta, kui Hallinger on valmis. „Äratage mind pool tundi varem.“

„Hästi. Kell seitse?“

„Jah, kell seitse.“

„Kas daamil on veel soove?“

Mary raputab pead. Seepeale lahkub konduktor kupeest ja suleb ukse.

\*

Ta on lahti rõivastunud, tule kustutanud ja pikali heitnud. Ta vahib üksisilmi lakke, väikesele sinakalt virvendavale hädalambile. Väike pilu aknast on lahti ja kannab sisse pisut tuult, mis mängib eesriietes.

Kuidas oli kõik Londonis olnud? Kas ei tahtnud ta juba esimesel sinnasõidu-õhtul sealt ära, kuna mälestused olid liiga tugevad ja ta end nii mahajäetuna tundis? Aga ta oli siiski jäänud. Juunikuus, mis oli seltskondliku elu haripunktiks, ei saanud temagi päris tagasi tõmbuda. Ka juuli ja augusti, mis olid sel aastal erakordselt jahedad kuud, oli ta veetnud oma linnamajas Londonis, välja arvatud mõnepäevased külaskäigud maale.

Mis oli talle otse kooris öeldud? „Te peate end kindlasti kosutama! Te peate ilmtingimata lahutama oma meelt! Te peate kindlasti millelegi muule mõtlema.“

Berlinis olevat kuulus arst, kes olevat kõigepealt suur inimestetundja, kes võivat inimest ka hingehädas aidata. Temast hoovavat säärast tugevat jõudu, et igaüks saavat tagasi oma elurõõmu.

Ja Mary sõitis Berliini. Moearsti silmad olid teda läbitungivalt ja sõbralikult vaadelnud. Neli tundi oli ta oodanud koos teiste naistega seda silmapilku. Ta näis enesele naeruväärsena, ta tahtis juba ära minna. Siis aga teatas teenija: „Härra doktor laseb paluda!..“

Rong sõidab läbi öö. Mary lamab ja vahib lakke. Rong sõidab piki roopaid, rong väriseb ja sõidab edasi.

... ja siis astus ta üle läve. „Ma olen lihtsalt oma närvidega läbi,“ ütles ta. Ta oli selle lause pika ootamisaja kestel valmistanud. Arst oli ta nime kohe ära tundnud, sest ikka olid veel ajalehed täis kirjutisi päästeekspeeditsoonist Arktises.

„Närvidega läbi!“ Mis peitus kõik selles sõnas ja kui palju pidi noor arst seda lauset kuulma. Aga ta kuulas tähelepanelikult ja astus talle vastu, nagu oleks ta ainukene inimene, kelle pärast ta tõelist muret tunneb, ja pani oma suure käe ta õlale ning vaatas talle otsa. See oli rahustav tunne. Mary mõistis nüüd pisut neid naisi, kes ootasid neli tundi seda pilku. See pilk rahustas paratamatult!

Jutuajamise kestel kuulis ta arstilt asju, mis olid tõepoolest tähelepanuväärselt targad. Aga mis aitasid need talle! Ta vaatas arsti silmadest mööda tühjusse.

Ta pidavat mõtlema tulevikule, elu läheb ju edasi. Ta ei tegevat oma surnud mehele seega mingit heategu, kui ta teda selliselt taga leinab, tõepoolest mitte. Kas ei öelnud talle neidsamu sõnu naiststjuuard laeval? Võib-olla... kui ta saaks arstisse armuda, nagu need teised ooteruumis — võib-olla saaks ta siis teda aidata. Aga nii?

Rong sõidab edasi läbi öö. Ta suleb silmad... tahab jääda magama... rong kihutab ikka edasi, ikka edasi... öö... Inimene on ju üksielamiseks loodud, kust ometi luges ta seda ükskord... See on ju ka ükspuha... magada... magada...

\*

Hallinger seisab koridoris tema kupee ukse juures ja vaatab klaasile. Kas ta tahab või mitte, ta näeb oma nägu selle sees. Ta nägu on liikumatu, peaaegu tardunud. Kui poleks neid heledaid ilmekaid silmi, mõjuks ta nägu talu-

pojalikult ja jämedalt. Need silmad on niisugused, mis elustavad ta nagu. Nendega vaatab ta rahunusse pimedusse.

Tal on suured töömehekäed ja tugev ning healõikeline keha. Ta on kahekümnete aastate lõpul, tal on hele juus ja aeglased liigutused. Noor talupoeg. Sealjuures on aga ta isa ja vanaisa oma elupäevad käsitöölisena linnas teeninud, kuna ta ise töötas Berliinis materjalivedamisvagnil ehituste juures.

Ta mõtleb nüüd naisele, kes magab kupees tema ees. Uhke, mõtleb ta, on see naine. Säärast on harva leida. See alles on naine. Neetud, ta on midagi erilist.

Ameeriklanna või midagi säärast. Reisib üksinda, aga tõeliselt üksinda ja tahab ka jääda üksinda. Midagi pole tehtud temas. Pole veel kunagi olnud säärast minu vagunis. Ei vaadanud mulle otsagi. Neetud, pole ühtki teed tema juurde. Et ma ka midagi pole ja jäängi sääraseks.

Ta ei mõtle seda. Ta tunneb seda. Siis pöördub ta akna juurest ja vaatab Mary kupee uksele. Seal taga magab ta. Rahulikult, uhkelt, kuni ta järgmisel hommikul üles ärkab juba oma sihil.

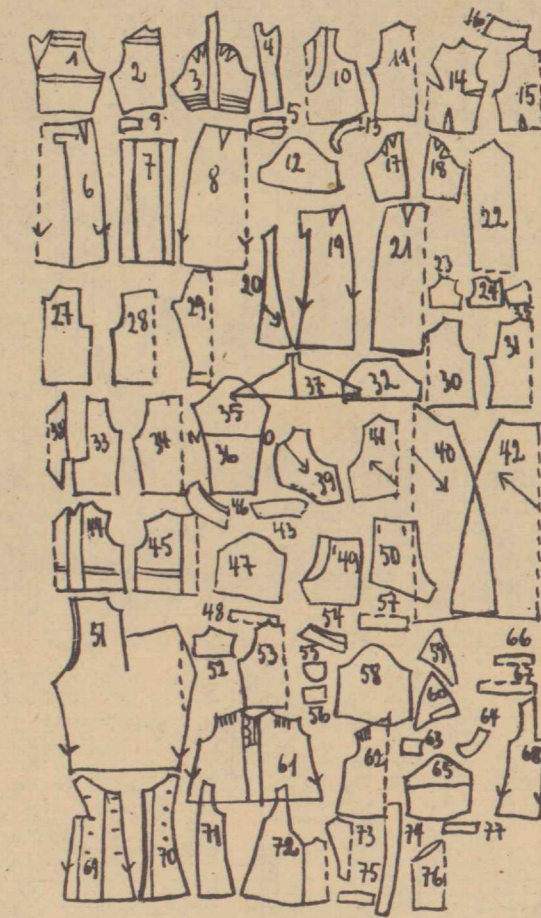
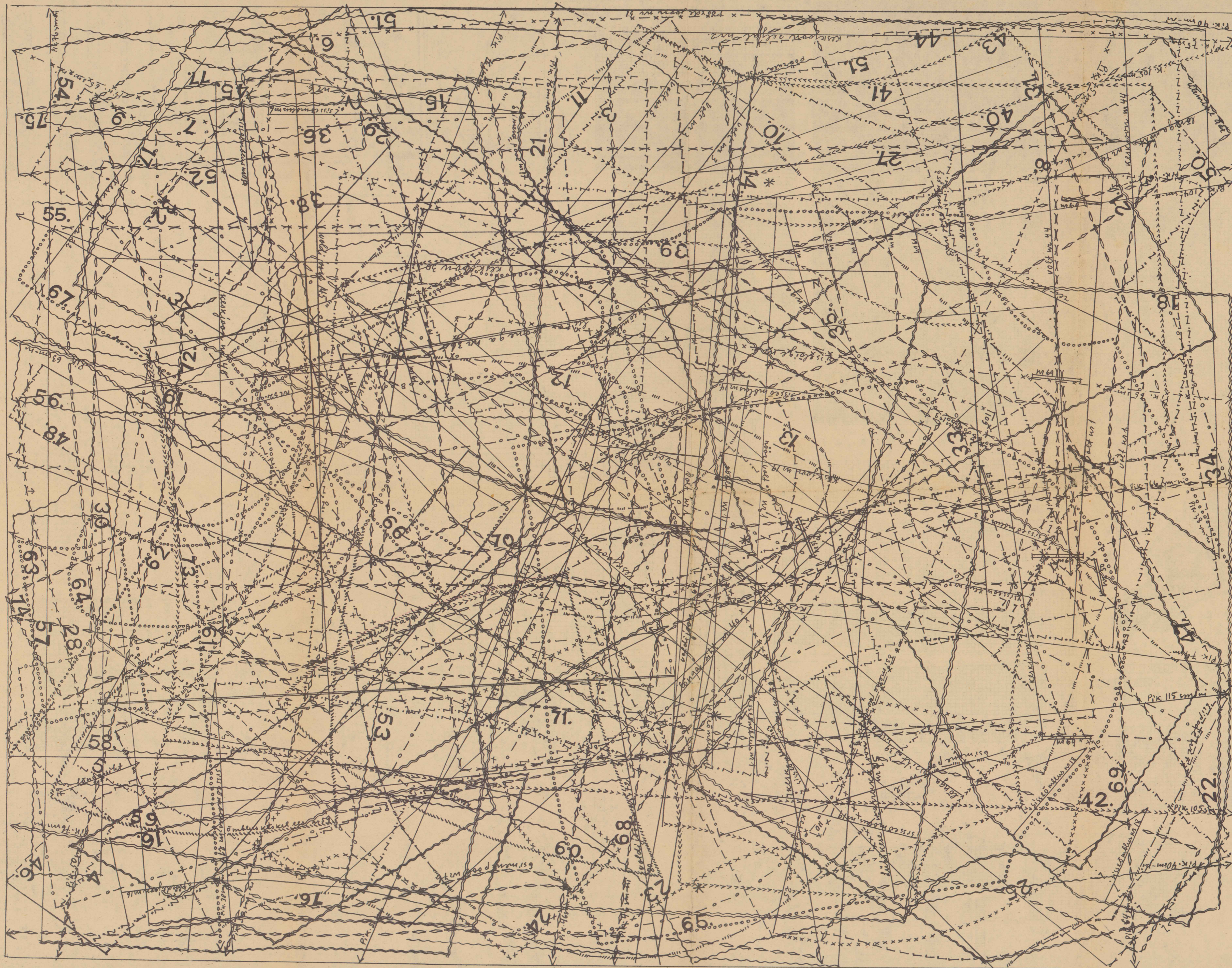
Ta vaatab uksele ja mõtleb kättesaamatule.

Ainult õhuke sein. Ta ei talu kauem tegevusetult uksele vahtida, ta läheb piki koridori ja jääb teise akna juurde seisma.

Et midagi selleks teha ei saa, et peab seal seisma, kuni lõpuks võetakse jootraha ja perroon tühjeneb inimestest. Ja inimesed kaovad silmist. Nähakse üksteist ainult kord elus ja siis mitte enam. Kummalised asjad, suured asjad ei sünni tõelikkuses, need jäävad ainult igatsuse hingetõmbeks. Peaks midagi sündima. Aga elu on hästi korraldatud — ja mina olen ainult tähtsusetu palgaline.

Alati polnud see nii. Tal oli olnud lootusi. Aga kellel pole neid kaheksateistkümnepäevaste aastast? Ta tahtis saada ehitusmeistriks, sildade ja pilvelõhkujate ehitamisest oli ta unistanud. Iga paberlehe, mis oli kättesaadaval, täitis ta plaanidega.

Lõpuks oli isa järele andnud ja saatnud ta ehitusmeistrite-kooli, olgugi et ta jalaõude-tööstus enam nii hästi ei läinud kui varem. Sest tol korral juba hakkasid kerkima kiirtallutajad nagu maa seest, muutudes ootama-



# Maret

Naiste ja kodude kuukiri.  
OKTOOBRIKU MÜSTRI- JA  
LÕIKELEHT 1938. A.

**Lõige I.** Kleit, rinnam. 98 sm. Moefoto nr. 2.  
1. Esitükk  
2. Selg  
3. Varrukas  
4. Reväär  
5. Krae  
6. Esilaid  
7. Voldiosa  
8. Tagalaid  
9. Tasku

**Lõige II.** Tikandiga piuus. Moefoto nr. 5.  
10. Esitükk  
11. Selg  
12. Varrukas  
13. Krae

**Lõige III.** Kleit, rinnam. 88 sm. Moefoto nr. 6.  
14. Esitükk  
15. Selg  
16. Krae  
17. Varruka esipool  
18. Varruka tagapool  
19. Seeliku esilaid  
20. Külitükk  
21. Tagalaid  
22. Vöö

**Lõige IV.** Heegeldatud kleit 3-a. tütarlapsele.  
23. Esitükk  
24. Selg  
25. Varrukas  
26. Seeliku ring 104 sm lai ja 41 sm pikk

**Lõige V.** Kootud jakk, rinnam. 88 sm.  
27. Esitükk  
28. Selg  
29. Varrukas

**Lõige VI.** Lühikeste varrukatega pullover, rinnam. 88 sm.  
30. Esitükk  
31. Selg  
32. Varrukas

**Lõige VII.** Kootud piuus, triibulise vestiga, rinnam. 92 sm.  
33. Esitükk  
34. Selg  
35. Varrukas (liita)  
36. Krae  
37. Krae  
38. Vestiosa

**Lõige VIII.** Üösärk, rinnam. 96 sm. nr. 457.  
39. Esitükk  
40. Esilaid  
41. Selg  
42. Tagalaid  
43. Krae

**Lõige IX.** 1-2-a. poisi ütkond, nr. 464.  
44. Esitükk  
45. Selg  
46. Krae  
47. Varrukas  
48. Manset  
49. Püksi esitükk  
50. Püksi tagatükk

**Lõige X.** 1-2-a. lapse mänguütkond ja müts, nr. 466.  
51. Püksi esipool ühes esitükiga  
52. Esipasse  
53. Selg  
54. Krae  
55. Tasku (4 x lõigata)  
56. Tasku kiapp  
57. Manset  
58. Varrukas  
59. Mütsi esipoolne peaos  
60. Mütsi tagapoolne peaos

**Lõige XI.** Tütarlapse kleit 2-4-aast., nr. 465.  
61. Esitükk  
62. Selg  
63. Olüosa  
64. Krae  
65. Varrukas  
66. Manset pikale varrukale  
67. Manset lühikesele varrukale

**Lõige XII.** Mantel 5-7-a. tütarlapsele, nr. 472.  
68. Parempoolne küljelaid  
69. Vasakpoolne küljelaid  
70. Vasakpoolne esilaid  
71. Parempoolne esilaid  
72. Selg  
73. Sissepandav seljaosa  
74. Parempoolne reväär  
75. Krae  
76. Varrukas  
77. Manset

**Mustrilehel asuvad:**  
1. Piussi muster.  
2. Kootud lina skeem, seadlus ja muster.  
3. Heegeldatud üösärgi passos.  
4. Pliu ja hardangerikanadiga lina skeemid.  
5. Heegelpitside mustrid taskurätidele.  
6. Heegeldatud lapseleidi lõikeskeem.  
7. Kleidi lõikeskeem.  
8. Sohvipadja skeem.  
9. Valba muster.  
10. Monogramme.

